

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia III. De Dilectione Inimicorvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53012)

§. 12. Viri Sancti ex remissione iniuriam eorum sibi scuta armorum ad sui gloriam.

§. 13. Lex hæc vilis est, & vindictam sumere, maius infert damnum vindicati, licet inimicum solo prosternat.

§. 14. Medium efficacissimum obtinendi peccatorum remissionem, est calumniarum remissio.

§. 15. Oratio tua veritati innitatur, & Christum audi: Quodcumque supererogaueris; & hoc quod D. Paulus Philemoni scribit.

§. 16. Oleum misericordiae vasis infundere valet: velut illa vidua, quo vestra soluentur debita.

§. 17. Qui inimico non remittit, ei Divina non proderit misericordia, sicut nec ioab cornu altaris.

§. 18. Huius legis observatione, maximum omnium obtinetur donum, quod homini Deus concedere potest, & hoc est, ut in rei veritate sis filius Dei.

HOMILIA III. DE DILECTIONE INIMICORUM.

Primo die Veneris Quadragesimæ.

Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Matthæi 5.

FERTUR nobis hodie Evangelium legibus gladiatorum multum oppositum, & duelli literis in hoc mundo stabilitis contrarium: in hoc enim nobis D. Apostolus & Evangelista Matthæus supremi Regis scriba, descriptum prælegit, celebre illud decretum, quod in congregatione quasi Curia, quam Christus suorum magnatum instituit, confessu, ut securam & fundamentalem petram stabilivit, idque in bonum suæ Reipublicæ regimen: & hoc est: dilectio inimicorum. Præceptum est adeo contrarium inclinationi, & nostræ corruptæ naturæ gustui adversarium, ut cum tantum sit, non solum hominum erat memoria erasum, sed ei oppositum, hominum cordibus adeo insculptum, ut illi ipsi, qui mundi totius censebantur magis religiosi, & continuæ cum Deo communicationis, notitia Sacramentorum eius ac voluntatis illustriores, Scribas intelligo & Pharisæos, illud ut Dei legem populo proponerent, & persuadendo: & docendo quidquid Deus in sua nobis præcipit lege, nostro appetitui, & inclinationi optimè convenire; amare amicum & inimicum exhortescere. Ab hoc nos liberat dolo Christus, & fa-

I.
Dilectio
inimico-
rum mi-
do con-
traria.

nora docet diuinus ac supremus legislator. & id quidem tali intentione, ut ad hoc montis ascenderit fastigium, quod sibi in cathedram erexit, & in eo residens celeberrimam illam habuit conclamationem; in qua Evangelicæ legis iecit prima fundamenta, & vitæ Christianæ elementa. Aperiens igitur os suum, & verba sua ad Apostolos dirigens, qui vtiq; futuri erant Magistri nostri, & in illis ad nos & totam Ecclesiam: ait: Iam olim audistis, & modo vobis dicunt illi, quos magistros habetis, quod Deus in lege Patribus antiquis lata hoc præcepit: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum: ego autem, qui ad hoc veni in hunc mundum, ut vobis exponerem Patris voluntatem & fraudes ac dolos omnes detegerem, clarissimè proponerem ac mandarem, id quod vestra saluti absolute est necessarium, vobis dico, ordino, & præcipio, ut non tantum amicos vestros diligatis sed insuper & vestros inimicos: & benefacitis eis, qui vos oderunt, & oratis pro eis qui vos persequuntur, testes in vos proferunt, & factorem exercent: ut videamini, & sitis filij Patris vestri, qui in celis est: qui non solum benefacit suis amicis, quales sunt iusti omnes, sed insuper suis inimicis peccatoribus, & solem suum instat fulgentissimè

gentissimæ facis oriri facit, vt illustret, tam eos qui diuinum eius laudant nomen, quàm eos, qui eum blasphemant; & pluit super iustus vineam qui ei seruit, & peccatoris, qui eum offendit: & vos ipsos tales ostendite, si vos filios talis patris esse gloriamini. Datum hoc est difficile, arduum & asperum. Idam naturæ: verumtamen, reddet illud non solum leue, sed & facile, & suauis Spiritus S. gratia, illam rogiemus per intercessionem eiusdem thesauraria, eam salutantes. *Aue Maria.*

S. I. Predicatores sunt dentes Ecclesie, quorum cura est diuina legis morsus commandare, vt possint deglutiri.

Opinatus est Diuus Ambrosius a & ante illum inter Græcos celebris Diuus Gregorius Nazianzen b & demum D. Gregor. Papa, inter Latinos admirabilis e maxime proprium fuisse Hieroglyphicum, & diuinum schema, quo caelestis sponsus officium declarauit Prædicatorum Ecclesie, eos Ecclesie dentes nominans. Aggreditur caelestis sponsus diuina quadam vrbauitate verborum Sponsæ suæ Ecclesie pulchritudinem prædicare, & eam per partes singulas seu membratim considerat, caput, capillos, oculos, labia, collum, pectus &c. in quibus pariter exponit subeili quodam stylo, distincta, & propria exercitia, & fidelium officia, ex quibus illa componitur. In particulari verò eius extollit dentes: *Dentes tui, sicut gregei conserunt, qua ascenderunt de lauacro, omnes gemellis feribus, & sterilis non est inter eos.* Per dentes signat Prædicatores, & resolutorie illos extollit ex eo, quod in dentibus, vt magis excellens prædicatur: esse illos albos, nitidos, fortes, vartos, æquales, velut oues albae, loræ, nitidæ, inter se coherentes, iunctis sibi agniculis, inter quos nulla intercurrat vacuitas: tales enim oportet esse prædicatores, albos puritate, nitidos sanctitate, virtute fortes, charitate vnitos, in doctrinâ æquales, vt illud impleant, quod D. Paulus Prædicatorum Magister ordinauit: *Obsecro autem vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata:* Videamus modo cur diuinus sponsus dentibus comparet Prædicatores?

I. Respondent prædicti Patres: Quia hoc est dicatores prædicatorum officium, illud agere in corpore Ecclesie myltico, quod dentes agunt in naturalibus. Perpicuum est, dentes præcisè requiri in

corpore, vt cibos disponant, quibus sustententur. Indiget homo, & quodcumque viuens alimento, quod in stomachum traici non potest, nec prodesse, sicut est in se, nisi ad id præparetur: ad hoc requiruntur dentes, qui hoc agunt, vt bolus possit deglutiri, qui non possit integer, & illum commanducando, sic, vt eum stomachus queat digerere, nisi enim hoc fieret, mortem adferret, vt multis accidit, qui apoplexiâ vel cibi nimia repletionem corruerunt: eo quod integras partes carnis vel cruas herbas deglutierunt. Alimento animæ, lex est diuina, quæ tot habet bolos, quot legis mandata: Hæc est quæ animæ vitam conseruat. Et sicut ille, qui cibo abstinet, viuere non potest, ita & illi, qui Dei non seruat præcepta, æternum viuere est impossibile. Hoc Christus insinuauit adolescenti, teste D. Math. sic eum interrogauit: *Quid Matt. 19. faciendo vitam æternam possidebo?* (Cui ille) *Si 17. vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Addo & aliud Christi verbum: *Meus cibus est, vt faciam Ioan. 4. voluntatem eius, qui misit me.* Ob hanc rationem lex Dei, lex vitæ vocatur. *Lex spiritus vitæ. Rom. 8. 2. 14.* Integra & tota debet deglutiri & sumi, si viuere desideres: hic verum est prouerbum hoc: aut comedere, aut mori.

D. Ezechieli & D. Ioanni præscribitur, si vitam velint, integrum deuorent volumen, quod eorum manibus offerretur, quo lex Dei continebatur, & in ipsis videtur nobis Deus idem volumen offerre, dicens: *Comede volumen istud. Ezech. 3. 1.* Sumito illum bolum, bolum durum ad deglutendum, & aliquando occurret tibi bolus tam asper & durus, vt os dixeris, & tibi sit impossibile illum in stomachum traicere, & minus illum digerere: Sublannat D. Hieron. quendam Pelagianum, in quem scribit, qui, Magistri sui Pelagij secutus doctrinam, diuinæ gratiæ, ad implendam Dei legem negabat necessitatem, & eo nititur fundamento, quod Dei lex facilis esset obseruatu, nec quidquam in ea nobis à Deo præcipi difficile: quocirca nobis ad eius obseruantiam sufficere proprias vires ac naturales. O sus Bæotica (ait D. Hieronym.) An tibi tam facile videtur id omne, quod Deus suâ nobis lege mandauit? Vbinam est illud quod ait: *Si quis Luc. 9. 23. vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie.* An tibi hoc tam leuidentense? Vbinam illud quod tibi præcipit: *Si quis te Matth. 5. percussit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram, & si qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte illi & pallium?* Vbinam & illud: vt vitam tuam abneget, & pro-

11. & propriam oderis animam, & tui ipsius martyr efficiaris; oculos eruere, si te scandalizant; praescindere manus ac pedes, si tibi sint offendiculis.

Ipse qui diuinam suam legem promulgauit, eam ut asperam, arctam, & difficilem protestatur, ac proinde a paucis inuentam & uitam, & hoc per D. Matth. dixit, vltus quadam interrogatione pharisaei communi Sacrae Scripturae ad exprimendum superlatiuum gradum. *Quam angusta porta, & arcta via est, quae ducit ad vitam, & pauci sui qui inueniunt eam!* Ita cecinit David, ut exprimeret diuini nominis celsitudinem: *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra?* Et ut gloriae magnitudinem declararet, interrogat. *Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine?* Multos igitur habet diuinæ legis alimentum difficiles, quos traicitias & concoquas, bolos. Ad hoc autem necessarii sunt dentes, id est, praedicatorum, qui suo studio, eloquentia, diligentia, consideratione & doctis concionibus, Dei obstetricante gratia, bolos illos molliant, leniant, commandacent, ut de facili comedi, traici & digeri possint, exponendo, persuadendo, & omnes occurrentes difficultates alleuando.

Matth. 7. 24.

Psal. 8. 2.

Pf. 30. 20.

S. 2. Est hoc praeceptum difficile, & si fieri potuisset, iam nunc per contrariam consuetudinem fuisset abrogatum, maxime inter Hispanos.

4. Inter omnia diuinæ legis duriora praecepta, illud secundum mentem D. August. a cum impossibili decernat, quod praemanibus habemus. Scilicet amor inimicorum: *Recolite, ait, in omnibus iustificationibus Dominus, nihil mirabilius, & difficilius est, quam ut suos quisque diligat inimicos.* Est autem hoc tam arduum, ut ob id praecipue (sicut notat D. Hieron. b) quidam asserere aucti fuerint, Deum nobis praecipere impossibili; iudicabant enim praeceptum hoc euertere ipsam naturam, propriae contraire inclinationi, & destituere appetitum.

Lib. 2. contra Iulianum.

Epist. 5. ad Marcellinum.

Et hoc in tantum, ut si lex Evangelica, nullum aliud praeter hoc, praeceptum contineret (teste D. Hieron.) illud solum sufficeret, ut illam tanquam arduam, & naturae fortissimae & validissimae difficillimam iudicarem. Et hoc patet in eo quod accidit tempore D. Aug. ut ipse testatur. Erat Marcellinus Nobilis Romanus praecipuus, & Christianus, fidei Catholicae adeo zelolus, ut

pro illa martyrium subierit, ut refert D. Hieronymus. Hic Romae laborabat ad legis Evangelicae observationem Gentiles & idololatrias adducere: ut vero res feliciter haberet exitum; familiaritate coniunctus est D. Augustino, quem quot die per litteras consulabat, qui ad eius petitionem composuit illos viginti duos libros de ciuitate Dei, quos satis nemo laudauerit. Et inter alia, de quibus eum consulabat, hoc vnum dilectio fuit de praecipuo diligendi inimicum, dicens: inimicum quod dum Gentilibus legem proponeret Evangelicam, bene & attentè eum audirent vsque scilicet dum hoc illis praeceptum proponeret; & sibi hoc quod Christo, contingeret: dum quadam die praedicaret profunda & diuina mysteria, attentè eum audiebant, qui praesentes aderant: at dum nauim in altum duceret, & sanctissimae Eucharistiae panderet sacramenta, ecce turbantur, repugnant, retrocedunt: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Ita contigit Marcellino; Auocabant illum Gentiles, & quidem libenter, de lege Evangelica concionantem. Verumtamen ut primum cepit proponere praeceptum illud: *Diligite inimicos:* Resistunt omnes, turbantur omnes, vociferantur omnes: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?*

Primo namque iudicabant hanc legem repugnare legi naturali: manifestum enim est, quod secundum naturalem inclinationem, vnum quodque abhorret suum contrarium: ignis aquam, quae illum conatur extinguere, & aqua ignem, qui quid non agit, ut illum consumat? Repugnat agnus lupo, canis feli, & nullum animal tam mansuetum, quod non insurgat in sibi contrarium, vsque ad formicam, cui dum illum proteris, sua bilis inest. Haec naturalis inclinatio nequaquam mala esse potest, cum eam ipse naturae conditor infuderit, qui pariter & suos odit inimicos: de quo ira Sapiens: *Oculo sunt in Deo impius & impietas eius.* Secundo aiebant: Haec lex absit, ut bona sit, quin potius omne nostrum destruit & euertit bonum. Omne namque bonum, quod praetendere vel obtinere potest homo, rebus speciebus boni describitur. Ut nota D. Ambros. a & exponit D. Thomas b bono officio scilicet delectabili, honesto & utili. *Omne bonum, q. 10. aut est delectabile, aut utile, aut honestum.* Quid b 1. q. 1. quid laborantes praecedunt, aut sunt delectae, a bono aut honores, aut commoda. Haec autem lex, nec bonum horum aliquid continet, nec adducit, quinimo, haec omnia destruit. Primum enim quod praecipit non est delectabile, verius dixerit, nihil magis bono obstat delectabili: hoc pugnat, quique

quique in seipso consideret. Sed nec adducit honorem: quia potius honoris parturit iacturam, qui illud seruat, & retineat, quando calumnias & dixeris appgitur: talem enim ut socordem, & gallinam madidam censent, pro-
 (a) Gallinam
 na magis
 da.)
 uerbum est. (a) Vfus sic habet: quando duo inter se rixantur animalia, duo canes, duo tauri, feles duo, etiam duo passeruli, qui fugam caput, & campo cedit, hunc vecordia, & pusillanimitatis notamus. Similiter nec vilius est emolumentum: enim his qui te passim iniuriis afficiunt, non contradicas, & in eum, qui te percussit, non insurgas: vnus tibi passum auferet, & alter vitam quoque ipsam eripiet. Ad hoc omnibus natura hanc indidit inclinationem sibi contrariis resistendi, ut quodlibet eorum se in suo esse conferret, si enim vis vi non repellatur, illico omnis per sui contrarium concidit fortitudo.

Quod adeo verum est, ut hinc probet Philosophus: præcisè necessarium fuisse, ut mundus componeretur ex contrariis, & vnus contrarium alii se opponeret ac resisteret. Si enim igni nullum opponeretur contrarium, cuncta suo calore consumeret, & si frigori calor non occurreret, qui illud temperaret, cuncta congelarentur. Denique ipse Spiritus sanctus hoc ipsum indicauit, ut exponit D. August. hac sententia sepius repetita. *Contra malum bonum est, & contra mortem vita, & sic inuere in omnia opera Altissimi, duo contra duo, & vnus contra vnus. Nec fecit quidquam desse.* Hæc, & multa alia ad rem (ait Marcellinus) obiciebant Pagani contra hanc Dei legem, ob quæ, illam hæc ita præcipientem bonam non esse concludebant. Et satis manifesta est hæc difficultas: cum quantumcumque Euangelium in toto terrarum orbe fuerit prædicatum: nunquam tamen præceptum hoc fixam sedem in hominibus figere potuit, ut ad literam obseruaretur, quin potius iudicans mundus contrarium esse honorificum, vile, ac delectabile, in suorum cordibus adeo efficaciter insculpsit legem ei contrariam, quam scriptam circumfert in libro duellorum, ut etiam inter Christianos, hæc lex (a) ita mordicus & pertinaci seruetur consuetudine, ut si contra Dei leges præualeret præscriptio, seu abrogatio, jam nunc nulla nobis eius præcepti super-
 (a) calle-
 (a) gita.)
 eret memoria; Particulariter autem in Hispania, vbi ob nobisium magnos animos & cordis elationem (teste P. Magistro Fratre Ioanne de Ponte, in sua Monarchia, cui tota multum debet Hispania, eo quod tam eleganti calamo Hieron. Bapt. de la Nuxa. Tom. I.

eius exposuerit prærogatiuas) adeo firmum obtinuit locum, id quod honoris concernit conseruationem, & nominis æstimationem, ut nihil magis verè dixeris, animas orco remittere defunctorum, quam hæc jam inuolita consuetudo.

Et quantum ego opinor, & mecum D. Hieronym. hoc ipsum Deus insinuauit, dum olim Ezechiel ostendit inferni supplicii cruciatus. Ad hoc, cum illum præmonuisset, ut pullo & lugubri indueretur vestimento, quosdam deploraturus nationes, quas illi digito notaret: Mentis excessu raptum ad inferna deduxit, vbi, quasi populosam, ac celebrem pertrais sicut ciuitatem, Hispanos per diuersarum nationum plateas distinctam, præuidit diuersos illi populos ostendit, qui illic sedem fixerant, ut eiusdem iam oppidani: Et cum illa sit regio, in qua mors regnat: eorum illorum domus omnes, sepulchra erant, tali artificio erecta, ut in quolibet, damnationis singulorum causa legeretur, admirabili quodam hieroglyphico descripta quo exprimebantur vitia illa, quæ in qualibet natione, consuetudine publica inuenerant, & pro lege recepta seruabantur. D. scurrit igitur totum Aegyptiorum vicum, in quo hi omnes suis in sepulchris morabantur: eorum enim quodlibet sepulchrum instar domus erat huius vici seu plateæ: dein alium similiter Arabum, & post hos Elamitarum: Tandem in vicum incidit Hispanorum, quos vocat Tubal, quo nomine S. Scriptura signat communiter Hispanos: Tubal enim, post diluuium Hispaniam coluit; fuit hic filius Iaphet, nepos Noe, qui eò cum filiis suis de-

uenit. Ita aduertunt D. Hieron. Theodoret, & n. 36. alii quos citauimus, & sapienter prosequitur præfatus P. Fr. Ioannes de Ponte.

Negari non potest, Hispaniam nostram mil-
 lenis Sanctis celebrem, & beatorum exercitibus
 triumphare, qui caelos colunt, & illustrant: cum
 inuictissimos & gloriosissimos dederit Martyres
 in Ecclesia per celebres, & tantus est eorum numerus,
 ut hi quibus nostra gloriatur Cæsar Augusta, sint
 innumerabiles, & eo nomine tertio nonas
 Nouembris recolitur eorum memoria. Præ-
 latis colit adeo præclaros, ut libros impleant
 historiarum, illuminatissimos Doctores, quo-
 rum libris ornantur Bibliothecæ, Illustrissimos
 Confessores, virgines purissimas, viros insignes,
 ut licet illi soli triumpharent in celo, his multum
 ornaretur & coleretur, quibus Dei gloria
 quaquaersum diffunderetur: quorum amplissimum
 catalogum contexunt historiographi, quæ
 ob rationem D. Prudentius, vir eloquentia,
 P grauitate,

grauitate, & sanctitate celeberrimus, hoc Sapphicum de eis cecinit epiphonema: *Deus Hispanos aspexit benignus.*

Hymno de S. Fructuo

7 Verum & hoc indubium est, multos Hispanorum damnatos & damnari, particulariter hos omnes, qui ante Christi in hunc mundum aduentum, verâ fide caruerunt, & in Dei cognitione obexcati permanferunt, & hos principaliter signauit Deus Ezechiel, quorum vitia prodebant propriam cuiusque naturæ inclinationem: vt autem Prophetam doceret, quam magis inter illas nationes essent vsu recepta vitia, monstrat ea in latum distenta, vnumquodque eorum sepulchro suo conclusum; similiter vnumquodque eorum pro cervicali gladiis distinctis vtebatur, pugionibus, siccis, & aliis denique armis & axiomatibus libri duellorum.

Posuerunt gladios sub capitis suis, & fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum: quia terror fortium facti sunt, in terra viuentium.

Ezech. 32. 27.

IV. Hispanorum descriptio.

Hispanorum descriptio. Quis melius dixerit fastuosos Maximos, omnes sibi subditas voluit nationes, quas è sublimi ridens; & præcelsè ob animi elationem contendunt; vt autem hoc assequantur, naturaliter præ se ferunt oculum & vultum adeo grauem, ac veneratione dignum, vt hoc solo mundum terrere videantur, & pedibus superbissimos quosque & fortissimos subseruere: & h. c. significat: *Terror fortium facti sunt, in terra.* Ob quam etiam rationem, vt aliqui Doctores notant, illos Deus nominat populum terribilem, quando agit de mitrendis illis Euangelii prædicatoribus, populum formidandum, *ita Angeli veloces erant ad populum terribilem, post quem non est alius.* Septuaginta legunt: *Ad Cratio pro populum immensum & formidandum.* Hæc autem adeo vera & indubitata sunt, vt Cicero nominet Nemauciam oppidulum Hispanorum, terrorem, & populi Romani formidinem (alii Soriam vel Zomoram dicunt.) Adde Lucium Florum qui nescit Romanis adeo terribiles Nemaucium vultum fixis oculis auderet intueri, nec vocem eius audire: de quibus mira refert Auctor præfatus.

Lib. 3. c. 7. 5. 1. & seq. lib. 7. de situ orbis.

Hinc illis imatum, armis ita deditos esse, vt de eis Franciscus Franciæ Rex dixerit (teste Marino Siculo) se opinari, ex ventre matris armatos illos prodire; Prisci illos Martis filios vocabant, quem particulariter adorabant Hispani: ita Strabo. Vnde de illis loquens Deus Ezechiel ait eorum peccatum fuisse, quod *posuerunt gladios sub capitis suis*, quid dicitur (teste

D. Hieronim.) reponerent & collocabant ex proposito animi voluntate sub capibus suis instrumenta bellica, arma, & vindictæ gladios. *Requiescentes in animo periculi*: in tantum vt nullam caperent quietem nisi illis suppositis. *Ob quam rem dicit Iulius historiographus*, quod dum illis externi non occurrerent hostes, cum quibus confingerent, domi hostem quærent, *Si extraneus deest, domi hostem quærent.* Concludit de illis Titus Livius: *Ferox gens, nullam vitam rati, sine armis esse.* Superbia hæc & honoris seu animi sui æstimatio, vitium est medullis ossium inuisceratum, prouide eorum indignitas nudi gladii, arma & instrumenta duellii: illa, inquam, quibus & vnum sibi subjicere, & alterum expugnare contendunt, cæteris cum nationibus suam propagare honorem, & farras rectasque duelli leges conferuare. Hæc inter illos maximè inualuerunt, & in tantum, vt, sicut exorsi sumus, si diuinæ leges per oppositam consuetudinem & vsum contrarium possent abrogari: jam nunc in Hispania ne puluisculus hujus præcepti superesse.

Verumtamen diuinum est, & firmum fundamentum, quod S. Theologia concludit, quod exponit D. Thomas contra Dei præcepta nullam posse præualere præscriptionem, quidquid sceleratissimi & sæculares moliantur, & oppositam illis consuetudinem introducunt. Et appositè nobis hoc significat David (cujus sententiam expendit D. Basil.) dum ait: *Fideliter omnia mandata eius, confirmata in sæculum sæculi.* Contra Dei legem nulla valet præscriptio. *Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum.* Non præualet malitia, licet ex ea confluat matris abyssus, abscondere vel diuinæ leges submergere. Crescant aquæ, infremant & adeo intumescant, vt submergant nedum nauicularias, sed & majores Galeones, tritemes, onerarias, prædatorias, rostratas, hominum confilio, arte, & manibus constructas, æque ac si nunquam eas homo maris fluctibus commisisset: verum Arca hæc ex ligno quadrato & leuigato compacta, & Dei voluente, decreto, & sapientiâ constituta.

constituta, his numquam potest aquis concu-
 ti, vt pereat; multiplicentur aquæ, accrescant,
 vt furentibus vndis eam oppugnent, his semper
 superior victrixque triumphabit. Licet malæ
 hominum consuetudines in tantum præualeant,
 vt annihilent, abrogent, submergant, quas ipsi
 condiderunt leges, diuinas tamen nunquam
 extinguunt: prius enim lupus ouem ducet
 vxorem: Hæ enim semper victores, semper flu-
 æibus, vrbibus, consuetudinibus superiores flo-
 ruerunt. Ita nos alibi. Si contra Dei leges non
 datur præscipio, ergo nec contra hanc vlla
 valebit, cum ea sit, quam ipse proprio ore pro-
 mulgauit, cum in montis cacumine residens in
 corona ignorum discipulorum & numerosæ mul-
 titudinis in sonitu buccinæ eam proclamauit:
 Audistis: quia dictum est antiquis &c. Ego autem
 dico vobis: Diligite inimicos vestros.
 Aurea arripite & præfentes adeste. Ingeniosè
 ponderat Origen. historiam filiorum Israel.
 Eduxit Dominus Abraham de terra sua, vt ha-
 bitaret in terra Chanaan, idque in Geraris, ci-
 uitate Palæstinarum. Terra est sicca valde &
 arida, præcepit Abraham seruis suis vt puteos
 foderent, ad irrigandos campos & arua, inter
 quos celebriores fuerunt. Puteus viuentiu &
 videnti; puteus iuramenti Bersabee. Palæstini
 vero terrenti, inuidi illos obtulerunt, imple-
 tes humo: Omnes puteos quos foderant serui patris
 illius Abraham illo tempore obtulerunt, imple-
 tes humo. Accedit Isaac, & cum vult mutare lo-
 cum, præcipit ei Deus, vt in illa sedem capiat
 promittens ei messem omnium frugum abun-
 dantem. Qui statim sedulus, puteis terram eruit,
 colque cunctis sordibus expurgauit. Et licet se
 Palæstini opponerent, omne tamen hoc auspi-
 cato, peregit. Quid hoc rei? inquit Origen.
 Quot puteos olim fodit Deus per manus seruo-
 rum suorum, ad irrigandum animas? Quot le-
 ges? quot statuta? illos humo oppluerunt Pha-
 risæi, falsarii, qui cupiditatum suarum terra
 illos obtulerant, vt nec ipsi ex eis biberent,
 nec alios bibere permitterent: quibus Christus
 iniurians ait: Va vobis legisperitis, quia tulistis
 clauem scientiæ ipsi non introistis, & eos qui introi-
 stant, prohibuistis. Ambulant per sata Apostoli
 Sabbato, colligentes spicas, confricantes eas
 manibus suis, vt g: ana comedent; magnum
 delictum: illico queruli Christum aduent Phari-
 sæi, Apostolos vt legis Sabbati transgressores
 insimulant; obtulerant legem illam Sabbati,
 qui credebant, non licere Sabbato hominem
 curare ex legis præcepto. Adest Christus Re-

demptor noster, terram eruit, eos interrogans:
 Non legistis, quid fecerit Dauid &c. Si autem sci-
 retis, quid est, misericordiam volo & non sacrifi-
 cium, nunquam condemnassetis innocentes. Ce-
 cum à natiuitate illuminauit Christus, & cum
 condemnant transgressionis Sabbati: Non est
 hic homo à Deo qui Sabbatum non custodit. Pa-
 teum hunc obseruantia Sabbati, quem Deus
 per Moysen foderat, & Pharisæi humo replue-
 rant, expurgauit Christus, & tellurem extraxit
 vt sanas regurgitet aquas, eum nobis tradens
 bene declaratum. O quis puteus ille amor im-
 micorum, quantis eum sordibus oppluerant,
 verum eum hodie Christus expurgat: Ego autem
 dico vobis: diligite inimicos vestros. Durus hic vide-
 batur bolus sensualitati, obstruatur: Audistis, quia
 dictum est, diliges proximum tuum, & odio habebis
 inimicum tuum. Adest autem Christus illum ex-
 purgans: Ego autem. Ne tibi persuaseris peruer-
 sam hominum consuetudinem in diuini præcep-
 ti præuaticationem introductam, contra Dei
 legem posse præscribere. Hæc enim semper
 præualebit, quantumlibet hominum malitia sese
 opponat, eique refragetur.
 Inolitum quid expendunt SS. Patres, & præ-
 cipue D. Prosper de virga illa, quam Deus tra-
 didit Moysi, vt in ea mirabilia diuinæ Omni-
 potentia signa pateret. Proiecta in terram ver-
 sa est in colubrum, spectante Pharaone. Magi
 incantatores à Pharaone citati, vt virtutem, quæ
 in Moysi virga relucebat apertius, destruerent,
 effecerunt & ipsi similiter, virgas suas proiece-
 runt in terram, & ecce vertuntur in serpentes,
 vt vrga Moysi. Videbatur jam hoc prodigium
 virgæ Moysi, in colubrum conuersa, illudum &
 aliquid diuinæ Omnipotentia detractum, quæ
 tellem suæ virtutis assignauerat hanc virgam,
 cum idem signum in virgis Magorum claresce-
 ret: Veruntamen adest Deus, vt virgæ suæ fi-
 dem sanctam, rectamque conseruet, voluitque,
 vt hæc sola cunctis prodigijs Magorum præua-
 leret, & omnes eorum virgæ vicerentur in ni-
 hilum, seu per palmam virtute virgæ diuinæ re-
 ferente. Deuorauit virga Aaron, virgas eorum. Eui-
 clea: D. Aug. hoc verbum deuorauit, vt nihil ea-
 rum superesset: quid hic speculor? Arcanum
 quod: Serpens symbolum est sapientiæ, & indi-
 cabat hanc coluber Moysi, & Magorum serpen-
 tes, qui de Dei sapientia differebant, quam Moy-
 ses virgâ suâ manifestabat, Et de deceptoris sa-
 pientia, quam conabantur Magi producere in
 contra positionem alterius, ne illa præualeret.
 O virgam Euangelicam! O sapientiam diui-

Matth. 12. 3.

Ioan. 9. 16.

Apud Lipo- man.

VIII.

Virga Aaron, alias virgas, deo- rat. Exod. 7. 12. q. 21. Exod. 9. 10. Exod.

nam! Virtus Dei est in salutem credentium. Pro-
 jectam terram, predicata in mundo, munda-
 nam denotavit sapientiam: *Vix Sapiens, &c.*
 Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?
 Vbinam modo idola? quo euavit cultus, quo
 ea homines adorabant? Quo fugit eorum ja-
 stantia, quã sibi terrarum orbem subjugasse
 applaudebant: iam nunc hoc totum in fumos
 abiit. *Deuorant virga Anon virgas eorum.* Iam
 misit Deus suã diuinã virtutis virgam, legem
 Euangelicam, quã toto dominaretur orbe. Ita
 præcinit David: *Virgam virtutis sua emittere.*
Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum
tuorum. In medio mundi omnia sibi subiecit Et
 quo dominio? quod hæc sit illa sola lex, quã
 præualeat, & cæterã huic Euangelicã legi con-
 trariã, titulum non mereantur legis, nec vt eis
 obedientia seruetur, & omnes in nihilum eua-
 nescant: his omnibus superior lex Euangelica
 triumphabit. Sola autem Magonomachia lex, vi-
 res & auctoritatem inter homines videtur ob-
 tenuisse, cum videamus, etiam inter illos, qui
 de Christiano nomine gloriantur, eam radices
 egisse profundissimas. Timete vero, ne contra
 vos Euangelicã legis virga consurgat, quã vos
 Deus, vt olim Pharaonem durus cædat, &
 contra leges & consuetudines vestras præualeat.
Deuorari ergo, & non deuorari poterunt (ait Ru-
 bert.) *qua deuorati esse videbantur, & non*
erant.
 O Domine, & quis credat, quod dum Chri-
 stus suam abscondit sapientiam, eam & mundi
 potentia, & doctorem non denotent sapientiã?
Quis credidit auidium nostro? Porro non deuo-
 rabitur, quinimo, hæc cæteras deuorabit, eis
 præualebit, eas superabit: dum illã exaucto-
 rata & abrogata contemnentur; ita vt nulla
 consuetudo, lex nulla contra Dei possit præ-
 scribere sapientiam, steter enim virtus Dei in
 lege Euangelica. *Virtus Dei in salutem.* O quam
 bene nobis tibi, Domine, licebit dicere cum
 Iudæis retrocedentibus: *Durus est hic sermo, &*
quis potest eum audire? Ad hoc eliguntur Præ-
 dicatores, Ecclesiæ dentes, qui holam hanc
 commolant, comminuant, & reddant, suauem,
 qui traheri, quidgeri possit, in animã nutri-
 mentum, charitatem intelligo, hæc enim est
 animã vita. Edendus est hic bolus, quem si
 non comederis, morte morieris. *Qui non diligit*
manet in morte. Durus est, commanducemus
 illum & clarè perspicias quod nedum non sit
 contra totius boni rationem, sicut Gentiles ap-
 prehendebant, sed potius omnis boni speciem

contineat delectabilis, facilis, honesti, vilis.
 Delectabile, honestum & vile. Comminuamus,
 & de verbo ad verbum perpendamus, & Dei ad
 hoc gratiam imploremus, qua vobis promitto,
 id efficiemus, vt non solum vobis hic bolus non
 displiceat velut asper, & indigestus; verum eo
 frusto nihil sit suauius, & animã lapidus, vt
 qui ederit illum, adhuc esuriat, & qui biberit
 adhuc sitiat. Nec vobis multum videatur id
 quod promitto, hoc enim sibi Rex Dauid per
 suasum habebat, dum ait: *Legem pone mihi,*
Domine, viam iustificationum tuarum, & exequi-
ram eam semper. Opinatus est D. Ambrosius. Da-
 uid recordatur esse eius beneficii olim à Deo
 Israelitis impensũ, quando eos de Ægypto edu-
 cens, mirabilem illam accendit lucis columnam
 in ducem præuiam itineris ad terram promis-
 sionis, quod ipsi per se ausi non fuissent eg-
 gredi, cum per inuia & iniquosã Arabiã de-
 lerta esset proficiscendum, quod ipsum & alio
 loco Dauid insinuat: *Notam fac mihi viam, in*
qua ambularem. Eandem nobis semper repeten-
 dam orationem prælegens. Hunc discursum
 profequitur graui suo stylo D. Ambrosius ad hoc
 adducens quãdam ex Canticis scripturã
 loca.
 Verum D. Augustinus obiicit, & quasi attonitus
 hac orationis, sic Dauidem interrogat. *Quid*
pestilas, o vir sanctissime? Legem pone mihi,
Domine. An legem tibi statutam non habes? An
 eam tibi non tradiderunt? Post-educum po-
 pulum de Ægypto, illico legem ei seruandam
 præscripsit: primum voce tam sonora, vt eam
 Moyses, Aaron, & omnes audirent; cum præ-
 misisset, fulgura, tonitrua, sonitum buccinã,
 vt omnes eam attenti intelligerent; & eandem
 ipsam tabulis lapideis inscriptam tradidit, quã
 in testimonium arca inclusa asseruatur, quam
 & tu o Rex, & omnis populus præsentem ado-
 ras. Denique nota est hæc sententia quam di-
 xit Aristoteles communem inter Philosophos,
 & maxime Platoni familiarem, vt refert D.
 Clemens Alexandrinus, & valde certam nobis
 confirmat D. Paulus: *Lex iusto non est posita.*
 Hanc propositionem multasariã SS. Patres
 elucidant. Quid igitur rogat Dauid: *Quid ergo*
orat, vt sibi lex à Domino ponatur, si non ponitur
iusto? Dominum rogat (respondet D. Augustinus) vt
 ei Deus legem ponat, non sicut populo anti-
 quo, qui vt eam solis corporis auribus perci-
 piebat, & scriptam tantum vidit, solis extero-
 ribus oculis, tam indigestam asperamque iudi-
 cauit, vt eam nunquam aut poneret aut vo-
 luerit.

Inerit deglutire: sed vt eam anima suæ inscribat, eo modo vt intelligat iustificaciones, quas includit, & in eo id efficiat, quod postmodum promittit per Prophetam suam Ieremiasc reiatum
 Hebr. 1. d. *summo super domum Israel, & super domum Iuda testamentum nouum.* Attendenda est vis huius verbi: *Consummaba.* Cæpit Deus legem suam dare, & eum sit homo corporeus, & omnis intellectus principium, sint sensus corporis, eam dedit eo modo, vt illam corporis auribus, & oculis perciperent, & vt talem tanquam asperam, duram; quæ de facili non posset deglutiri, accusarunt. Verumtamen (repleat Deus) dabo ei in testamento nouo ultimam perfectionem, & pariter congruentem ei spiritum, eam cordibus eorum & intellectibus inscribens, vt eius capiant & sanctitatem & iustificacionem. *D. nō leges meas in mentem eorum, & in corde eorum super scribam eas.* Quando quidquam non intelligis, ais, hoc mentis meæ non incidit. Dabo, inquit, legem meam eo modo, vt eorum mentem penetret, & hoc requirit Dauid. Domine, ita mihi eam tuam legem, vt eius capiam iustificaciones: *Legem pone mihi Domine.* Verbum (pone) transfert Symachus: *Demonsira.* Aquila, *illumina.* Apollinatis, *Doce.* D. Hieron. *Offende mihi.* Vnde Dauid: *Legem tuam pone mihi, Domine, vt eam non tantum auribus, & superficialiter percipiam, sed ut eam intelligam, tam in se iustificatam, & mihi vitalem, vt si eam apprimè intellexero, certum sit, eam me perpetuo securum, & magno mentis ardore, & desiderio quaesitum. Vt autem hoc significet, non ait (ut notat D. Ambrosius) quam illam, sed Exquisiam: quod significat anxie, sollicite quaerere, ut fontem sitiens exquirat. Insuper vt se magis declaret Propheta; prosequitur: *Da mihi intellectum, & seruiabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.* id est summa delectatione.
 Ne tibi persuaseris Dei leges similes esse Mathematicis præceptis, qui suis uelabat, ne leges suas perferretur: sciebat enim hoc mentis scrutinio, eorum statim percipiendam & turpitudinem, & irrationabilitatem; quinimo Deo placeat (ait D. Bern.) nos legem eius perferuari, addo & Dauid eos beatos canonizare; *Beati qui seruiantur testimoniis eius.* Notandum ex D. Bern. magno pondere nobis dici à spiritu sancto: *Qui seruiantur est maiestati opprimetur a gloria.* Et non dicit: *Seruiantur voluntati;* Equidem etsi non liceat arcana Diuina Maiestatis seruari, qualiter*

Deus vnus sit in essentia, trinus in personis, qualiter procedat ex patre Filius via intellectus genitus, & non spiratus, & qua ratione Spiritus sanctus ex Patre & Filio, per actum voluntatis non genitus, sed spiratus; qua ratione ad sui gloriam quoddam prædestinavit, alios vero reiecit, nec alia altissima, & profundissima sapientia sua consilia.
 Verumtamen non male fecerit, qui Dei in se collata seruatut beneficia, eaque ex gratia sua voluntate, & immerita, vt immensas pro eis referat gratias; leges quas illi Deus in suam præscripsit salutem, & bonum, vt eas ad amissum obseruet. *Formidolosa seruitio Maiestatis* (ait D. Bern.) *at voluntatis tam tua, quam pia.* Ad hoc se uicini supplicat Rex Dauid lucem & intellectum: *Da mihi intellectum, & seruiabor legem tuam.* Cum enim lex hæc sit diuina, ad eius iustitiam & iustificacionem capiendam, necessaria est lux diuina. Ne eam ad lumen mundi consideres, aut terreni intellectus, nec ad lucem, quæ superficialiter tantum res intuetur, sicut mundi cultores faciunt; de quibus Propheta Baruch: *Filius Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, & uiam sapientie nesciunt:* Sed à Deo donum flagites intellectus. *Da mihi intellectum:* Quod lumen est quoddam supernaturale, quod animæ medullas illuminat, vt ea uideat & cognoscat, ad quæ peruenire carnales oculi minime possunt; sicut prosequitur D. Thom. *Lux hæc est, cuius Dauid excellentiam cognoscens, Deo gratias agebat, quod ei illam infudisset: Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.*
 Perferuans o Domine, legem superna illustratus luce, & dono intellectus, tam præclaras in ea rationes boni inueniam, vt *custodiam illam in toto corde meo.* Voluntas habet pro obiecto suo æquali & proprio, bonum; eo modo, vt ad id solum & id omne, quod sibi ut tale repræsentatur, se conuertat, tanto maiori cum impetu, quanto maiores boni rationes inuenierit. Quocirca si intellectu perferuante, inuenierit, & sibi bonum tam ex omni parte perferuatum obiciatur, vt in eo omnes rationes boni perferuat, bonum quod in se comprehendat rationem vtilis, delectabilis & honesti, seu honorifici, ad id se totum conuertet. Omnes vero has rationes boni, reperiam o Domine in lege tua, illam diuinam tuam luce perferuatus, quamobrem *custodiam illam in toto corde meo.* Huic annecte id quod Diuus Augustinus aduertit, quoties in S. Scrip.

D. Bern.
 Thom.
 Baruch.
 2. 2. 9. 8
 1. 1. 29
 8. 2. 10.
 1. 5. 7.

5. Scriptura nominatur lex Dei absolute, hoc intelligi de lege amoris, quam Christus vocauit suum preceptum, & ex ea totam legem de pendere declarat: pariter & Prophetas. *Plenitudo legis est dilectio. Et qui diligit, malum non operatur.* Secundum hoc, principaliter loquitur Dauid de lege amoris. Illam ergo perferemus, & attentis in ea totius boni cunctis rationibus, obligabitur voluntas eam summa cum voluptate custodire, Dei corroborata subsidio.

§. 3. Est hac lex eo delectabilior, cum sit Dei, quo duriores sunt & crudeliores leges demonis.

10. **D**ico primum, si rem attentius consideremus, est hoc preceptum facile, suauis, & plenam dulcedine. Hoc inquit Pater: Ommino & ipsum videbis, manumque tanges, si primum verbum manducemus, quod est illud pronomen, (Ego) quod primum Christus dixit, quasi fundamentum. Attende (quæso) quis sit ille, qui tibi dilectionem præcipit inimicorum. Hoc ipsum voluit per Isaiam, vt in omnibus eius præceptis considerates, vt ea nobis facilia redderentur, & ea esse suauia intelligeremus.

1. Jo. 5. 4. Attendite ad me popule meus, & tribus mea, mandate: quia lex à me exiit. Hæc perpendens D. Ioannes dixit absolute: *Mandata eius gratia non sunt.* Diligenter sollicitus fuit D. Ioannes, vt ab ore Christi suspenderetur, & maiori ratione dicere potuit illud Salomonis. *Ego os Regis obseruo.* Duo notantur à Sanctis præclarissima, in Christo Domino, dicere & agere. Alii tres Euangelistæ oculos suos, particulariter coniecerunt in efficaces Christi manus, quibus tot stupenda fiebat miracula; proinde in illis enarrandis plus occupantur. D. vero Ioannes singulariter aciem suam ad Christi os deflexit, dum doctrinam eius & verba perpendit, quæ ex eius ore procedebant, proinde illa specialius referenda calamum parat. Videtur interfuisse illi concioni, quam Christus habuit in monte, vbi diuinus ille legislator aperiens os suum supernas promulgat leges, & in rei veritate, penè omnes, quas habemus, tum temporis decreuit, & inter illas hanc quoque. *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, quibus auditis, nos alloquitur: Mandata eius gratia non sunt.*

1. Jo. 5. 3. Eccles. 8. 2.

I. **D**eici mandata gratia non

1. Jo. 5. 3. Nolim inaduertenter prætereas hoc pronomen (eius) q. d. Attendite & videte, quis ille sit, qui vobis hoc mandatum præscribit, & ex eo

clare elicetis grauiam non esse: *Mandata eius.* Quis est ille: ipsa suauitas, ipsa gloriæ dulcedo. Hinc ergo collige, esse eius leges suauissimas, leuissimas, & dulcissimas. Hoc fundamentum mixto D. Chryso. eleganter, & subtiliter discit: a de quo scriptum alibi: *In omni bona philosophia hoc axioma receptum est: legem esse filiam legislatoris: nisi enim aliud est, quam decretum eorum & ceceptum in mente legislatoris (quam D. Aug. vocat ventrem animæ) in pectore & visceribus eius, quod ore quali patit; proinde necessario simile debet esse legislatori; & valde conforme eius intellectui, peccatori, visceribus, & eius naturæ apprimè conueniens, sicut filius per omnia similis est patri, qui eum genuit. Quocirca catulus Leonis, fortitudinem habet eius, qui eum genuit, nec est illi aliunde quaerenda: Tigris vero secum annam deserit viscerum crudelitatem, in quibus fuit concepta; & lupi catulus voracitatem propriam ei, qui eum peperit: & vulpes doctæ versutias ad decipiendum, sine magistro; pariter & agnus ouis parentis præfert mansuetudinem. Quis non admiretur artificium sublimatorium ab hominibus inventum ad distillandas aquas. Inicis ventri eius herbas, & calore ignis, qui illum calefacit, vapores eliciuntur, qui in supremam eorum conuexum ascendunt, qui ibidem compressi, paulatim, per os, seu sublimatorii fistulam distillantur; & effluit aqua clarissima. Qualis vero est illa, quæ effluit aqua? Talis, quales sunt herbe, quas in ventre sublimatorii posuisti: Si rosas, violas, cariophyllon, silia liquefit & guttatim defluit aqua odorifera. Vespum si herbas foetidæ, & qualitatis fortioris immiseris, ne miretis; si aqua effluit eisdem qualitatis: quia illis conformis est. Legislatorem in Republica bene dixeris esse sublimatorium, qui loco situs emicent ex ore suo distillat aquas legum suarum impudicissimas, profluunt autem ille, ex eo quod peccatori inclusum gerit: Res enim considerat, secundum quod eas ipse capit: illas perpendit, ascendunt cogitationes variæ in caput eius, & hoc expedire, illud præiudicare, hoc præcipere, illud prohibere concludit, hinc profluunt, & eliquantur leges, ex ore eius clarissimæ. Hoc posito, nemo ambigit, quin peccatori eius & menti sint conformes, & ei, quod intus gerit, conuenientes.*

Hanc Christus philosophiam insinuat dum ait: *Ex abundantia cordis os loquitur &c. Et bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Eandem etiam docet

Et illi 17. docet Sapiens hic verbis: Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: ita verbum excoGITatum hominis, cor eius. III. Leges condunt Reges naturæ lux conseruantes.

doct Sapiens hic verbis: Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: ita verbum excoGITatum hominis, cor eius. Vult dicere, sicut ex textu Græco colligimus, & bene declarat Lanseus Episcopus Gandauensis, sicut arbor vel planta, quæ de terra excreuit, ostendit, quid illud sit quod operatus agricola in terræ visceribus recondidit: quod si nux prodierit, nux erat, quæ in terra abscondebatur; si malum punicum, semen plantauit mali punici. Ita dixit de sententia teu lege, quam homo ore suo profert; hæc enim arguit id, quod cordis visceribus inclusum gerebat, cum hæc de corde eius procedat, vt filia tali patre genita, cuius naturam & similitudinem referat. Quis hoc non reipia experiauit in Pharaone. Hic Rex erat Ægypti, & vt à tali condendæ erant leges conseruationi Reipublicæ necessariæ. Considerat populum Hebræum, cui prædecessores sui, ob beneficia à Ioseph olim recepta, honestum assignauerant habitandi locum, aduertit populum indies multiplicari nimis, germinantes, quasi sidera cæli. Quid tum? secum cepit tacitus cogitare, si res ita vltius proficiat, & populus in dies numero accrescat: verendum, ne fortior nobis, arma sumat, moueat seditiones, expugnatique nobis egrediatur de terra. Vt huic damno tempestiue obuietur, legem omnibus condit obstrictibus, quæ mulieribus Hebræis parientibus operam suam nauant, Simasculus fuerit, inseruisse enim si femina seruari. Hanc Deus, vt in cor hominis tanta cadat crudelitas? Age, Rex crudelissime (vrger D. August.) quid hi commiserunt paruuli criminis? quid contra regnum tuum moliti sunt, cum vsque modo illud non intrarint, imo nec in mundum ipsum vt contra eor talem statuas legem, ab omni clementia profusus alienam? Ne miretis; Quæ enim lex ex tali ore profertur debuerat, nisi quæ conformis esset ei, quod pectori inclusum gerebat. Erat enim efferræ scuitiæ homo, qui nemini magis parcebat, quam lupis; Deo refractarius, Getis ingrator, & vt pauis perstringam, audiamus; Spiritus S. de eo testimonium: Surrexit Rex nouus, qui non nouerat Ioseph. q. d. Homo erat vilis, abiectus, tot receptis beneficiis inhumano, ita vt ea modis omnibus ituderet abscondere; & ab hominum memoria eradere, beneficia hæc tam præclare, quibus Ioseph Ægypti regnum octoginta annis affecerat; Lex ergo tam inhumano, ferali & ingrato pectore enata, conuenire debuit tantæ inhumanitati, scuitati & infanticidio.

Exo. 1. 16. Ser. 1. p. de tempor. Exo. 1. 11.

Attende Nabuchodonosor mundi totius Primatem Monarcham: hic legem statuit, quicumque sapientum, Aruspicum, Astrologum eius non posset conicere somnium, illiusque edicere significatum: omnes perirent, & domus eorum publicarentur, & huic conformiter præcepit, magnus eorum numerus periret. Vt perirent omnes sapientes. Babylonis: Quia nocturnum eius somnium coniectare non potuissent. Quam legem iam merito Daniel vocat crudele decretum. Crudele sententia.

Dan. c. 2. 12.

Deinde aliam condit legem, vt omnes adorent statuum eius auream, quam erexerat, idque sob pena mortis, & hoc tam synecere, vt eius leges refractarios mitteret in fornacem ignis ardentis. Quis credat, quemquam adeo posse stultescere, vt tales promulget leges? Facile credes, si peccius eius Luciferiana instatur superbia & demoniaca ambitione turgidum, & Satânica præsumptione temerarium, & sui ipsius æstimatione solidum adnerteris: qui se vt Deum credebat, & volebat vt inueniretur nemo, qui eius non obediret vel minimo verbo, imo & eius cogitationibus. Quam hinc speras legem enascituram, nisi quæ manum det tantæ superbiæ, & euandæ præsumptioni?

12. d.

Tertium vobis produco Regem Saulem: bellum & congressum parat aduersus exercitum hostium numerosissimum; summo mane, elucescente die legem indicit, ne quis sub pena capitis aut comæ aut bibat; nec micam panis, nec guttam aquæ. Maledictus vir, qui comederit panem vsque ad vesperam. Donec vlciscar de inimicis meis. Quis audiat vsquam tale, aut quis vidit huic simile? Num quid exercitui magis est commune, quam congressionis tempore milites cibo potuque recreare, quo vires, quo animos, ad pugnam recipiant? Omnium in hoc conuenit sententia. Perpicuum enim est, si fame deficiant, illa prius quam hostis, illos prosterneret. Et hæc fuit illa lex, quæ in viâ discrimen adduxit filium eius primogenitum, addo & totum exercitum. Facilis est responsio; conueniebant lex & legislator: Erat ille homodurus, fortissimus, querecus; qui biduanum posset seruare ieiunium, nec quidquam ei decresceret, huic tanto robori lex correspondebat.

1. Reg. 14. 25.

14.

Quid dicam? ipsa nos docet quotidiana experientia in Religionibus: quisque enim Prælati & Imperatorum statuta sancit suæ naturæ & inclinationi riores in congrua: Videbis Prælatum robustum, optime religioni valentem, qui abstemius tres dies perseueret, & bus.

vigili

vigil: hic præcipit ieiunia, hortatur ad abstinentiam, prædicat poenitentiam. Alium licet videre tristem, solitarium, hic silentium, solitudinem & secessum instituit: nec illum quid magis fatigat, quam si quis subditorum excundi petat licentiam. Illum suspicies vt spiritua lem, orationis cultorem, chori amicum, quidquid agit, loquitur, præcipit, consulti, chorum sonat, & quod illum maximè cruciat, est in choro defectus. Ex hoc principio trahit D. Chryostom. leges Dei non posse non esse suaves, leues, beneuolas: dæmonis autem asperas, duras, laboriosas, & mille difficultatibus inuoduras: Si enim leges esse debent conformes legislatoris nature, & eius quod ipse visceribus genit oclusum, tu considera, quid Deus suis recondat visceribus. Quid vero Deus visceribus recondit, nisi gloriam, requiem, dulcedinem, clementiam? Exclamat Sapiens: O quam bonus & suavis est Dominus, spiritus tuus in omnibus. Tu Domine suavis & mitis, exclamat David. Et iterum: Quam magna multitudo dulcedinis tua Domine! Tales indubie, erunt leges, quæ de isto procedent peccatore. Guttur illi suauissimum. Sic sponsa sponsum laudat & sicut in Hebræo legimus: Guttur illius suauitates. Si proflueret aqua riuus per tubum sacchari neclareum, & omnes fistulae seu canales, per quos defluit, panes. essent sacchari, & in sua origine in sacchari concauum decideret: quis huius aquæ caperet dulcedinem? Tales esse proclamo leges, Dei ore manantes, quæ ob hanc causam vocantur à D. Ioanne: Mensura arundinea. Quæ lenissima est; prout Tract. 5. p. 3. §. 5. egimus. Dæmon vero, quid suo in peccatore gerat, nisi dæmoniacam malitiam, poenam horrendam, ferocia tormenta, intolerabiles nequicias, terribilem Tigridem: Tales timendæ sunt eius leges, & quæquid sibi subditis mandat, feritatem, anxietatem, difficultates, tormenta, & mortem spirat æternam.

Hoc facile est probari, si ea inspectemus, quæ idololatriæ præcipiebatur, quem absolute vt Deum adorabant, & eius regimine & legibus vivebant. Quid porro ab ipsis exigebatur? Vt filios, sibi charissimos enecarent, & ipsi eis necem inferrent quos intimè diligebant & sanguinem offerrent eorum, qui cæteros sortem & ensultare præcellabant; & proprii patres ac matres filiorum essent carnifices: Hoc ipsum toties nobis in memoriam reducit S. Scriptura per os Dauid: Immolauerunt filios suos, & filias suas dæmonis. &c. effuderunt sanguinem innocentem &c. Quinimo & nostro ævo, in vnicacitate

Hom. 29. cit.
Sap. 12. 1.
Ps. 85. 5.
Ps. 36. 20.
Cant. 6. 5.
16.
Apoc. 6. 21.
15.
Tract. 5. p. 3. §. 5.
V.
Ips. 103. 37.

Mexico, antequam illis Euangelii lux efflueret, quidam ibidem Diabolus adorabatur, qui hanc illis legem statuerat, vt ei singulis annis offerrent viginti millia corda paruulorum, & in holocaustum adolerent. Quis tibi infensissimus hostis, æuora peteret? Et modo, his qui ei seruiant, attende (ait Diuus Chryostom.) Quæ mandet, non nisi duriora, laboriosa, & intolerabiles continentia cruciatu? quid tibi præcipit? vt fueris, vt mactes, vt irrites, vt mulierem alienam ad inhonesta sollicites? quid eo laboriosius? si talia tibi Deus præciperet, quid diceret? si tibi Deus præciperet furari, & alteri pallum tollere, non quereretur? quid quomodo hoc facturus sum, multam scdam trahit hoc difficultatem, & expono periculo honorem meum, mem salutem & vitam. Si tibi iniungeret, vt alienam vxorem prouocares, vel vicini tui filiam, an non opponeres? Domine arduum hoc est, & inexhausti laboris opus, negotium est multæ anxietatis, audaciæ, periculi. Mille me expono controuersis, iurgis, inimicitis cum matro, cum patre, cum parentibus, cum mea vxore, & bonis omnibus; & vt ad rem recurrat oratio, si hæc eius esset lex vt perpetuas gereres inimicitias, vt pertinacem & vindictæ cupidum te exhiberes, vt nunquam hostem in gratiam reciperes: quot replicas audiremus. Quid nam semper ferro grauius & peruisit anxius incedam, securus nutrieus, inlomis, propria erodens viscera ira inflammatus, vitam meam dubiæ fortunæ exponens, & animam meam spinis vndequaque gerens circumseptam? Hæc enim omnia necessario tibi forent agenda, vt ab hoste vindictam sumeres. Non hæc tibi præcipit, sed vt in pace viuas, & his contentus, quæ tibi Deus donauit, lætus dies tuos transigas, quætuus in domo tua panem comedas, cum filiis tuis & vxore tota familia læteris, nec tibi cor nimis terroribus & nocua sollicitudine exedas, sed his omnibus liber: securus dormias. Non te turbes, non inquietes, nec de cubiculo aut lecto formidine teritus exedas: An hæc non facilia? non suauia? Contrarium plenum difficultatibus, sentibus & spinis negotium de quibus alias.

Quocirca præclara sic concludi: ratione Diuus Chryostom, Perpende o Christiane, argentes & multas illas rationes, quibus obligaris agere, id quod tibi Deus præcipit, & non id quod tibi Diabolus præscribit. Primum attende, illum esse Deum verum omni reuerentia

13. 21.
Hoc. 21.
cit.
VI.
Pariter: &
Deus.
Tract. 12. p. 3. §. 11.
12. 12.

rentia & obedientia dignissimum : Dominum tuum , patrem tuum , benefactorem tuum , tuum amicum , tuum relemptorem , qui tibi esse , vitam & respirationem dedit , qui te diuino suo subsidio fonet . Illa vero lex , si diaboli inimici cui , destructoris tui , qui tibi damnum intulit , mortem adsciuit & perditionem , & cui non aliud in mentem venit , quam te barathro abloptum videre damnationis , Secunda sit , quod Deus , cuius si legibus obtemperes , pramium offert , regna , gloriam , caelos , calcare stellas , & omnis boni abundantiam . Diabolus , si legibus ab eo factis consentias , hæc sunt , quæ tibi spondet , dolores , mortes æternas ignis , vermes corrosores , duriora tormenta & sine fine duratura . Quando ad nihil eorum aures præbes , quæ tanti sunt ponderis : id saltem egeris , considerando ea quæ tibi præcipit , cum diabolus nihil aliud tibi iniungat , quam labores , angustias , sollicitudinem perpetuam . quæ si qui fecerint , tandem post pusillum lassatos esse conuerterunt , & grauissimo pondere oneratos : quorum lamenta sic describit Sapiens . *Lassati sumus in via iniquitatis , & perditionis , & ambulauimus vias difficiles .* Quæ vero tibi Deus mandat , ad quietem , pacem , suauitatem spectant , vt pacificus viuas , securus dormias , lactus comedas , hilaris incedas , corpore & anima tutus . O quam multis possemus occinere verba illa , quæ Dominus tanta emphasi populo suo rebellis olim dixit : *Es quod non seruius Domino Deo tuo in gaudio , coralsque lætitia , seruius inimico tuo &c .* & ponet iugum ferreum super ceruicem tuam , donec te conerit . An tibi pacem non placet conciliare : faciendo Dei voluntatem , ignoscendo ei qui te calumniatus est , viuere in pace , quiete latari in domo tuacum vxore , filiis , & bonis tuis : Diabolo seruius , qui tibi viuidictam suadet , & cernici tuæ iugum imponet , iugum intolerabile prædonum quod tibi vitam , bona , quietem auferat , & curis , angustias , stimulis , laboribus contritum diseruciet , donec corpore & anima æternum te disperdat .

§. 4. Facile est hoc præceptum , est enim scedula consignationis Dei , ex amore , quo eam diligere obligaris .

Reuoluamus denuo hunc bolum , eumque commanducemus : & facile (sic vobis affirmit) traicietur , facile erit amare *Hieron. Bap. de la Nuxa. Tom. 1.*

inimicos . O Pater , & hoc nobis affirma : quem modum reperies , quo mihi sit facile cum , qui me odit , diligere ? ei benefacere , qui me persequitur ? Delectaret valde : si mihi hoc persuaderes , licet foret permolesum & ultra vires meas , & vix obmuturando , quiescerem . Mouit mihi risum conceptus quidam , tam festiuus , quam oratorius eius qui cum tantus esset , nomine aurei oris gloriatur . Diuus inquam Chrysostomus Concionem habuit hic Demosthenes Christianus ad populum Antiochenum : *Hom. 68.* & multis rationibus ei conatus est persuadere ad populi dilectionem inimicorum ; ad hoc disertissima & sum. Te. 3. compositissima vltus est oratione vt videtur . *Qua Epist. 13. ad Paulum circa finem.* si quidam flunius eloquentia : prout Diuus Hieronimus Lactantium intitulauit , cumque iam totis viribus intenderet , & omnibus neruis orationis fluxum prosequeretur , subito sublitit , & ait : Quid mihi proderit , quod me ipsum excruciem , & velis remisque contendam vobis persuadere inimicorum dilectionem , cum sermone habeam ad eos , qui ne quidem amicos suos diligunt , vt decet . *Non aduertebam hæc dicens , cum tu , qui neque patrem se diligentibus exhibent charitatem , sermonem esse .* Et sic se res habet , quam paucos inuenies , qui diligentes se diligunt ? quæ ingratitude parantur benefactoribus ? quæ beneficiorum obliuio ? quæ amicitia vincula contempta ? Quot mala correspondentia ? Si aures præstes , quas quaso quectas & quidem iustas de amicis es auditurus , prodictiones , dissimulationes ? de quibus eleganter Diuus Hieronymus perpendens illa Domini verba ex Michaa . *Nolite credere amico , & nolite confidere in duce , ab ea qua dormit in sinu tuo . clauda claustra oris tui : quia filius contumeliam facit patri , & filia consurgit aduersus matrem suam & nurus aduersus socrum suam & inimici hominis domestici eius .* An arctior detur amicitia ratio , quam ea , quæ est inter patrem & filium , inter matrem & filiam , inter fratrem & fratrem & cetera . Nequaquam , porro quam male sibi conueniunt adducit hic Diuus Hieronimus Proverbium illud . *Amicus dum quaeritur , vix inuenitur , difficile seruatur .* Multi mirantur quod scripsit Cicero , omnibus retro sæculis vix duo aut tria paria amicorum inueniri , qui reciprocam interesse seruarent amicitiam , qui fuerunt Pylades & Orestes , Damon & Pythias : Nylus & Eurialus , Et si modo amicitias consideremus , o vti nam vcl vnã ex illis , integram & inuiolatam , & æqualem inueniamus . Si igitur isth

Cap. 1. 7.

Deutero. 21. 47.

Li. 2. in. 2. 7. Mich. Mich. 7. 3.

D. Hier. lib. de Am. 1.

13. 74

2

fit

fit difficile inter vos inueniri, qui sincere & iuste seruet amicitia leges, vt decet amicos qui benefacienti opitulerur, succurrat &c: quæ erit mihi spes (quærit Diuus Chrysostom.) vobis posse me persuadere dilectionem inimicorum, vt benefaciat his, qui oderunt vos, vt oreis pro persequentibus & calumniantibus vobis. Si amicorum dilectio suos inuoluit difficultates, vt talis sit qualem requirit Deus: quantas inuoluet amor inimicorum? qua ratione igitur, o Pater, reddis nobis facilem? Reddam facilem si vobum hunc commanducemus.

Attende ad verbum illud: Ego autem dico vobis, Quis sit ille qui vobis hoc mandat. Hoc significauit Deus, cum de lege Evangelica loqueretur, quam, factus homo, mundo promulgaret, vt notat Diuus August. & declarauimus, Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite; quia lex a me exiit. Et in re veritate facile tibi erit, diuina comitante gratia legem hanc implere, & inimicum diligere, si aunderis, quis ille sit, qui tibi hoc præcipit, & quali ex ore hoc decretum dimanet.

Nihil magis vscitatum in Republica quam consignationes. Regi debes decem millia ducatorum, sicut potest debere & adhuc plura receptor generalis Regis dominiorum: consignat Rex ex illis, quingentos cuidam, quem numquam vidisti, & alios trecentos alteri, quem ne quidem nosti. Rogo te, an tibi sit difficile istas summas soluere talibus hominibus? Respondes, difficile fore, si eos tantum considerares, cum illis præcise non debeas, ne quidam terancium: verum nulla est difficultas in soluendo, si regem attendas, qui eis hanc summam consignat, ex iis, quas ipsi debes: nec bene obiceris; nihil ipsis debeo: licet enim hoc verum sit, si ipsos in se consideraueris, tamen ipsis debes has pecunias, si Regem attendas & eius consignationem quam tibi mittit manu propria signatam, de qua sic ipse: Ego rex, Deus Dominus ac Rex noster est, cui ob mille titulos totum tuum debes amorem, totum cor, voluntatem totam. Diliges Dominum Deum

I,
Facilis
redditur
dilectio
inimico-
rum.
I,
Lib. de
vniuersa Ec-
clesia Ista
c. 114.
Tract. 5. p.
4. §. 4. &
seq.
II.
Similitu-
do.

Deuter. 6. tuum. ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni mente tua, & ex omnibus viribus tuis.

38. 36. Talem ei amorem debes, quem si habere posses infinitum, totum illi deberes: Hoc vero assignat illi Dominus, assignationem conscribit eius amoris, quem illi tenetis, vt partem eius soluas ei, qui te oderit, & partem aliam ei, qui te persequitur, & partem aliam tuo inimico, huius rei hanc lego consignationis scedulam:

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, q. d. Ex tanto cumulo dilectionis, qua mihi obligaris, da partem inimico tuo. O Domine: nihil ei debeo, Transeat, si cum in se consideres, sed mihi multum obstringeris, & ex eo mens mea est, vt illi des partem, idque non ob id, quod illi debes; sed per meam consignationem.

Ex hac doctrina declarat Diuus August. difficultatem, quæ ex iisdem verbis Domini sumpt sit originem. Accedit legisperitus, & tentans Christum interrogat: Quod est mandatum magnum in lege? Respondet Christus; Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex omni mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Secundum autem simile est huic; Diliges proximum tuum sicut teipsum. His verbis auditis duæ nascuntur difficultates. Prima: Domine, ille legisperitus non te interrogat, nisi de vno magno & primo legis mandato. Quod est mandatum magnum in lege? Cur illi de duobus respondes? Conuenire debet interrogationi responsio, & sicut, qui te de duobus interrogaret, si ei de vno tantum responderes, nulla esset responsio, ita cum de vno tantum interrogaris, & de duobus respondes, superuacua videtur esse responsio. Secunda: videris, Domine, tibi contra dicere, si dixeris, (sicut Diuus August.)

Hoc est primum mandatum: Diliges Dominum Deum tuum: ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex omni mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Quomodo statim annectis amorem proximi? Si totus cordis & anime amor Deo debetur, quid mihi & proximo supererit? Si lex dicit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, quid remanet de corde tuo, unde diligas teipsum & proximum? quid de anima tua; quid de mentis tua? Qui totum sibi deposcit, nihil tibi reliquit, vnde potes contristari ac ipsi dicere: Totum sibi exigit, si nihil mihi remansit, vnde diligam me: quia ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente iubeor diligere, qui fecit me, quomodo secundo præcepto videor diligere proximum inquam meipsum?

Fateor, ait Sanctus, Deum a te exigere amorem ex toto corde tuo, & ex tota anima, & pariter amorem erga teipsum & proximum, & inimicum: quia amor ille, quem & inimico proximo tuo perit, non vult, vt differat ab eo, quo Deum teneris diligere, quin potius desiderat, & præcipit, vt ex eo amore, quo Deum diligis, sumas quo proximum tuum & inimicum.

eum diligas. Non enim petit, vt eum propter
ipsum diligas, nec propter id, quod in se est,
sed propter hoc quod Deum teneris amare. Ex
eo enim casu quo Deum diligis, debes dilige-
re eum, quem tibi præcipit diligendum; &
id quod ipse, vt suum quid habet. Et hoc ita
se habet, esse unum hoc ex argumentis, quæ
tibi proponenda sunt, vt te examines an vere
diligas Deum, discutere, an ames proximum:
conscriptum enim ipse sui amoris consignatio-
nem & præceptum, ut ex eo, quod illi debes,
des inimico tuo. Hoc mandatum habemus à Deo,
vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. Ita
amoris discipulus, cui & addit: Si quis dixerit:
quamquam diligo Deum, & fratrem suum oderit,
mendax est. Deinde iudicio Christus statuit
legem diuini amoris, illico adiungit amorem
proximi: quia ex ratione hic ab illo dependet
vt vbi ille sit, necesse est & alterum inueniri,
& vbi ille desit, perspicuum est nec alium
esse.

Quod si ego ex his, quæ mihi debes, con-
signationem scribo in vicinum tuum, eo ipso
quo protestaris nihil ei à te dandum deberi,
protestaris te nihil mihi debere, quia hoc tibi
præcepi, vt quod mihi debes, hoc totum vel
eius partem vicino tuo dares. Hoc Sacra do-
cet Theologia te non obligari: ex naturali in-
clinatione eum, qui te oderit, dilige e, vel
quia ei in quodam obstringeris, sed ex amoris
charitate. Hic est amor ille, qui magis dire-
ctè Deum intuetur, & diligit propter se, &
proximum non propter se, sed propter Deum.
Charitas diligit Deum propter se, & proximum
propter Deum. Hic est ignis ille, quem hausit
summus sacerdos Aaron iubente Moysè, in
remedium contra eos, qui mouebant leditio-
nes: nec erat ei proprius ignis, sed nec ex
proprio desumptus sacro, sed ex altari Dei;
ita nos alibi.

§. 5. *Leue tibi erit inimicum diligere, non
eum consideranti, sed eum qui tibi hoc præ-
cipit: ne percus vs ceruus, nec te furor
occidat.*

16 **H**oc desideras, vt tibi facilis sit amor nimi-
corum? Attende eum qui tibi hoc præci-
pit. Attende ad me, popule meus: veri a eius
intellige, & quasi consignationis scedulam ea
pende, hoc tibi indicauit Spiritus Sanctus,

dum tibi sanum suggerit consilium quid tibi
faciendum sit. dum alius te aut offendit, aut
calumniatur.

*Depreme cor tuum, & suscipe & inclina au-
rem tuam, & suscipe verba intellectus, & ne se-
simes in tempore obductionis. Quotiescumque te
aliquis calumniatus est, Depreme cor tuum, con-
tine te, dispone mentem tuam, & Diuina ver-
ba suscipe, quotiescumque exsurgent nubes,
quæ soli lucem impediunt, & obducant (Hoc
proprie vocatur Tempus obductionis) ne velox sis,
ne præcipites, velut equus stimulo percussus,
aut a mulca vel tabano cortosus. Quam gra-
phice depingit, id quod contingit, quando
tibi quisquam iniuriam irregat, dum illud vo-
cat Tempus obductionis: quo enim momento te
quis offendit, sanguis circa cor ebullit, &
velut vapores, diuersæ conscendunt cogitatio-
nes in cerebrum, vndisæ, illum prouocandi,
illum agrediendi. O quam spissi vapores, qui
rationis iuxta lumen obnubilant. Construbatus est
in ira oculus meus, ait Dauid: Hoc si tibi con-
tingerit, Depreme cor tuum, & suscipe: ne præ-
cipies, ne curras, sed oculos ad Deum erige,
& diuina eius præcepta intellige, quibus te il-
luminat. Suscipe verba intellectus: attende, quis
sit ille, qui tibi dicit: Ego autem dico vobis: di-
ligite, &c.*

An non memoriam restitit eius, quod nar-
ratur de ceruo & coruo? Est coruus inter aues,
altissimus, ita vt videatur pollere intellectu
& discursu, de quo Plinius rara & stupenda
narrat & particulariter de intelligentia coruo-
rum. Ceruus omnium animalium cursu velo-
cissimus, currit, & nescit quo, vnde & sæ-
pius se præcipitio collidit: apud Aegyptios vero
symbolum est hominis temerarii. Accidit
ut coruus præ fame voracissimus, appetat cer-
uinæ carnes: Quid remediū: sese arenæ mol-
lit & reuoluit, alas suas arenis suffragit, quibus
illico capit: cerui insidet, & rostro foriter cer-
uicem eius inquit. Ceruus caput retroflectit &
oculos, vt quis, com pungat, videat. Tum
coruus, a as ex utro quo puluis omnis ceru are-
næ, cerui oculis insiliat, qua & obnubilatur e-
ius obtutus, & peritus excæcatur. Perfisterat
coruus, pungit, laniat, ceruum vulnerat,
unde agitur ceruus saltus edit maximos, ro-
tus currit viribus, quo eum vget dolor. Sic
subiudes dum currit sed nec advertens, quo
tendat, subito in præcipitium iuit, pedes
confungit, dilacerat artus, fit prada coruo.

Eccle. 12. 20.

Psal. 34. 10.

I. Deus est, qui nobis hoc præcipit.

II. Similitudo.

Q 2

Q animal insipiens, totum tuum damnum consistit in reflectendo oculos ad eum, qui te pungebat, & salus dedisti inconsideratos, obnubilatos habens oculos. Hoc vobis quotidie contingit. Adest quidam, & verbis iniuriis seu actibus honori tuo detrahit: oculos tuos ad eum deflectis, quis est, qui me tetigit, pupugit, lancinavit? Homo est, tui similis, qui puniri mereatur; per hæc cadit iræ pulvis in tui intellectus oculos, qui eum obsecrat, ita ut nec attendas, nec videas, nec consideres, sed cæco impetu turbatus præceps curris, curris odio, curris calumnia, curris dicitis, curris vindictæ cupiditate dolis curris, inquietus, quomodo te viciscaris: quibus anima tua in præceps ruit, & assumptur, ita ut vitam perdas charitatis. Amice, ne oculos retrovertas ad eum qui te pungit acriter nec illum attendas, qui te offendit graviter: obsecrat te ira & cholera tua: sed Deum intueri, qui tibi consultat; *Depreme cor tuum, & suscipe, & suscipe verba intellectus, & ne festines, &c.*

Huic doctrinæ conformiter elucidat Divus Gregor. illa verba D. Pauli, *Charitas non irascitur, non cogitat malum.* Vbi vera viget charitas, iniuriis non irascitur, non obsecratur homo, quia mentis oculos non deflectit in offensam, nec in eum qui iniuriam infert, aut calumniatur. *Non cogitat malum.* Sed statim oculos in Deum atollit, & eum mentem au-

dit: *Ego autem dico vobis: diligite &c.* Hoc stupemus adimpletum in Sancto Stephano, ut perpendit Divus Chrysost. En quam acriter eum pungant infernales illi corui, convitiabantur, affligebant. *Stridebant dentibus in Iesum*, ut canes rabidi eum cingunt, & durissimi eum impetunt lapidibus. O quam impeturbatus, quam animo sedatus adstat iniustus ille miles, velut Angelus. *Videbant faciem Angelus, Quid eum tam sedatum, tam securum, tam reddit pacatum?* *Non considerabant lapides* (ait D. Chrysost.) *nec oculos diuertit ad lapides, nec ad eos, qui illis eum grauabant, sed ad Christum, quem sublati oculis sic deprecatur: Domine, Iesu, suscipe spiritum meum, &c.* Et ne statuas illi hoc peccatum. Miror cur hora illa extrema vocet Christum, Dominum: *Domine Iesu;* Sed adest ratio: perpendebat Christum esse Dominum absolutum suæ voluntatis, cordis & amoris, & quod consignationem scriberet parvis illius amoris Iudæis lapidantibus: quasi dicat, non ex obligatione erga illos, quibus

præter iniurias, & vindictam nihil aliud debeo; sed ob amorem tui, qui ut Dominus meus totius cordis mei, voluntatis & amoris, mihi præcepisti dare eius partem inimicis meis, sic facio. Hunc & tu imitare, dum te graviter offendunt, non consideres damnum inferentes, sed præcipientem, *Attentio ad me popule meus.* Et eum qui tibi consignationis mittit scedulam propria manu subscriptam: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros.* Et sapienter monet Spiritus Sanctus ut in tempore obductionis suscipias verba intellectus: oculos ad Divinam eius verba conuertens.

Inter omnes corporis infirmitates, gravissimam censo rabiem, non tam, quod crudeliter cor hominis excruciet, quam quod valde difficulter curari possit. Eius remedium est aqua, & ut rabies ignis quidam est, qui cor adurit, quod illam possit extinguere, aqua est recens, frigida interius per potum apposita, & exterius per balnea, sæpe se illis lavando, his non obstantibus, nihil magis exorrescit rabidus quam frigidam, solo eius aspectu contremiscit, turbatur, & denique cholera accenditur. Cræcem esse dixeris (ait Andreas Lapuns) In l. 6. demoniaco terribilem, quæ cum sit eius remedium, ea tamen visa turbatur, spumat, stridentibus, sed quæ huius rei causa? Respondet idem auctor, quod rabidi canis morsus imaginatione perturbent, ita ut a cane morsus, videns aquam, sibi videatur intueri canem, qui eum prius momordit, stridentem dentibus, ex cuius aspectu magis incandescit. Et ita narrat de Philosopho rabido: qui hoc malum ex morsu canis rabidi advertens, dum illi in remedium proponitur aquæ balneum, licet sibi videretur quod in ea canem conspiceret mirantem, dentes exacutos ostentantem, patumper licet dubius hæreter, vicit tandem virtute philosophiæ vanam imaginationem, dicens: *Quid cani cum balneo?* Quod denum in proverbium abiit: *Quid cani cum balneo?* Quocirca se aquarum balneo immergens, sanus evasit. Hoc est remedium rabie furentis, quem canis momordit ut dum ei vas lymphidissimæ aquæ offertur, oculus non deflectat in canem, qui in ea representatur, sed in propinquantem, qui eius est in timus amicus, medicus sapiens, eique applicat remedium vitæ & salutis præsentissimum.

Ante canis inimicus momordit: num vngues suos misit in honorem, bona insuper & vitam.

Rib. 10.

Mar. c. 8.

1. Cor. 13.

5.

1. 7.

Hom. 12.

ad pop.

Ad. 7. 34.

III.

Vnde Ste.

Pharis.

oravit

pro im-

micis Iu-

dis. 1.

1. 7. 18.

18

In l. 6.

Discon-

da c. 36.

IV.

Similitu-

do.

vitam tuam? scito remedium tuum consistere in Diuina legis aqua: hoc enim nomine vocatur, *Aqua sapientia salutaris*: si vas illud hauseris, quod tibi propinatur: *Dilige inimicos vestros: suscipe verba intellectus*. O Domine, quam me terret, turbat, irritat: Amice, attende, num scis cur hoc ita? Quia in aqua imaginatus tibi canem, qui te momordit: inimicum tuum tantum consideras: *Inimicos vestros*. Et eum, ut canem apprehendis, qui te momordit, & dentibus conuictiorum suorum tibi cor perterebravit. Ne oculos ad eum diuertas, nec aqua istius superficie attendas, sed eum specta, qui tibi eam propinat, pater enim tuus est, amicus tuus, tuus Dominus, tuus Rex, tuus medicus celestis, qui praeceperat, quod tibi det id quod magis tibi expediat, obedire teneris, & ei solueres, in quem tui amoris & voluntatis transfudit consignationem. Hoc opere expleuit David, dum se circumseptum inimicis lugeret, quos rabidis canibus assimilat: *Circumdabant me canes multi, irridebant eum, contempnebant eum exhibebant eum. Factus sum illis in parabolam, aduersum me loquebantur, quasi si dabam in porta, & in me stallebant, &c.* Quid rerum agis o David: ad quem oculos tuos convertis? Ad canes rabidos: Minime, sed ad te o Domine qui cordis mei & amoris es Dominus: *Ego vero orationem meam ad te, Domine, &c. Oratio est elata: in mentis in Deum*. Oculos meos ad te dirigo, hoc vnicum ago, considero, quod licet inimici mei propter proprias rationes & demerita mereantur, ut de eis sumam vindictam, nihilominus ob tuas rationes, obstringor illis dare quod illis consignasti, amorem scilicet, & animum illis beneficiendi.

Hoc erat Davidis quotidianum exercitium, qui cum canes, & tam crudeliter sustineret inimicos, absit, ut contra illos ultor insurgeret, quam potius illis omnia bona operabat, & adhuc maius animae suae bonum acquirerebat. Proponit illum tibi, ait Diuus Augustinus, in ea occasione, quam repraesentat psalmo 54. oppressum, circum, contemptum, periectionem patientem, profugum, & a suis despectum inimicis. Titulum huius psalmo praenat: *In finem, in carminibus intellectus David*. Hic est titulus, quem, ut notat Diuus Hieronymus, aliis quoque psalmis praefixit, quando intellectum uoluit ad altiora uult excitare, quam uerborum littera seu superficies indicat: ut patet in psal. in quibus incertio est propheta Regii, ut eo mo-

do consideremus ea, quae de se ipso dicit, ut junctim intellectus noster inde sumat instructionem ejus, quod nobis agendum est, quando similibus premimur angustiis. Primum igitur recurrit ad Deum, sicut qui ab inimicis suis pressus recurrit ad Ecclesiam totus tremore concussus, & coram Diuina suae misericordiae tribunali prosternatus, ait: *Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam, intende mihi & exaudi me*. Ad te o Deus meus, & sub alas tuae protectionis confugio, *Exaudi orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam*: auxiliare mihi, Domine, & auribus suscipe deprecationem meam. Audit illum sic deprecantem Diuus Augustinus, & ait Indubie, qui sic orat, magis pressus angustiis, & difficili anxietate circumdatus sit, necesse est, *Satanas, siliuit, in tribulatione p sili; uerba sunt haec*. Audianus illum, ipse notis suam declarabit tribulationem, cordisque maeritiam. *Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum a uoce inimici, & a tribulatione peccatorum*. Heu Domine! quam mortali tristitia mea me capit & obruit exercitatio. Perpende (ait Diuus Augustinus) quod det nomen tribulationi, quam patitur: *Exercitationem suam uocat, & audi quam sanam det intellectui uestro, hoc solo uerbo, lectionem*. Durios & immites sustinebat inimicos. Societius Saul, post parram de Goliath uictoriam, & assertum Regnum, in eum arma mouit, eum persequens noctu, duque Ziphai, & Ceilita, qui ratione parentela & gratitudinis ob beneficia ab eo recepta fidem seruare debuerant, in hostes & r aditores abierunt. Absalon eius filius, arma in patrem sumit, eum in fugam compellit ut palatio, & ciuitate regia cogatur excedere. Semet eius subditus, atrocissimas ei obijcit calumnias. Quid credis esse haec? *Exercitatione me*. An non obijcis? Propitius sit, mihi Deus, si David amicus erat Dei, & uir iuxta cor Domini, quam ob causam permisit Deus, ut eum tot perueffi, & maligni persequantur? Cur eos non consumpsit? Et hoc ipsum tibi quotidie in mentem uenit, unde & admiraris Ad quid Deus malos in hoc mundo conseruet, qui nihil aliud intendunt, quam ut iustos persequantur, & nihilominus cum haec ita sunt, illos a se Deus & sufficit, quinimo & ipsos ad honores prouectos, diuitis ad luxuriam affluentes, prosperitate gaudentes superbum & ingemisimus, quorum agendi modus communis est, opprimere pauperes, gra-

154
D. Aug
Tom. 8
V.
Cur
impii
& flo
reant
Q. 3
vare

vare piissimos ; Ad quid Deus Herodem Pa-
trem , tanti innocenti sanguinis effusorem
passus est, ad quid eius filium , Herodem alte-
rum, lasciuum, eum caedis eius , quo maior in-
ter natos mulierum non surrexit : Nerone[m]
crudelitatis exemplum , Diocleianum Chri-
stiani nominis , Sanctorumque persecutorem
omnium maximum ?

Lib. 15.
Mora.

2. 18.

Iob. 27.

7.

Hier.

22. 1.

Abac.

2. 13.

VI.

Ve per-
illos
iusti
exerce-
antur.

D. Aug.

Tom. 8.

20. 27.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

14. 21.

ris. Hoc totum significat illudj: à voce in-
mici, Nihil finitri vnquam regno accidit,
cuius in eum culpam non rejicerent, reum
omnium proficerent: quasi ille esset, qui
omnia disperderet. Hoc est: Declinauerunt
in me iniquitates. Nec illis sola verba suffi-
ciebant, sed insuper turpibus & indignis in
me factis ab eis non est temperatum, in bo-
norum, honoris, quietis & vitæ meæ præ-
judicium. Hoc intellige: In ira molesti erant
mibi. Tot me molestis exercebant, quot
poterant, nec aliquid nouerant, quod mihi
posset nocere, quod statim non melirentur.
Hæc erat eorum rabies zelo flagello me
discutiare, aculeatis verbis insequi, nihil
que parere contumelias, His me, Domine,
conturbatum, sollicitum, triste[m]que ac me-
lancholicum lugeo. Cor meum conturbatum
est in me. Num huic bene confiderasti? En-
ge ignar, ait D. August. nentem tuam, &
in eo quod dicit, causam turbationis, &
maioris inuenes? Et quænam hæc? Non
attendis, quod ait, se suos oculos deflexisse
ad ea, quæ contra eum & turbabant inimici, &
aut s. arcessisse ad eorumdem contumelias?
Conturbatus sum à voce inimici. Non aliter
fieri potuit, quin contuens hostium suorum
facinora, & calumnias audiens inuidorum, tri-
staretur, contabesceret, & tribulationis abyssu
conficeretur.

Hoc obvenit Davidi, ait D. August. &
vobis quoque contingit, id quod postmodum
Duo Pet. o. Erant discipuli in mari non mo-
dicâ tempestate agitati; & de vitæ periculo
summo perere contenti. Accurrit Dominus eos
periculo erepturus, inflans maris fluctus pe-
dibus petri volans, securus ac si in pavimento
strato lapidibus incederet, & ait illis: Nolite re-
mere, ego sum. cui Petrus, Domine si tu es, iube
me venire ad te super aquas. at ipse ait: Veni. Pro-
siliit illico lectus in aquas, & si per eas gradien-
te illo, ecce ventus vehemens oritur, tempestas
ingruit, turges fluctus maris minantur inter-
itum, oculis ad illum conuertit, turbator, ex-
palescit, & periturgit, Christum inelamat. Domine
saluum me fac. O vir omnium impreudentissime,
an Christus, maris vadas aspicias, huc accede,
extende manum. & ita periculo Petrum eripuit.
O stupendum mysterium (ait D. August.)
Mundus mare est ten pestibus horridum, pe-
riculis plenum, ubi venientium passionum in-
flantur vnda decem anæ persecutorum, inuido-
rum, & calumniatorum.

Quis

Quis has securus, & imperterritus vndas
 calcavit unquam, vt Christus? quis his non
 submergitur? quot in eum hostes vndas non
 deuoluerunt iniuriarum, conuictorum;
 verberum, spinarum, clauorum, cru-
 cis &c? quis eum fluctus non inuasit? Omnes
 fluctus tuos induxisti super me. ait ipse. Porro,
 quam imperterritus, quam constant in cha-
 ritate, non submergitur, non turbatur? Qui cum
 malediceretur, non maledicebat. Con-plate eum
 quo maiori parrarum abyflo innolatur, eo mi-
 nus submergitur: cum affixus cruci, primum
 quod eloquitur verbum, dilectionem resonet
 inimicorum, qui actu iplo eum occidebant; Pa-
 ter, dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. Ne
 credideris, ait Diuus August. quod ipse solus
 imperterritus vndas maris superbas calces, in-
 super & tibi precipit, vt eas perambules, &
 pedibus prolebas, ne te submergant inflata
 vnda, calumiarum, conuictorum, iniuriarum,
 quas tibi irrogant canino dente inimici. Sicut
 dixit Diuus Petrus: ita vobis dicit, Ego autem
 dico vobis: Diligite inimicos vestros. In quo pu-
 tas damnum tuum consistere? quid cogitas il-
 lud esse quod te absorbet tristitia, turbat one,
 & alteratione, & te his aquis submergit? il-
 lud ipsum quod oculos a l'eros, maris fluctus
 deflectas, quos contra te impellit turbidus
 Aquilo suoris inimici: Horres, quasi fluctus
 hic, te in profundissimum maris sinum sic ab-
 sorpturus. O Domine: hoc conuictoris ver-
 bo quam demergo? huius tenebrionis macula
 decoloratus, quam profunde sub aquis absor-
 beor? O te pauperem, si vndas intuearis, si
 ventos inferni mordacisque affectus tui hostis
 atrederis quos in te concitat, corruas, sub-
 mergeris, peribis. Ne ventos attendas, sed
 ad eum te conuertas, qui super aquas ambulat,
 & te videt, & manam protendit, vt tuam co-
 rruet patientiam.

D. Av. Diuina plane sunt verba Diui August. loquen-
 tis, de Dauide. Veluti in tempestate positus me ge-
 sperat, sicut Petrus. Ille enim calcavit fluctus hu-
 mus sceleris, qui deligit inimicos. Christus in mari
 ambulabat inuictus, cuius omnino de corde au-
 ferri non poterat inimici delictio, qui pendens in
 cruce dicebat: Pater, ignosce illis: quia nesciunt.
 Et Petrus voluit ambulare. Ille tanquam caput,
 Petrus tanquam corpus, quia super hanc petram,
 edificabo Ecclesiam meam. Iussus est ambulare. Et
 ambulabat, gratia iuuentis, non viribus suis.
 Sed cura videret ventum validum, timuit, &
 morge tam caperat in exercitatione sua, a quo

vento valido? A voce inimici, & a tribulatione
 peccatorum. Ergo quomodo ille clamauit in fluctibus,
 Domine pereo, salua me: talis & huius vox preces-
 sit. Exaudi, Domine, orationem meam, & ne de-
 spereris deprecationem &c. Hinc surse, ait Di-
 uus August. & disce: quid tibi sit agendum,
 quando probis omnigenis l'ocessis, & va-
 criminationibus a quopiam vexaris: ne eum in-
 tuearis, nec probra & criminationes attendas,
 sed Deum specta, eius auxilium inuoca, eius
 fidei, patientiam, quam habueris, commit-
 te, proteltaris te sui solius amoris intuitu, cor-
 tuum deprimere, sustinere, refranare vindi-
 ctæ l'hdinem, & in huius obsequii mercedem
 sperare præmia sempiterna. Cum aliquid tale pa-
 titur Christianus, non debet vultu odio in eum,
 a quo patitur, & velle ventum vincere, sed con-
 uertere se ad orationem, ne dimittat dilectionem.
 Gaudet te, inquit, & exultare, quia merces vestra
 magna est in celo. Quid ergo Domine, au-
 ferre non debeam iniurias mihi ab aliis illatas,
 & calumnias perperam irrogatas? Accenditur
 ira, transeat, porro non creseat in odium. Nam
 vt nouerim quantum interfit inter iram & odium,
 quotidie homines trahuntur filii suis, date, quod o-
 derunt filios suos.

Hunc Psalmum composuit David, quando
 nefarius ille nebulo Seme, calumnias illi inten-
 dit, spa sitque in vulgus, qui non se ad illum
 conuertit, vt Absai, sed ad Deum. Dominus pre-
 cepit ei. ecc. Hæc est illa exercitatio. Notat D.
 Au. ibidem verba illa. Cor meum conturbatum
 est in me, & formido mortis cecidit super me. Quam
 mortem horet? An mix, hoc est ne perdat cha-
 ritatem: Quia qui non diligit, manet in morte, &
 amissa dilectio, mors tua. Quid quis in te com-
 mouetur, duos considera inimicos, vnum cor-
 poralem, qui corpus impetit; spirituales al-
 terum, qui animam tuam insectatur. Duos ergo
 inimicos tibi conspice ante oculos, vnum apertum,
 & alterum occultum, apertum, hominem, occultum
 diabolum. Vnum contra vitam corporis, alterum
 contra eam, quæ est animæ. Hunc magis debes
 timere, quia tibi dictum est: Nolite timere eos,
 qui occidunt corpus. Hunc timet David, qui ani-
 mam insectatur. Et ob hoc quid facit? accurrat,
 & oculos suos ad Deum erigit.

Statue tibi ob oculos Christum, vete a tur-
 binc & tempestate eripiat, quam tua sulcitat pas-
 sio ex opprobrio coniecta vel calumnia portur-
 bara, qua ab inimico lacereris. D. Aug. ad hæc
 verba. Expe. labam eum, qui saluum me fecit a pu-
 sillanitate spiritus & tempestate. Apollolorum

VIII.
 Deus
 in tri-
 bulati-
 onibus
 inuo-
 candus
 D. Av.
 Tom. 8.
 Reg.
 16. 10.
 Ps. 137.
 Matthe.
 D. Av.
 Tom. 8.
 Ps. 137.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

appendit charitatem; qui tempestate iactati, timebant. Dormiebat Christus, excitauit illum & bonis ausibus; cum mare à feruore suo steterit, & facta sit tranquillitas magna. *Mare est tempestas est, nihil tibi restat, nisi exclamare. Domine petro, forte nauis tua ideo turbatur, quia ille in te dormit. Accesserunt & excitauerunt illum, & imperauit uentis, & facta est tranquillitas magna, Mens ergo turbatur cor tuum: quia excidit tibi, in quem crederas. Insuper letabiliter patiens: quia non uenit tibi in uentem, quid pro te pertulerit Christus, si in mentem non uenit, tibi Christus dormit. Excita Christum, uocale fidem: tunc enim in te dormit Christus, si oblitus fueris passiones Christi. Cum autem plero corde in uentem fueris, quid ille fuerit passus: nome a quo animo, & tu tolerabis? In fortasse gaudes: quia inuenis es in aliqua similitudine passionum regis tui? Cum ista cogitas, ille surrexit, imperauit uentis, & facta est tranquillitas magna.*

21

Gen. 31.

29.

IX.
Laban
idolola-
tra, Deo
obedit
prae-
cipienti.

(a) De-
spues de
datis ij
presus.

Stupendam sane narrat Spiritus S. historiam de Laban. Idololatra erat, nec Deum nostrum, ut suum, sed idola colebat; se quodam die grauiter offensum à Jacob, genero suo infremuit quod filias suas, nepotes suos, idola sua abduxisset & abiisset hospite infalutato. Insecutus est eum copioso numero armatorum, spiritans minarum & cardis in Jacob; dicetes, fenum habet in cornu. Apparet illi Deus & ait. Hæc tibi injungo, o Laban: *Cauere ne loquaris contra Jacob quidquam durus, nec eam auide fugilles mordax protereo. Assequitur generum suum tota familia multitudinis: & datis jam & acceptis rationibus, (a) ait: Dextero Deo, o Jacob: iuro enim tibi, eo huc ueniam animo, ut te tuosque internecone delerem, sed reueritus sum Deum patrum tuorum, qui mihi hoc ne facerem, inhibuit: illi gratus esto, qui mihi precepit, ne tibi illum inferrem damnum. Valet manus mea reddere tibi malum, sed Deus patrie vestri heri dixit mihi. Cauere ne loquaris, &c. Res notatu dignissima: Deum Laban, ut Deum non adorabat, nec ut Dominum suum colebat, quem tamen ad eo reuerbatur, ut ex eo solo, quod eum uideret, sibi ihibentem, ne contra Jacob stimulos moueret, se iramque suam depresserit: quid non ageret, si eum ut suum Deum, & uerum ueneraretur? Et quid tibi agendum, qui ut Deum uerum & unicum credis Christum, dum in hostem tuum stomacharis, quando tibi ipse obuius uenit, & ait: Contine te o Christiane, deprime cor tuum: Ego autem dico uobis: diligite inimicos uestros, an hoc non sufficit? quando nulli tole-*

randis injuriis prouocaris: illi dic, Deo gratias age, qui mihi precepit & me detineam Peregrinum quid iudico: quod minus Deum quam homines reueremur. Milles turbatum te continebit, uel unicum uidere hominem. Impetit te lapidibus calor pedissequus quispian, & tibi spiritulam grauitate adeo offendit, ut uiscera tua acriter discredierunt. & ais: gratias age, quod talis sis uiri filius. Lædit te famulus amici tui, ais: gratias ago Domino tuo. Quod si modo Rex tibi injungat, ut eius manibus fidas praetensionem illam, quæ contra proximum tuum agis, plus æquo tibi satisfactum creas: eo solo: quod dicere uellis. Rex precepit mihi, ut pacatus uiuam. Quid Maurus agit rebus illis adeo laboriosis, & sibi in omnibus na complacet, eo titulo quod sibi illa Mahomet in suo Alcorano præcipit. Facile est animo, sed mandæ mihi Mahomet: in tali occasione, hoc aut illud agere nos uero, quam parui estimamus Deum & quam parum nobis referat, cum esse qui nobis inungit: Ego autem dico uobis: Diligite inimicos uestros: Hoc ipsum iustè commotus Deus ostendit, quam grauitate accipiat, ex historia Rechabitarum, quam refert Hieremias: ob Tract. 31. uimus pariter & querelas ipsius Hieremias: ob Tract. 31. majorem obedientiam præstitam scriptis Duelli 79. & 80. quam Dei legibus: & Haic: eum Deo facilius Tract. 21. sit unico uerbo maris uadus compellere, quam Tract. 21. cor hominis etiam multis sedare: quæ omnia ad Tract. 21. sup. radicta referuntur. 82. & 83.

§. 6. Christi nomini obediunt omnia, excipio cor hominis, ipso sinimine Pado magis restantur.

His quæ diximus in tractatibus nostris, addi potest mirabilis quædam consideratio, quæ manus & pedes constringat, seu os obstruat, sumpta ex auctoritate nominis Christi Domini nostri, quia ipse est, qui tibi loquitur: Ego autem dico uobis, Cuius tanta est uirtus, fortitudo, & auctoritas, ut ad solum eius nomen omnes se vitro dedant creaturæ, & sine ulla replica obediunt, & ex magis ad nutum, quæ ex sua natura sunt & fortiores & obstinatior. Paralytici formata, quæ (docente Hippocrate) nulli cedit creatæ uirtuti, solo hoc nomine audito & cedit & manus dat, & se superatam fatetur: ad unum D. Petri uerbum dictum paralytico sic nato in Hierusalem: In nomine Iesu Christi Nazareni, *Al. 8. surge & ambula.* Cetero uelocior exiit de strato in eoni

in conspectu omnium. Et cæcilius stetit, & ambulabat. Idem accidit alteri paralytico Lystris in Lyconia, quem isdem verbis sanavit D. Paul. Febris ardentissima, exortas, de qua ex philosophorum axiomate, non datur regressus, mors ipsa quæ non solum superiorem in terra non nouit potestatem, sed & ipsa pollet manifesta auctoritate super omnia, quæ in mundo viuunt, vnde trophæum erigens dicit *Nemini cedo omnia hæc ad solius nominis Christi præsentia cedunt arena*: febris deferuent, cæcitas illuminatur, mors fugit; Et hoc adeo familiariter, vt patet in S. scriptura, & vitis Sanctorum.

Lib. 1.
Diab. c. 3.
1.
Serpens
nominis
Domini
obediit.

Refert D. Gregor. sui temporis prodigia stupenda, quæ cum ipse certò certius affirmauerit non sunt in dubium recocanda. Colebant Monachi hortum, quem communiter latro quidam depredabatur, meliores fruges, herbas & olera defertens. Admiratur hortulanus, quæ viâ latro hic posset subintrare: erat enim circumseptus muro, & ecce reperit aperturam in quodam angulo: & dum hoc rimatur, immanem offendit serpentem: ad quem conuersus, eidem præcipit: sequere me: & ad aperturam consistens, ait illi: serpens, in nomine Christi Iesu tibi iniungo, vt hic sis, nec te aliò moueas, & hunc ingressum contra latronem defendas, qui hac intrat, nostrum depredaturus hortum. In nomine Iesu præcipio tibi, vt aditum istum custodias, vt si uerem hic ingredi non possit. Ad nutum illico scilicet serpens extendit loco illi transuersum, & vt vigil permansit. Paulo post regreditur latro, & dum subintrat, ecce prostratus in aera serpens, qui cum adeo terrefecit, vt muro decideret, sed calceo cuidam stipiti ad hærescente pendulus manet: hic hæsit serpens immotus, donec ueniens hortulanus latronem dissoluit, cui ait: si ea quæ nobis furto auferis, à nobis exposceres, gratuito & libenter ea tibi traderemus &c. Ad solū Christi nomen ab hortulano prolatum, ipsi serpentes obediunt.

Lib. 2.
Diab.
cap. 10.
Similitet
& rupes.

Construxit Monachus Dei seruus Honoratus monasterium viciniam fundo ciuitatis D. Gregor. auctore, ubi conuinebant ducenti Monachi. Dum die quadam è fenestra prospiceret, aduertit rupem grauissimam de monte dissindi, quæ Conuentui irruere minabatur, idque tanto impetu, vt & omnes Religiosos, totumque Conuentum contere uelle videretur. Totius animam cells, & omnium fratrum interitum minabatur. Sed quo tempore maiori impetu tuere videbatur, uersus illā protensa dextera, Sanctæ crucis signum opposuit, præcepitque in nomine Iesu Christi, vt

Hieron. Bapt. de la Dura. Tom. 2.

subsisteret, illico stetit, & in ipso dexeri montis latere immota permansit: ita vt maius esset miraculum, illic rupem hære, ubi ei locus non erat cui inhære potuisset, quàm quòd subsistisset. Accesserunt quidam stupore attoniti querentes qui fieri poterit rupem hære jam ad casum inclinatum tanto grauem pondere? An non uides, quòd i eius ei nomen opponitur, qui unico digito appendit molem terræ, & cælos palmo concludit.

D. GRE.
Lib. 1.
Diab. c. 6.

Sanctus Marcellinus Episcopus Anconitanus podagra adeo pedibus laborabat, vt se loco, quo sede at, dimouere non posset. Et ecce incuria quadam seruus ignis ciuitatem inuadit, qui vento acriori huc illucque dilatus, nemini spem saluandæ ciuitatis reliquit: *leo crescebat flamma, vt jam totius urbis interitum minari uideretur.* Rem & periculum intelligit Episcopus, omnes uidit adeo perterritos, vt quod remedium extingueno incendio adhiberent, omnino nescirent. Præcipit suis eò se deferri, ubi tota vis flammæ uidebatur irruere, quare eum in eo loco statuunt; ubi tota vis flammæ uidebatur in-

III.
Pariter
ignis.

incumbere. Hic flammis voracibus in nomine Iesu Christi præcipit, vt contrahantur, frigeant, extinguantur. Mirabile dictu. Capis mare modo incendium in semetipsum retorquere, ac si reflexionis sua impetu exclamaret, se Episcopum transire non posse, sicque factum est, vt flamma incendiij, illo termino refrænata in semetipsa refrigeret. Quis ralia potuit? Quis tam effrenem potuit bestiam refrænare? An ergo non ad hoc sufficiebat, eius nomen & auctoritas Domini, qui ipsum refrænauit mare & præcipit: *Huc usque uenies, & non procedes amplius.* Auferus flui-

Iob. c. 38.
11.

uius, qui iuxta urbis Lucæ muros infinebat, sæpe inundatione facta cursus sui alueum egr. f. sus, per agros diffundi consueuerat, & quæcumque sata & plantata repererat, cucitebat, magno oppidanorum incommodo. Et quamuis diutius laboratum fuisset, à proprio tamen alueo deflecti non potuit. Audiuit hæc uir Sanctus Frigidianus, qui rastrum sibi paruulum fecit, ad alueum fluminis accessit, & solus orationi incubuit, tum eidem flumini Serchio, quem Diuus Gregorius uocat Auferam, in nomine Iesu Christi præcipit vt sequeretur, per loca quæcumque ei designaret, rastrumque per terram traxit, quem relicto alueo proprio tota fluminis aqua secuta est, ita vt funditus locum consueti cursus desereret, & ibi sibi alueum, ubi tracto per terram rastro, uir Domini signum fecerat, uendicaret, & quæcumque

IV.
Nec non
Ruius.
Lib. 3.
Diab. c. 9

estent

essent alimentis hominum pro futura, ultra non laederet.

23 Vt vno verbo omnia comprehendam, quae datur potestas maior ea, quam habet diabolus.

Job. 41. 24 Audi Job: Non est super terram potestas, qua comparatur ei: ita testatur Deus: quae obstinatio maior, quam ea, quae in malo ipse confirmatus

Job. 41. 25 obdurefecit: de quo ita Deus. *Cor. 13. 12* In duratibus, sicut malleatoris incus, his non obstantibus, sufficit solum Dei nomen, ut superetur,

Job. 41. 26 Diabolus fugetur, conuincatur, nec is uincit demonem, sed omnes, ut eo comprimantur, contineantur,

quoque. & ea omnia cogantur facere, quae liberit. De hoc testes cito Septuaginta duos Christi discipulos, quibus ab eo praedictum in illis, solo illo nomine munitis, quidquid erat, manus dabat

& cedebat: cedebant paralytici, fugiebant lepra, surditates aures praebant, caecitates, visum dabant, infirmitates omnes & mortes solvebantur, quin & ipsa demonia subiciebantur.

Ita horum catalogum reuersi Christo referunt. *Domine, etiam demonia subiiciuntur nobis,*

Lac. 10. 17 *in nomine tuo.* Signate verba, notae mysteria, etiam demonia: quasi quis dixerit. Non tantum morbi, paralytici, febres, & mortes, insuper & ipsi demones, audito tuo nomine, subiiciuntur nobis. Nec in praeterita ita loquuntur,

nobis subiecta fuerunt, vel nobis obediunt, sed in praesenti: illos nobis subditos habemus, & semper, sola tui nominis auctoritate, quod nobis commendasti: *subiicimus nobis.*

Hinc rationem intelliges, cur Christus dum viveret, & primum mitteret Apostolos, deinde septuaginta duos discipulos, ad tanti momenti negotium, praedicationem nempe Euangelii, eis praeciperet, ne secum deferrent in via pecuniam, nec peram, nec virgam, seu baculum, & ut dicit Diuus Ambrosius, *nullius rei administriculum.*

Quibus igitur o Domine sibi et tunc subsidio? quibus operantur? quibus sese defendent?

D. A. M. B. Satis muniti progrediantur, virtute & auctoritate nominis tui: *Ecce ego mitto vos.* Hoc plus

Luc. 10. 50 satis est, ut ad praesentiam vestram nulla non sententia inclinetur, nec sit, quod se vobis non subiciat, & hoc ipse iam experti sibi applaudunt. Deinde mortuo Christo, & a mortuis resuscitato, dum iter caelum versus parat, & Apostolos praecipit, ut per quatuor mundi cardines Euangelium praedicent: certe negotium arduum, in quo illis standum erat, pugnandum erat, declamandum erat contra totius mundi fortissimas vires, contra demonis astutias, contra aequitias infernales, illos & munit &

armat sola illa auctoritate personae suae, quae non minus admiranda. *Evangelium in mundum uniuersum.*

sum, praedicate Euangelium omni creaturae. Eccl. 1. 16. 17 in nomine meo demonia eijciunt, lingua loquuntur noua, serpentes tollent, &c. Hac nixi auctoritate profecti sunt, & Imperia, Regna, Tyranni, sapientes, Doctores, Diuites, denique atantissimos inferni exercitus sibi subiecerunt: Illi autem profecti, praedauerunt ubique, Domini cooperante & sermone confirmante sequentibus signis. Obstatelco magnas nominis & personae Christi vires & auctoritatem, cum nihil sit quod illi non subiciatur: & rationi consentaneum iudicamus ut eam referat auctoritatem, quam sibi sua passione promeruit: *Ut in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium & infernorum, &c.* Omnia ergo haec opponit cordi tuo turbato, ut coleram tuam, & iram tuam temperes, bilem tuam relaxes, quae contra inimicos tuos, qui re grauius offenderunt incandescis: *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.*

Ergone fieri potest, o Christiane, ut ad Christi nomen immobilis petra consistat, quae summa vi de montis vertice discissa deorsum voluebat, ad totius monasterii ruinam, & multorum interuersionem? Et quod, dum in nomine Iesu Christi supplex rogaris, dum eius tibi persona occurrit, dum ipse tibi loquitur: *Ego autem dico vobis:* cor tuum nequaquam deprimatur, ipsa petra durius, ex fetore nimio, quo iam praecipit ruit, ad viuidam & stragem multorum execrandam? Num credidero, quod audito solo Christi nomine, refrigerant flammularum ignes, dum eas vehementer accensas dispergit ventus per aera, & intra terminos suos fluminis cursus contrahantur, & hoc quidem, dum ripas aluei ad summum impleuerant: tu vero, proposito tibi Christi Iesu nomine, addo & ipso Christo, qui & petit, & iubet, ut ignoscas inimico, bilis tuae flammam, nolis extinguere, & vindictae furiosos imperus remorari? Quid hoc rerum? ipsi serpentes Christi Domini nominis subiciuntur, cedunt, obediunt, te vero tam refractarium audio, ut cum milites per nomen Iesu te obsecramur, obsecramur, ad genera tua aduoluimus, ut mansuetior, temperantior, modestior, discretior, peritior, maledictis, & vltionis libidine abstineas, nec tamen impetramus, aut proficimus sed repellimur? Tandem, quis non stupeat, ipsos demones odio rabido contra Deum obduratos, tantum deferre Iesu nomini, ut eo solo super ipsos inuocato.

VI. Homo vero per vicia non obedi.

24. 17

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

2. 2. 17.

Inuocato, arma, furias, impetus deponant, manus dent, subiciantur. Tu vero, qui de Christi discipulato, & Christiani nominis dignitate gloriaris, qui te filium Dei iactas, cor geras ipsis infernalibus furis magis furiosum, ob-execratum, lapideum; cum nec arma, nec furias, nec impetus deponas, nec manus des, nec subiciaris, quantumlibet te & rogemus, & supplicemus, & Dei nomine, atque auctoritate, & persona precipiamus: vt vindicta parcas, iram tuam refrænes, cohibeas imperus? Nescio quid his possit superaddi.

18 Modò mihi perspicua patet ratio, cur Hieremias propheta, dum de hominis corde, eiusque duricia loquitur, verè dicere potuerit: *Grane cor per omnia: homo est, & quis cognoscat eum?*

Ita legunt aliqui Sancti, iuxta Septuaginta **D. AYO.** interpretes, & singulariter Diuus August. hoc Lib. 13. *quod nostra vulgata habet. Pyraum est cor hominis.*

Et dicit: Ecce homo, apparet mitis, blandus, vt carne genitus, & qui cor habeat carneum, &

quod sit omnium facillimum, vt cedat, & subiciatur: verumtamen quòd eum in altum tollat ventus vt foliorum congeriem, cum ignis inflammet, aqua submergat, febris subiciat, &

immutus consistat: scito, te eius non capere naturam. Hoc te scire velim eo nihil aut durius, aut fortius, aut difficilius inueniri.

Grane cor per omnia. Obstat, renititur, mordet frænum, durum, asperum, feroc. Cum igitur hæc ita sint, vt nulla sit in creaturis rebellio, nec in ipsis demonibus contradictio, sed omnia manus dent & auctoritati, & Christi nomini subiciantur: vnicum cor hominis excipitur, superbam, obstipum & Deo refractarium. Audiet aliter, quod multi iugis precibus inilemus, & quotidiana cum efflagitatione fatigemus interponendo, & nomen, & personam Christi, vt pacis frædera necitat, vt inimicitias deponat & odia, moderetur effrænes vindictæ impetus: id denique agimus, quod Diuus Paul. dicit.

Obsecramus pro Christo, reconciliamini. Et perfricta fronte respondebit, non faciam, non me dect, non mihi conuenit. Des mihi (amabo) rebellionem ipsa duritorem.

D. GRÆ. His optimè Diuus Gregor. confundi tellatur Lib. 7. *hominum duritiam, expendens insuper adstipendum prodigium, cuius rei veritatem ipse*

inquisiuit, quod Placentia contigisse testes

affirmant Domesticè notus est Padi fluminis vehementissimus defluxus. Hic alueum suum excedens Ecclesie prata inundauerat, & spem futuræ mellis abstulerat. Viris cathedram regēbat vir eximia sanctitatis Sabinus nomine huius infortunii nantium desert ad eum Diaconus, Cui Episcopus: vade ocyus fili ad Padum, eique hæc loquere: Pade flumi, præcipit tibi Sabinus Episcopus seruus Dei, vt te intra alueum conuictum contrahas. Mandat tibi Episcopus, vt te compeſcas, & ad proprium alueum redeam.

Risit Diaconus, & vt fabulam ieritit. Vocari iubet Episcopus Secretarium, qui confestim accurrens, Episcopi suscepit præceptum, scribe, inquit Episcopus: Sabinus Domini Iesu Christi seruus committorium Pado: Præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis istis ulterius non exeat nec terras Ecclesie laedere præsumas. Accipe hoc committorium, deser ad fluum, ei hoc prælege, & prælectum vehementiori aquarum gurgiti immerge: Vix chartam aqua susceperat: ecce Padius suas recolligit aquas, intra alueum continet, nec amplius vltra effluere & Ecclesie satis nocere præsumpsit. Hinc Diuus Gregor. arguit rebellem hominum voluntatem: tantam habet auctoritatem seruus Dei, vt rapidissimo fluminis, & lata omnia submergenti imperet in Christi nomine, qui obedit, mandatum eius seruat, qui scribit: Ego Sabinus præcipio tibi: quasi apertas haberet aures, vt audiret. Et sensum vt mandatis Episcopi obtemperaret, non quidem vocetenus prolatis, sed scripto tantommodò in charta missis: contra quam aqua fluminis omnibus notissimas habet vires. Sancti viri præceptum suscepit. Nihilominus adeo recalcitrans & obstipum sit cor hominis (quis credat?) quod ipsi Christo venienti: & ore proprio præcipienti: Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: furoris aquas non recolligat, & exundantes impetus non retardet, non obediat: Quia in re quid aliud, quam inobedientium hominum duritia confutatur, quando in nomine Iesu elementum ipsum irrationabile Sancti Viri præceptis obediunt? Hic optimè quadrat admittito, quam ex Hieremia propheta retulimus. Grane cor per omnia.

36 *inquisiuit, quod Placentia contigisse testes*

VII. *Miraculum de Pado fluuio.*

D. GRÆ. *in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis istis ulterius non exeat nec terras Ecclesie laedere præsumas.*

Accipe hoc committorium, deser ad fluum, ei hoc prælege, & prælectum vehementiori aquarum gurgiti immerge: Vix chartam aqua susceperat: ecce Padius suas recolligit aquas, intra alueum continet, nec amplius vltra effluere & Ecclesie satis nocere præsumpsit.

Hinc Diuus Gregor. arguit rebellem hominum voluntatem: tantam habet auctoritatem seruus Dei, vt rapidissimo fluminis, & lata omnia submergenti imperet in Christi nomine, qui obedit, mandatum eius seruat, qui scribit: Ego Sabinus præcipio tibi: quasi apertas haberet aures, vt audiret. Et sensum vt mandatis Episcopi obtemperaret, non quidem vocetenus prolatis, sed scripto tantommodò in charta missis: contra quam aqua fluminis omnibus notissimas habet vires. Sancti viri præceptum suscepit. Nihilominus adeo recalcitrans & obstipum sit cor hominis (quis credat?) quod ipsi Christo venienti: & ore proprio præcipienti: Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: furoris aquas non recolligat, & exundantes impetus non retardet, non obediat: Quia in re quid aliud, quam inobedientium hominum duritia confutatur, quando in nomine Iesu elementum ipsum irrationabile Sancti Viri præceptis obediunt? Hic optimè quadrat admittito, quam ex Hieremia propheta retulimus. Grane cor per omnia.

Grane cor per omnia. Obstat, renititur, mordet frænum, durum, asperum, feroc. Cum igitur hæc ita sint, vt nulla sit in creaturis rebellio, nec in ipsis demonibus contradictio, sed omnia manus dent & auctoritati, & Christi nomini subiciantur: vnicum cor hominis excipitur, superbam, obstipum & Deo refractarium. Audiet aliter, quod multi iugis precibus inilemus, & quotidiana cum efflagitatione fatigemus interponendo, & nomen, & personam Christi, vt pacis frædera necitat, vt inimicitias deponat & odia, moderetur effrænes vindictæ impetus: id denique agimus, quod Diuus Paul. dicit.

Obsecramus pro Christo, reconciliamini. Et perfricta fronte respondebit, non faciam, non me dect, non mihi conuenit. Des mihi (amabo) rebellionem ipsa duritorem.

D. GRÆ. *His optimè Diuus Gregor. confundi tellatur Lib. 7. hominum duritiam, expendens insuper adstipendum prodigium, cuius rei veritatem ipse inquisiuit, quod Placentia contigisse testes*

affirmant Domesticè notus est Padi fluminis vehementissimus defluxus. Hic alueum suum excedens Ecclesie prata inundauerat, & spem futuræ mellis abstulerat. Viris cathedram regēbat vir eximia sanctitatis Sabinus nomine huius infortunii nantium desert ad eum Diaconus, Cui Episcopus: vade ocyus fili ad Padum, eique hæc loquere: Pade flumi, præcipit tibi Sabinus Episcopus seruus Dei, vt te intra alueum conuictum contrahas. Mandat tibi Episcopus, vt te compeſcas, & ad proprium alueum redeam.

Risit Diaconus, & vt fabulam ieritit. Vocari iubet Episcopus Secretarium, qui confestim accurrens, Episcopi suscepit præceptum, scribe, inquit Episcopus: Sabinus Domini Iesu Christi seruus committorium Pado: Præcipio tibi in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis istis ulterius non exeat nec terras Ecclesie laedere præsumas. Accipe hoc committorium, deser ad fluum, ei hoc prælege, & prælectum vehementiori aquarum gurgiti immerge: Vix chartam aqua susceperat: ecce Padius suas recolligit aquas, intra alueum continet, nec amplius vltra effluere & Ecclesie satis nocere præsumpsit. Hinc Diuus Gregor. arguit rebellem hominum voluntatem: tantam habet auctoritatem seruus Dei, vt rapidissimo fluminis, & lata omnia submergenti imperet in Christi nomine, qui obedit, mandatum eius seruat, qui scribit: Ego Sabinus præcipio tibi: quasi apertas haberet aures, vt audiret. Et sensum vt mandatis Episcopi obtemperaret, non quidem vocetenus prolatis, sed scripto tantommodò in charta missis: contra quam aqua fluminis omnibus notissimas habet vires. Sancti viri præceptum suscepit. Nihilominus adeo recalcitrans & obstipum sit cor hominis (quis credat?) quod ipsi Christo venienti: & ore proprio præcipienti: Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: furoris aquas non recolligat, & exundantes impetus non retardet, non obediat: Quia in re quid aliud, quam inobedientium hominum duritia confutatur, quando in nomine Iesu elementum ipsum irrationabile Sancti Viri præceptis obediunt? Hic optimè quadrat admittito, quam ex Hieremia propheta retulimus. Grane cor per omnia.

D. GRÆ. *in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt de alueo tuo in locis istis ulterius non exeat nec terras Ecclesie laedere præsumas.*

Accipe hoc committorium, deser ad fluum, ei hoc prælege, & prælectum vehementiori aquarum gurgiti immerge: Vix chartam aqua susceperat: ecce Padius suas recolligit aquas, intra alueum continet, nec amplius vltra effluere & Ecclesie satis nocere præsumpsit. Hinc Diuus Gregor. arguit rebellem hominum voluntatem: tantam habet auctoritatem seruus Dei, vt rapidissimo fluminis, & lata omnia submergenti imperet in Christi nomine, qui obedit, mandatum eius seruat, qui scribit: Ego Sabinus præcipio tibi: quasi apertas haberet aures, vt audiret. Et sensum vt mandatis Episcopi obtemperaret, non quidem vocetenus prolatis, sed scripto tantommodò in charta missis: contra quam aqua fluminis omnibus notissimas habet vires. Sancti viri præceptum suscepit. Nihilominus adeo recalcitrans & obstipum sit cor hominis (quis credat?) quod ipsi Christo venienti: & ore proprio præcipienti: Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: furoris aquas non recolligat, & exundantes impetus non retardet, non obediat: Quia in re quid aliud, quam inobedientium hominum duritia confutatur, quando in nomine Iesu elementum ipsum irrationabile Sancti Viri præceptis obediunt? Hic optimè quadrat admittito, quam ex Hieremia propheta retulimus. Grane cor per omnia.

36 *inquisiuit, quod Placentia contigisse testes*

§. 7. *Verfatur hac lex circa bonum honestum: Deus enim tui sollicitus est honoris, & magis honoris actus est, offensam remittere.*

27 **I**terum commolamus bolum hunc & denuo videamus, quæ diximus, hoc Domini mandatum non tantam non præiudicare honori, sed potius illum promovere: fortior & virgenter ratio Duelli hæc est, quod si quis iniuriis facillitus ultionem de iis non exigat, nec se exoneret per parem contumeliam obillatam sibi offensam, sed disteria surda aure pertranfite, & persecutiones, quasi vincit manibus & vecors animi perferre sit paratus, honori suo derogat: hoc enim facto, se pusillanimum, locordem, proiectum, gallinam, & fracto animo virum denotat: hoc iudicio notat mundus eos, qui libidine vindictæ non animantur; unde ortum commune proverbum: talis manet obligatus, honor eius oppignoratur. Huic duo oppono. Primum: hoc nostrum est infortunium, nisi melius dixerero, hæc nostra est impudentia, quod tantum vt Deo non obediamus, & ea omittamus, quæ nobis præcipit, in medium honorem nostrum adducamus & eum præ oculis habeamus.

7. **O** Vinam, Christiani, honorem hunc sem- Non est: per præ oculis haberetis, vt nulla peccata com- honorifi- mitteretis, quæ facitis, & contra honorem vestrum militant. Dico tu mihi, qui eo le viuere. stimulo adeo pungentis: an honorificum est tam profanam vitam ducere, qualem ducis, perturbando viduam, provocando maritatum, puellæ virginis honorem maculando? An honorificum, tam pulchre deditum, ventri feruere, epulonem viuere? cuius actionum regula appetitus sit deordinatus esus ac potus, ac si irrationabile brutum aleres. An honorificum, concubinatus fordibus inquinari; quo uxorem propriam exuomis conficis angustias, bona dissipas, amicum tuum exulceras, Rempublicam scandalizas? An honorificum, ita agere, vt agis, tot mendaciis, dolis, fraudibus, decipulis pauperculum circumvenire, eiusque sanguinem vsuris & onerosis contractibus exhaurire sanguis sugam? An honorificum ita incedere vt incedis, mille vanitatibus & lufibus occupatus, bona tua immodico consumers luxu, debitis non satisfaciens, opera-

rio debitam detrahens mercedem, testamenti patris tui exonerati non intendens defraudator? qua ratione tibi honorem concilias ex eo quod, quæ tibi Deus præcipit, omittas, potius per hoc eum tibi comparas.

Dico Secundo. Hoc quod neruose & subtiliter profequitur Diuus Chrysostomus. Non vult Deus honoris tui vllum detrimentum, quin potius, non tibi tantæ curæ est illum factum testumque conseruare, sicut illi, vt eum tu conserues. Perlege totam eius sanctissimam legem, tam antiquam Moyfi, quam nouam Sancti Euangelii, & licet reperias, quod Deus a suis aut petierit, aut petat, quicumque voluerint ei amicitia coniungi, aut seruitio famulari, relinquunt patrem, matrem, fratres, sorores, amicos, campos, vineas, bona, honores, ac forores, amicos, campos, vineas, bona, honores, adhuc autem & animam suam, nullibi inuenies, quod vnquam voluerit, vt honoris estimationem abueget, quinimo eius semper voluntas illa fuit, vt summopere sint solliciti pro eiusdem immunitate, magis quam pro thesauris infinitis: *Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi, & magni.* Eratio loco: *Ne des alium honorem suum.* Quinimo quicumque ex cordis sinceritate Deo querit deseruire, non confundetur, non contemnetur, vt vilis & abiecti animi peripsema. *Qui credit in eum, non confundetur.* Non sibi in seruos Deus adscribit faciem populi, homines abiectos, & ab omnibus vt viles reiectos, terræ filios sed bonæ fidei, magnanimos, honoratiores quos mundus colit. Tales omnes vidit Dauid tanto ab omnibus honore exceptos, vt modum excedere videatur: *Mihi autem nimis honorificatus sunt amici tui, Deus.* Hoc supposito ait Diuus Chrysostomus ne timeas, quod Deus tibi sit præceptorus, ea quæ vergant in tuum dedecus aut infamiam: nullatenus, quinimo hoc, quod à te exigis, in magnam tui cedit estimationem. Porro diabolus turbat & intellectum obæcat, mundus suis sulgetris & tonitru mentem tuam obnubilat terrenis phantasmatibus, & id agie, vt id tibi videatur nocium & indecorum, quod tibi maxime est emolumentum & honoris. Hoc optime nouerat Propheta Regius in Psal. 118. *An quo nihil præter eminentiam Diuine tractat legis, & quo laetius excurrit, eo altioribus scetet mysteriis: hunc psalmum vocat Diuus Augustus. Psalmum magnum.* Ait ergo Dauid: *Amplius apprehendimus.*

meum, quod suspicatus sum, quia iudicia tua incun-
 da. Domine, hoc omnibus profus obuium
 & certum evasit, mandata tua cordi esse per-
 III. Nihil
 Dnus
 paxci-
 pit in
 no-
 strum
 dede-
 cus.
 Gen. 1.
 III. Nihil
 Dnus
 paxci-
 pit in
 no-
 strum
 dede-
 cus.
 Gen. 1.
 IV. Simi-
 ludo.

incunda: iudicia tua incunda. Hoc nomen (Incun-
 da) in Hebraico sonat, Tobini, quod Divus He-
 ronymus transfert (bona) ex verbo Iob, quod sig-
 nificat bonum absolute, hoc est, quod in se nul-
 lam includit rationem mali, quæ ei possit ob-
 iici. Sic accipi ut in hac sententia: *Vidit Deus lu-*
cem, quod esset bona. Sunt mandata quædam
 bona, plenis buccis, & cunctis manibus, hoc
 est, in se continent omnes rationes boni utilis,
 delectabilis, & honesti, ideo ad hoc signifi-
 candum transiit nostra vulgata (Incunda) quia
 bono proprium est iustificare, & ille perfecte
 & pleno gaudio huius est, qui omnem plenè
 boni possidet rationem. Sic se res habet, Do-
 mine: porro turbat me suspicio quædam oppro-
 bii & dedecoris. *Cyprobius, quod suspi-*
catus sum. Suspicio, timor quidam est; qui in
 corde tuo exurgit, & te diuexat ex dictis, in-
 certisque iudiciis.
 Est tibi guttus aqualis præclarissimus, in-
 geniose & magnis sumptibus erectus, a pro-
 genitoribus tuis, quem ut opus coronarum
 aut vel argenti purgato incluserunt, approba-
 tus hic à certioribus auri examinatoribus, ad co-
 tem b s, tertio millies reuocatus, & ad faco-
 ma appensus. Venit nescio quis nequam im-
 peritus Alchimista, hinc nititur tibi persuadere
 magnam artem latere in purificandis metallis,
 iuxta regulas suas & præcepta purificandi me-
 talli aut quavis alia in sublimatorio, fascinat
 mentem tuam, afferit argentum illud multa
 commixtione pollutum, rubigine corroden-
 dum, nec in aurificum officinis ut legitimum
 recipiendum. Adest alius talis, & hoc idem
 confirmat, qui te turbet regulis quas communi-
 ter seruant aurifices vulgares. Eorum dicta
 suspicionem quandam tibi pariunt, quæ te adeo
 contrahit, ut, licet probe scias argentum hoc
 esse excoctum & obryza, nihilominus inter
 diuersas opiniones distrabaribus de veritate dubi-
 tus. num verum, non falsum.
 Quæ auri pars vel argenti tam purificata,
 defæcata, ut lex Dei, quæ Divina eius man-
 data complectitur: *Quale argentum? quam ob-*
ryzum? hoc ipsum iudicat Rex propheta: Eloquia
Domini, eloquia casta, argentum igne examina-
tum, probatum terra, purgatum septuplum. Elo-
 quia (inquit) Domini & mandata eius casta sunt
 id est, pura, defæcata, nullis fordibus,
 nullis maculis inquinata, quibus non solum

non inficiuntur, sed nec illas quidem permit-
 tunt, ut aliorum legislatorum mandata. *Elo-*
quia casta. Sunt obryza, in pectore Dei Di-
 uini amoris igne purificata, quo nos ardenti-
 us amat, quam ipsi patres nostri, addo & nos
 ipsi nos, ac proinde patet, quod nobis nihil
 aliud optet, nec præcipiat, nisi quod in nostrum
 tendat honorem & utilitatem. *Ignis examinatus,*
sunt in terra examinata ab examinatorebus fi-
delissimis & certissimis: illos dico Patriarchas,
Prophetas, Apostolos, Martyres, Doctores,
Confessores, & Sanctos præclarissimos, &
viros illos, qui absque villo errore de illis cen-
suram tulerunt, qui optime noverant, in quo
constiteret ratio veri boni, honor fecerunt, &
solidum emolumentum.

Hec credit Bellarminus intelligi per (Proba-
 tum terra) iam centies millies probata & con-
 firmata a est eius bonitas per acta Patriarcharum,
 opera & doctrinam Prophetarum, exempla
 Apostolorum, Martyrum triumphos, Do-
 ctorum sapientiam. Hoc est *Purgatum septu-*
plum. Ita ut iam securus sim Domine, ait Da-
 uid: quod *iudicia tua incunda.* Nihilominus
 prodeunt Alchimistæ suis alchimiis & verifi-
 militudinebus quas faciunt in ipsis metallis, &
 hoc quo ad exteriorem tantum apparentiam in
 oculis hominum, de exteriori solum cortice
 seu superficie solliciti. Dicit vnus, non be-
 ne conuenire homini ad dignitatem erecto
 cum ceteris de turba se componere. Ait al-
 lius, magnam esse obsecrationem patienter
 sufferre tum, qui te incompositis verbis in-
 honorat. Alter vero protrahit: hoc minus
 estimari apud eos, quos mundus magni facit,
 manum non attollere, contra eum, qui te
 petulanti lingua momordit. Adest alter, ia-
 cturam fidei & animositatis suæ eum pati, qui
 leuiter percolat injuriam ab aliis illatam, nec
 ex ea sibi querit vltionem. O Domine mi,
 queritur Dauid: ut certum semper existimati,
 tam bona esse mandata tua, ut eorum obser-
 uantia totius boni omnem includat rationem:
Iudicia tua incunda: Verumtamen opinioes
 illorum mundi amatorum, excitant mihi, nescio
 quam sinistram suspicionem: dedecus esse,
 reputari opprobrium, adferre damnum, eorum
 obedientiam. Non me conuincat hoc suspi-
 cionis iudicium: *Amputa opprobrium meum quod*
suspicatus sum. Cortinam discinde, aufer vm-
 braculum, ut legis tuæ videant oculi mei me-
 dullam interiorem, & inueniam in ea bonorum
 affluentiam, mirabiles profectus, gloriosos

Psal. 118. triumphos, & caelestes delicias. *Rouela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Hoc à Deo requiramus & hæc omnia in tota eius lege nos inuenisse gaudebitus.

VI. Consequenter, & his conformiter dico, remittere offensam, vltionem non expetere, sed dato animo calumnias ab aliis sibi irrogatas superare, absit vt tibi hoc vetatur dedecori, quinimo nihil maiorem tibi conciliat honorem, & te reddit illustriorem aut nobilior em in oculis nedum Dei tui sed totius vniuersi. Confitemur hæc attentius sumpto argumento, quod Logici vocant, à priori. Ex propria rerum definitione. Quid est honor? Eum definit Philo-

D. Tho. sophus cum Dno Thom. *Est notitia clara cum laude.* Subtiliter declarat hæc definitio eomune prouerbium, quo honorent dicimus, bonum odorem: qua phrasi etiam vsus est Diuus Paul. *Christi bonum odor sumus Deo.* De prompta metaphora ex orto seu florilegio.

VII. Hortum tibi imaginare pulcherrimis & odoratissimis floribus versantem; spirant lilia, rose, viola, narcissi, caryophyllon, cinamomum, animonium &c. perflat ventus Eurus flores, illos colligis, fasciculum tibi componis, naribus apponis, exclamas: proliquam gratus, quam suavis, quam sanus odo: Altera intrat puella, & similiter sibi fasciculum compingit ex diuersis aromatum speciebus, pailillo, Zibetho, taste, nucæ odorata, musco, ambare, rosarum puluere &c. ignem admouet, ex quibus odor plane caelestis exhalatur, gaudet, applaudit: hem; quis vnamquam talem percepit odorem?

29 Eodem modo hominem tibi propone, qui floridus hortus, omnium virtutum, seu florum speciebus adornatur, qualem Diuinus ille sponsus sponfam suam extollebat; pius est, honestus, deuotus, misericors, castus, diuino cultui addictus, iustus, amabilis: flores hos ventus quidam perflat ex huius & illius ore procedens verba sunt hæc, quibus colloquuntur de illo, hic & alibi, quæ ad notitiam huius ac illius perueniunt; quibus illum præ cæteris extollis, deque eo multa & illa quid em bona deprecas? hoc est honor.

Vitam hominis recte composueris ac omittum fasciculo ex omnibus aromatum seu virtutum speciebus collecto: incenditur, quando inter homines versatur, perflat vnus, perflat alter, multa circumferuntur laude digna: illico suauissimus illarum rerum odor percipitur, quo omnibus homo redditur admirabilis, gratus, inter sidera statuendus: Hoc dixeris esse hono-

rem, Hinc primum collige nullam verum dari honorem, nisi vbi veræ florent virtutes; ex illis enim tantummodo gratus exhalatur odor; vbi vero vitiorum herba malum redolent: non gratum, non sanum spirant odorem, sed fetorem nulli ferendum, pestilentem. Hinc D. Aug. educit rationem cur Romani tanto iudicio in virtutum moralium laborauerunt exercitio, Erat eorum studium, fidem hominibus certam seruare, erga Deos suos, incensuratum religionis cultum, in Republica iustitiam, in exercitu & bellis fortitudinem, in subditos clementiam. An forte ista egerunt in obsequium Dei, & meritum vitæ æternæ? minime genium: nec vitam æternam quidem nouerant. Sed ea faciebant, (ait D. August.) quia erant honoris avidissimi, quem nouerant se non posse adipisci, nisi tantum præclarioribus virtutum facinoribus. Deum infert D. Aug. sapienter dixisse Ciceronem primū omnium desiderium in mente Principis procurandum esse, honoris ambitionem: *Princeps auidius est gloriæ cupiditate.* Hoc enim gloriæ desiderium, eum a vitis deterrebit, & ad virtutum exercitium ahortabitur: cum illud tantummodo ei possit conferre & veram gloriam, & stabilem honorem.

Hinc discet secundo qua triuina appendendus tibi sit honor, & quomodo tibi sciendum quæ sit eius essentia, & quid de decus, hinc enim errorem notat Spiritus S. in mundi cultoribus, qui sepius dicunt honorem, infamiam, & infamiam, honorem. *Nec indicauerunt honorem antiquarum sanctorum.* Ibi solummodo verus honor reperitur, vbi Deilex obseruatur, & virtutes exciuntur: vbi vero hæc deficiant, & regnant vitia, honor esse non potest: cum bonus odor efflare non possit nisi ex odoriferis floribus: ex ferentibus enim & grauioris qualitatis, fetor pestilens & intolerabilis exhalatur. Hoc luce clarius exposuit D. Paul. *Gloria, honor & pax omni op vniuersum:* Expressit hoc idem Spiritus S. hæc sententia: *Memoria iustitiam laudibus: hinc autem impiorum patrefecer.* Quis his libris honoratur historiarum? quis fetor tam execrabilis exhalatur legenti crumina Cain; scelera Saul, atrocitatem Herodis, iniustitiam Pilati, & aliorum iniquitates? quis odor tam sanus, tam gratus rei oluenti fastus Dauid; Iob; S. Pauli, S. Antoni, S. Francisci, S. Dominici P. N. *Memoria iostæ in compositionem odoris sancta opus figuratari.* In omni ore quasi mel dulcorabitur.

Ex hoc principio descendamus ad rem pro-

L. 1. de civ. 11. Cicero. In libro de Reip. blica.

Sap. 22. VIII. Quid sit honor, quid debeat.

Rom. 2. 10.

Prov. 11. 1.

Eccl. 1. 1.

30

passam? Si honor constare non possit, nisi ubi virtus viget nec esse honor potest, ubi illa exularet & multo minus ubi regnant vitia. Videatur in quo virtutes florent: in illo, qui diligit inimicos, qui iniuriam sibi illatam dimittit, & benefacit eis, qui eum oderunt: an vero in magnanimo, qui totus vindictæ calamitatum lumenda incumbit? In eo, qui diligit inimicum, qui ob amorem Dei ignoscit calumniatori, quas non virtutes reperies? Fidem viam cum credat Evangelio. Spem qua Deo confidit, sibi ea mentura fore remittenda peccata, qua sibi obrectanti eadem remisit: Regnam virtutum charitatem, timorem Dei, religionis cultum, legis obedientiam, patientiam, mortificationem in propriarum passionum, reverentiam erga Divina precepta. In eo qui aut vltionem petit, aut de ea petenda agit, quæ vitia reperias execranda? M. Illo scelera, impatentiam, iram, choleram, furorē, praecipitationem, sus motibus inordinatis subiectonem, ac si foret serpens vel ferocissimum bestium. O huius Divina legis contemptum Dei, vix ullam reverentiam, peritiam, blasphemias &c. In remittendo igitur offensam, ignoscendo inimicis, patienter distera sufferendo, veri consistit honoris essentia, & in his contrariis macula, dedecus, ignominia. Proinde Christus, nostri sollicitus honoris, hæc mandat: Ego autem dico vobis: diligite &c. q. d. Me vestri honoris magis cura sollicitat, quam vos ipsos, & omnes vos opto tam illustres, ut in celo ad Regiam possitis euehi dignitate: quocirca vobis precipio vt diligatis inimicos, exerceatis mille opera virtutum, qua huic precepto connectuntur.

§. 8. Hæc est fortitudo maxima, iniuriarum oblitio: vt patet in Deo & Davide.

31 **A**dhuc minutius bellum hunc commanducemus vt prædicta lucide perspicias. Vos interrogo: cur vobis deus videatur vltionem expolere ab eo, qui te offendit, & maculam contahit ex calumniarum surda mutaque patientia, aut ex eo quod manus opprobrii lacellit, non exeratis violentas? Respondebis: quia eo ipso, quo hoc agis, cedis arcæ, te turpius deuctum faceris: imbecilles vires tuas prædes, animum proiectum, vitem, inualidum, vtero dem; inferribilem, exanguem. Ex eodem ego principio tibi probabo prædicta. Hoc tibi

1. Deus vt cordes repellat.

persuade, Deo non placere pusillanimes, homines vecordes, lepores galeatos: quinimo sibi adscripsit imperie ritos, inuidos, qui nulli contrario terga vertant, qui mundum totum oppugnant, ad omnem euentum, & ad casus serendos, omnemque fortunam stabiles, & paratos. Hoc manifeste declarauit, dum ait, se milites conquirendo celo conscribere, non alios, quam fortissimos, quos vocat violentos: extrema enim tali negotio vires exquirentur. Regnum celo. in vim patitur, & violenti rapiunt illud. Verum & in lege veteri oderat ad eo Deus pusillanimes & exangues, vt legem itauerit, vt ante militum congressum in prælium, præconis voce proclamaretur? Quis est homo formidolosus, & corde paulo vadat & reuertatur in domum suam. Num vero tu illum fortem prædicas, qui calumniatorem prosernit, & alapam altera alapa confringit, pedibus suis in se assurgentem, densum conterit? Et sic de fortitudine, & hominis magnanimitate fers iudicium, sicut de robore animalium, hæc enim deprimis, vt languida, quæ viso holle terga vertunt, lateras quarunt, & ex pusillo corde nasci canem à cane demoderi, nec dentem denti opponere, & equum ad tauri conspectum trepidare. Pueris per. Fortitudo est, quod Spiritus S. dixit: hæc esse do max. omnium maximam fortitudinem, v. Notram ma. v. Ho sui ipsius, & male ordinatarum passionum oblitio est sui ipsius.

Hoc verbis illis significauit, vt notat D. Greg. D. Greg. gor, a qua legimus. b Melior est patiens vno forti a Ho. 18. & qui dominatur animo suo, expugnatore Vrbum, in Ezech. Huius rationem dicunt D. Chyff. & D. August. & Ho. 35. d D. Greg. e Qui maiori contra hominem pol. lent robore, & fortioribus instant viribus ho. & atrocius suscitant bellum, ne credas esse Past. ad. aduersarios exercitus, aut externos inimicos, sed proprias passiones in anima exurgentes, Pa. b Pro. 16. ter hæc veritas (ait D. Aug.) quia inter illustri. 32. res duces, quos orbis celebrant, multas est c Ho. 1. de inuenire, quorum fortitudo deuicit exercitus Saule & copiosissimos, occupauit vrbes munitissimas, David, Regna & pronicias labegit eo tamen non per. d & l. 1. uenerunt, vt proprias passiones seu affectus de. de eum. a. bellarent. Prestrauit David Gigantem, (ait c. i. & D. Ambros.) porro affectum cordis sui deian. Epist. 5. tem non compressit, qui cum ex conspectu e Loc. 11. Bethabee deiecit; obtinuit illustrissimos inum. 1. Reg. 18. phos: Perussit David decem millia, & percussit 4. cum mulieris vnus affectus. In Para. 3.

Ita notat D. August. ex Cicerone, Iulium doxis de Cesare non omnimoda laudatum fortitudine Cesare. licet

May. 11. 12.

Dent. 25. 8.

H.

D. Greg.

Ho. 18.

Ho. 35.

Epist. 5.

In Para. 3.

licet enim Regna multa, Prouincias & Duces superauerit; proptias tamen subigere passiones fuit imbecillis, quinimo hæc de eo triumpharunt; & ad extrema dedecoris & infamiae deiecerunt, ad lasciuias & ebrietates impulerunt.

D.A.M. II. Apolo. 2. de David. c. 3. Tom. 1.

Hoc idem aduertit D. Ambrosius de Samson. Samson ualidus est fortis leonem suffocauit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula soluit hostium, sed suorum non soluit nexu cupiditatum Messes incendit alienas, & unius ipse mulieris accensu igniculo messes sue uirtutis amisit.

Hæc congrue solebat dicere Diogenes Cynicus; Principes tyrannos numquam absolute esse fortes; quia licet multos sibi subiungent, tam homines, quam Prouincias, illos tamen sibi subditos tenent peruersæ passionis, & deuotos demonstrant uiciorum suorum monstros, ut bellias, & ab omni hominum sensu abalienatos. Ad hæc conscripsit D. Ambrosius tractatum in psal. 104. in quo rogati amici sui S. Simpliciani Episcopi probat & per palam demonstrat eum tantummodo mereri nomen Domini qui bonus sit, & qui rationis legibus obsequitur, & suorum appetituum sibi subseruit affectus, de quo Solon sapiens librum inscripsit: Quod omnis probus liber. Quod cæteri omnes, licet ut magni Domini fuissent honorati, in rei ueritate tamen tales non essent; nam licet exterius exercerent dominium in homines, interiores tamen passionis & motus eis dominarentur, eosque sibi subiectos ruderent. Gemina est seruitus (ait D. Ambrosius) Altera corporis, animarum alicra. Domus corporis, homines, animarum autem malitia & passionis, à quibus sola animi libertas sapientem vindicat, ut seruis ei liceat exire. Unde colligitur: quia & stulto seruitus est, imperare: & quod peius est, cum paucioribus præsit, pluribus Dominis & grauioribus seruit: seruit enim propriis passionibus, seruit cupiditatibus, quarum dominatum, nec nocte potest fugere, nec die; quia intra se dominos habet, intra se seruitium patitur intolerabile.

D.A.M. T. 4.

Ne tibi persuasum habeas, illos omnes, qui tibi uidentur esse Domini: quinimo tanto magis suorum motuum esse seruos interius, quanto amplius dominium obtinent exterius. Habent illi sibi subditos homines, & ipsos tenent interius sibi subditos & deiectos affectus irregulares. Seruus igitur peccator se, mihi, seruit etiam cupiditati, seruit auaritie, seruit libidini, seruit malitia, seruit iracundia, & uidetur sibi liber, sed magis seruit, quam sub tyranno positus. Illi autem liberi sunt, qui legibus uiuunt &c.

Conclusum igitur sit principale tuam fortitudinem consistere in tui ipsius uictoria, dum tibi subternis motus & passiones tuas, illas rationi subiugas, & secundum illam refrænas. Hinc inserit D. Thom. Actum maioris roboris seu animi, esse actum patientiæ: hæc enim vincit, ligat, refrænat hominis hostem infensissimum Si enim hominis potentissimi sunt inimici propriæ passionis, omnibus est in professo (ait D. Chrysost.) harum omnium validissimam & feruentissimam esse iram; hæc enim ignis est, qui accenditur in sanguine circa cor, & turrim possidet principalem scilicet caput & iudicium, & te rapit extra te, sic ut locum consilio, seu rationi non cedas, ut tu ipse fatearis (ait) quod te rapit extra te ipsum & rationis stum turbat. Unde & ipse amicus Iob robur animi sociavit patientiæ cum ait: *Vbi est fortitudo tua, & patientia tua? Quid dicam? Inter ipsos Ethnicos tam explorata erat hæc ueritas, ut bini & trini hanc per platos decantarent uersibus quos ex Horatio profert D. Augustin. & cecinit eleganter Poeta Mantuanus.*

Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit Oppida, nec uirtus altius ire potest.
Et idem ipse:
Ardua res uicisse alios, uictoria maior Est animi stultis composuisse sui.

Hinc innotescit magna S. scripturæ arca Dei fortitudinem quod iterato repetit in eo maxime D. um tudo in declarare suam infinitam potentiam, fortitudinem, tolerantiam & maiestatis robur immensum, quod patienter calumniatores, detractores, & perferat tribus, insectatores; Diuina Diuini Spiritus accipe uerba: *Miserere omnium: quia omnia potes: & paulo inferius: Ob hoc quod omnium es Dominus, omnibus te pacere facis: uirtutem enim tuam ostendit tu. Emphatice dictum est (Tu) q. d. Homo miserabilis, languidus, infirmus credi robur suum & animi magnitudinem consistere in occidendo, trucidando, perdendo calumniatorem. Porro tu, Domine, omnipotentiam tuam & pectoris robur in ignoscendo, parcendo, inimicis beneficiando patefacis. Virtutem enim tuam ostendit tu. Ex quo Ecclesia hausit hanc tam celebrem orationem: Deus, qui omnipotentiam tuam parcendo maxime & misericordiam manifestas. Notandum est illud aduerbium (Maximo:) nulli enim dubium est, quin Deos omnipotentiam suam in creatione Angelorum manifestarit, mundum hunc uniuersum de pibilo*

nihil creans, gubernans cælos, peccatores diluio castigans, quo totum submersit orbem, igne quinque ciuitates in cinerem redigent, ter-
re hiatu Core, Dathan & Abiron absorbens: an non clarissima suæ potentæ signa demonstrat? Vtique. Sed in quo eam demonstrat in gradu superlatiuo, *Maximè?* id facit, in remittendo peccata, in misericordiam largiendo sibi iniurias irrogantibus: hic enim patet, eum tam potentem esse Dominum, ut eum nec affectus turber, nec ira præcipitem agat, sed quod inter maxima scelera maneat cor eius pacificum, peccatoribus immetata conferens dona beneficiorum

Hanc doctrinam concludit D. Paul. casu quodam singulari, quem ideo Deus permisit, ut in eo argumentum quoddam brachij sui seu omnipotentæ daret potentissimum. *Quod si uolens Deus &c. notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia uasa iræ, apta in interitum.* Voluit Deus mundo exhibere suarum perfectionum exemplum, & diuinorum attributorum clarissimum specimen, proinde modo potentæ suæ statuit exemplum. Sed quomodo? proster-
nendo inimicos? Euagiuando gladium contra refractarios? ignes & flammæ de cælis depluendo in sui contemptores? Nequaquam: Et licet per hæc suæ det potentæ specimen, non est tamen suæ fortitudinis hic actus supremus. In quo igitur ostendit? In perferendo, in patienter agendo, in misericorditer ingratos & selestissimos quosque expectando. *Sustinuit in multa patientia uasa iræ apta in interitum.* Sustinet peccatores maximos uasa iniquitatis, uuo, altero, & tertio die, eos luce solis illustrat, pluuie illis aquas concedit, in suo illos esse conseruat, in omnibus, & per omnia sustentat. Hæc est Dei fortitudo maxima, hæc eius immensa po-
tentia.

Ex hoc principio demonstrat D. Chryso-
stom. quis fuerit actus, in quo se David ostendit fortissimum. Præclara gessit David, ad cuius pedes seu iussum non peruenerunt sicca Echnico-
rum facinora de Hercule, Achille, Vlyse, Æuea, Cæsaribus: Adhuc adolescentulus, imberbis, rufus, pulcherrimus instar Germani, ouium pastor. Videns leonem confestim accurrebat: etenim eius brachiis leo fortissimus animalium, ut agnus habebatur, & in agni modum ab eo comprehen-
debatur, præfocabatur, dilacerabatur: teltis hu-
ius facinoris est Spiritus S. *Cum leonibus lustr, quasi eum agnus.* Aduertit uersum, nec ab eo refu-
git, sed aduentem præstolatur, quinimo in-
sequitur, & irruens in eum, collum contorquet.
Hieron. Bapt. de Lamia, Tom. I.

& inter manus confingit, pullum gallinæ dixeris eum interfecisse Demum quid uatrem victo-
riam illam toto orbe celeberrimam, quam de monstruoso illo, & tam horrifico retulit gigante, ut fortissimi qui que Israelitarum ad conspectum eius latebras quærent, quinimo & interger eorum exercitus fugam arripere; hunc uinco fonda: tactu solo prostrauit, & ut passerulus velocissimus in prostratum insiluit, iacentis eduxit gladium, & propriâ machera caput à corpore detroncauit. Celeberrima hæc victoria, quam mundus celebriorem iudicauit, quam si ipse solus hostium decem millia profugisset, uide huic reuertenti ex duello mulieres acciuebant: *David percussit decem millia.* His non obstantibus, (ait D. Chryso-
stom) non hic maxi-
mi roboris actus fuisse laudatur, nec omnium celeberrima Davidis victoriarum inscribitur. Quis igitur actus maximè heroicus, in quo suæ magnanimitatis speciem de ille prædicatur? quæ eius victoria omni exceptione maior? Illa fuit, ita fuit illa, quam in spelunca obtinuit, dum illi fortuito occurrit focer eius Saul.

Adagij vicem subiit infernalis illa rabies, quæ Davidem ad necem Saul persequatur, calumnia, quibus eius honori detrahebat: ob quas & alias rationes præterdunt a D. Chryso-
stom. b. D. a Ho. cit. Gregor. licitum fuisse Davidi saluâ conscientia D. Aug. 110. Saulem interficere. Per montes & iugia profugus oberrat David: Hunc Saul copiosâ militum manu persequitur; profundis spelæ latebras suis comitatus milibus subintrat David, id ignorante Saule: Premit hunc naturæ secessus, autrum subit solus, eos, qui intus latitabant, non aduertens. Vidit eum intrantem David, vident eius & milites, & continuo cubito silenter Davidem incitant, Eia David Eia David: *Ecce dies, dis fortitudo de quo locutus est Dominus ad te: ecce ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei, sicut placuerit in oculis tuis. Propius sit mihi Deus ne mittam manum meam in Christum Domini.* Eneclat D. Chryso-
stom. fortissimas rationes, quas Davidi proponebant: iniuriam eamque maximam ipsi à Saule illatam, periculum capiti eius imminens, si eum hæc oblatâ sibi à Deo occasione, non confoderet, molestias quibus anxius oberrabat, & secum in eadem milites suos inuoluerat, & quod qui hosti suo parit, in eiusdem manibus moriatur &c. (a) Nihilominus perstat David immotus, & ait: *Viuit Dominus: non extendam in eum manum: hoc solummodo egit, pa, et suam oram eblamydis Saulis silenter abscidit. Egresso manus Saul, inuere.*

1. Reg. 18. 2.

33

a Ho. cit.

D. Aug. 110.

Ps. 131.

Prolog.

in Ps. 109.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

1. Reg. 44.

S Saul, inuere.

Saule pariter antro egreditur David: acclamans: *Dominus mi Rex*: quid me persequeris? vide, me nihil aliud optare, quam tibi deseruire: Agnosce oram chlamydis, quam rescidi: ex qua luce clarius patebit, quam fueris inscienter manibus meis traditus & mea potestate: quam mihi per facile eodem quo simbriam chlamydis abieci pugione, & vitæ tuæ filum discindere. Verum tamen abisti hoc à me &c.

Hic roboris sui trophæum erexit David: dicit D. Chrysolom. hæc eius laudatissima victoria: fortissimum enim hostem superauit, eumque talein, ad cuius interuentionem illi opus erat & corde & pectore robustiori. Quando David leones & deiecit & membratim discepit ipsi leonibus euasis fortior; quando præfocauit vestes, ipsi vestis habetur robustior: quando Gigantis protulit superbiam, ipso gigante celebratur maior: porro modo seipsum superans, seipso fortior decantatur. Dum in antro simbriam præfocidit Saulis vestimento, non ei erat hostis insensibilis focer eius ipse Saul: nec qui in eum crudeliora mouebat bella; nequaquam; sed proprius affectus, inclinatio propria, quæ cor eius ad Saulis eadem incitabatur acius: & licet veraciter pugione Saulis pallio simbriam resciderit, verumtamen cordis tui inordinatum affectum præfocauit gloriosior, cuius Deo obtulit gratissimum sacrificium. Sic est, fuit hic difficillimus, fuit hic fortissimus inimicus, & is tantus, ut ipsemet Saul, totus attonitus Davidi dixerit: Eia David, quid proloquar? Tantumne tibi est pectoris robur, quo tantum tui cordis affectum valeas subiugare? *Quis enim, cum inuenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona?*

1. Reg. 24.
20.

Et quid vos cogitatis: pectoris robur, & animi magnitudinem in eo iactari, quod eodem momento, quo quis te vel unico lædit verbo, statim manum applices gladio, caput medium distindas, aut manum attollas, ut alapan impingas? Toto obreras celo: non hoc animi robur, sed pusillanimitas: quam tunc tantam prodidisti, ut de te tua cholera triumphum egat, te correptum extra rationis usum trahat infamem, vultu ferocenti, oculis turbatum, lingua incompotam, actionibus peruersum, ut ipse tu. (ait D. Chrysolom.) in te reuersus, bile iam deferente, stultitiam tuam, mores incompotitos & animi ferocitatem, tubore confusus eorum, quæ egisti, in excusationem tui hoc producas: non eram mei compos, rationis, suam cholera abstulerat. Ipse tu, non alium iudicem quero, tuam fa-

teris imbecillitatem tuam accusas impotentiam: Certè vltiores mihi non erant vires, verè hoc in me non erat manus. Sic est, ut fateris, sic est. Hæc animi præstantia, hæc tui foret pectoris altitudo, dum honori tuo quis maculam aspergit, & acerbissimè de te loquitur, eum gladio non confodias, ille enim minor est inimicus, sed furorem tuum, bilem tuam insensibilissimum tibi hollem. Hæc & alia lege.

§. 9. Hæc lex, lex est Reipublicæ Dei, quocirca honorificum est ei illam seruare, qui vniuit in illa.

ADamas ad hoc aliam rationem, masticantes hunc bolum. Placeat ne tibi attendere, quod summum tibi parat honorem, & nullatenus in famam, vel minorem remittere offensam? Attende, ad quos Christus dirigit hæc sua præcepta: *Ego autem dico vobis, Diligite &c.* Quis sunt illi? Christiani, nos qui in Christi reipublica, quæ est Ecclesia, viuimus. Nullum est regnum, nulla Respublica, civitas nulla, quæ non habeat suas leges. bono regimini conuenientes: nullum vero reperias eum tam Reipublicæ suæ iniuriam, qui sibi veritatē dedecori, eadem seruare leges; quin potius, ut sufficientem titulum & facti rationem hoc producat: hæc est lex huius Reipublicæ. Et hoc ipsum confirmat D. Paul. *Scimus, quoniam quicumque lex loquitur, iis qui ea lege sunt, loquitur, ut omne os obstruatur.* Responso est, quæ os cuiusque aduena obstruat, dum te interrogat: cur hoc, aut illud agis? dicere, hoc ego legendum legem istius civitatis, in qua vivo & hoc tibi in praxim deducitur.

Conqueritur Iacob de Laban, cur contra iudicium de accipienda in uxorem filiæ eius minori, maiorem substituerit, hæc Labani responso os Iacob obstruxisse videbatur: *Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nubias.* Viuit vit sanguine clarus in Republica sæculari, prodit in forum antro & ferico indutus, torquem auream collo circumdat, pileum plumis inornat, chlamydem genitæ canis sustulit, gladio femur cingit, incurulato, calecos induit fenestras: & hoc ei honori vertitur. talis enim est habitus vsu consuetus in tali Republica, nobili sæculari. Accidit, ut hic idem inter Fratres Minores Capucinos adhibebatur: veste induitur canerica, saccis & pitacis confuta, nudipes incedit, fure setate præcingitur: hic yllendi

vestiendi modus cedit ei in honorem, & curia? talis enim legibus Reipublicæ monasticæ præscribitur, ad quam se transiit: si verò ad hoc sæcularis vivens coronam sibi tonderet, discaleat incederet, sive cingeretur, honori eius detraheretur quàm maximè: quinimò & maiori exponeretur risui Monachus, si in forum descenderet plumis galeatus, caligis fericius indutus, & gladio obarmatus inaurato. Natus est homo in Republica Adami, Filius itæ, Satanz subditus, & passionum suarum legibus addictus: hæc enim sunt corruptæ & depravate naturæ leges. Porro nos Deus, suâ misericordiâ, de hæc Republicâ peruersâ euulsi, & in suam transiit Reipublicam seu Regnum, nos suæ civitatis (quæ est Ecclesia) ciues conscribens. O quantum beneficium! O quæ gratia: cui parem referre non possumus.

Ad Coloss. Gratia agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transiit in regnum filij dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum. Ita ut modo vobis dicere possimus cum D. Paulo: *Eplaf. 1.* *19.* *Iam non estis h' spiritus & advena, sed estis ciues Sanctorum & domesticus Dei.* Iam nunc vivitis, in civitate, imò in domo Dei hæc vestra est civitas, hæc vestra Respublica. Ex quo perspicuum fit, firmiter tibi credendum, tuæ dignitatis honorem augeri, si iuxta eius leges vias & instituta.

III. Si Clarissimus Venetiarum hoc sibi in sui nominis æstimationem trahat servare Reipublicæ suæ leges, si Nobilissimus Florentinus Florentiæ obierit instituta, si civis Barcelonensis in duellum prouocet eum, qui ausus fuerit improbare, honorem suum offundi, dum suæ civitatis constitutiones observat, an non pariter accrescat honori civis Regni Dei, & Ecclesiæ suæ, civitatis huius mandatis obedire? Proflus inquit si ad eum modò non descenderis erroris abyssum: ut eam, cuiusque credideris præcepta, cæteris omnium civitatum, Reipublicarum, & totius mundi legibus esse viliora, infaultiora, & imprudentiora. Hanc optimam rationem adduxit D. Paul. *Rom. 7. 5.* *Cum essemus in carne, passionibus peccatorum quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti.* Nunc autem soluti sumus à lege mortis, in qua destinebamur, ita ut servemus in novitate spiritus. Quales verò regni Dei & civitatis sunt leges? Hoc omnibus constat, quòd eas ad bonum sui regimen decreverit. Præcipuæ sunt illæ, quas in E-

vangelioproponit, & inter illas, quæ cæteris præminet, est hæc. *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.* Nullus ergo, qui huius Reipublicæ civis vivit, credere potest se existimationis suæ iacturam pati, si eas obseruet, sed potius maximum inde citri sui honoris incrementum.

Examinat D. Chrysolom. verba illa, quibus Ioseph respondit fratribus suis, & ea satis intellectū difficilia, & plena mysteriis. Mortuus erat Jacob pater, timuerunt fratres eius, ne Ioseph recordaretur iniuriarum, oppressionis, venditionis, quibus eum contra fas & nefas gravissimè læserant: quando eum invidiâ furiosi cogitauerunt occidere, deiecerunt in cisternam veterem, venderunt Ismaelitæ; & quod rationem debitam ab eis exposceret: vnde timore perciti, eum ademit, nec ausi proprio eum nomine, & auctoritate interpellare: videbant enim se nihil in delicti sui purgationem posse adducere: cum nomine patris sui iam pridem defuncti & piæ memoriæ alloquuntur. *Pater tuus* (nec præsumunt dicere *Pater noster*, sed *tuus*, ut commisioni maiorem conciliarent auctoritatem) præcepit nobis, antiquam moveretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus. *Obsecro, ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum &c.* Ioseph verò blando vultu & subridens, ut Angelus respondet. *Nolite timere, num Dei possumus resistere voluntati?* Quid ais, o piissime Ioseph? Num fortè, quod fratres tui fecerunt, voluntas Dei fuerit, cui non potuerunt resistere? Num fortè his verbis fratres tuos, quæris exonerare, & totius facinoris culpam in Deum reicere, dum ais eos ad hoc à Deo tali vi constrictos, ut resistere minime valuerint? Hic ille est prætextus, quem blasphemus Lutherus peccatoribus inflillat & persuadet, dum docet, quòd in peccatis suis à Deo cogantur, nec libero vri possint arbitrio. Non hoc dicere intendit Sanctissimus Ioseph, blasphemum, impium ac hæreticum hoc est, nec loquitur de voluntate Dei in ordine ad illud, quòd ipsi impiè fecerunt, sed in ordine ad illud, quòd ipse agere tenebatur. q. d. Nolite timere, Fratres mei: nos enim, qui habitamus in domo Dei, & gloriamur nos esse ciues eius Reipublicæ, non possumus, nec decet nos resistere aut contradicere eius voluntati, nec in vilo deesse iis, quæ nobis per mandata sua declaravit. Eo planè modo, quo Regis familiaris, qui ab eius manu recipit, & quotidie beneficia recipit, in ore semper habet. Non possum ego deesse Regis voluntati, & vilis, ac infamis

35
Hom. 69.
in Gen.

IV.
Exempli
probat
Ioseph.

Gen. 34
16.

V.
Locus
difficilis
explicatur.

æstimaret, si mandatis eius rebellis inueniret; ut ante dixerat idem Ioseph Dominæ suæ lasciuæ & impudicæ, quæ cum ad ea prouocabat, quibus de dignitate Domini sui quàm plurimum detrahebatur. *Quomodo possum hoc malum facere?* Hoc bene expendit lectio Septuaginta Interpretum, quam sequitur & notat D.

Hom. 67. Chryllostom. quæ est vltima in Genes. hoc quod nostra vulgata habet: *Nolite timere, num Dei possumus resistere voluntati?* Ipsi legunt: *Ne timeatis: Dei enim sum ego.* q. d. Scitote, fratres mei quod sum ego famulus magnæ domus Dei, & de quo maximè me ostento, hoc est, quod leges domus eius obseruo, & quas illi adimplent; qui se seruos & subditos esse profitentur. *Ne timeatis, inquit: Dei enim sum ego. & Dominum meum imitor. & beneficia respondere studeo illi, qui non ferenda contra me faciunt: Dei enim sum ego.* Huic rationi applaude. Quem enim mihi nobilem reperias, quem Rex in palatium suum aduocasset, & mille beneficiis honorasset, qui eo demeritiæ veniret, ut Regias leges obseruare contemneret, & labem honori suo iniuri indicaret, mandato Regis obtemperando?

36 O Deus ter maximè, quàm mihi iustum videtur, posse me desere tristem sortem tuam in subditis. Parce mihi, ô Domine, dimitte mihi loquendi modum, nam video nullum esse Regem seu Dominum tam abiectum, cuius ad minus subditi, & familiares, non gloriantur, de velle discriminati, & eius obseruatione mandatorum. Quod alter barbarus Mustapha; quæ illi dixerat Magnus Turca; si pons ad transitum fluminis non inueniatur, statando pettranstret; sibi hoc splendori veritat, eum peruadere, licet sciat omnes submeandos, sicut re ipsa interierunt, eo solo nomine quod dicat, illam gloriam in hoc mundo se posteris tradere, quod sine vlla replica persececit id, quod ei magnus suus Dominus præcepisset. Quod ipse Rex Moab, & totius nobilitatis præcipui, in hoc famam quærentes, si ipsi propriis manibus, filios suos interficerent carnifices crudelissimi, & qui hoc maiori animo & diligentia exequeretur, ad amplissimos honores, sibi viam aperiret, habereturque vir omnium clarissimus: eo quod illi, quos vt, Deos & Dominos suos colebant, qui erant demones, ipsis hoc imperabant. Quod lasciuus Maurus sibi honori ducat, quando repertam vxorem in adulterio, eam nec laedit, nec obiurgat: quia sic ei præcipit Dominus suus Mahometh, & hoc committat eius fratri-

4. Reg. 3. 27.

VI. Similitudo.

bus & amicis & parentibus. E contra verò Christianus se confundi arbitretur, & honoris iacturam pati, si ea impleat quæ Deus illi præcipit, & vultu & lingua obstitat, quando rogatus, vt remittat offensam, audeatque obicere, se curam habere debere honoris sui, & eo ipso protestetur, se Deum talem colere, tam vilem & corde abiectum, qui velit seruos suos viuere contemptos, infames, inhonoros?

Admirantur omnes hanc Spiritus sancti sententiam: quam ad rem declarauimus. *Curam a 17. habe de bono nomine.* Attende, quid velit: *Curam habe de bono nomine:* Terrena enim bona, delicia, cum hac vita expirant, honor seu bona fama, nequaquam. *Hoc enim magis tibi permittis, quàm mille thesauri pretiosi &c.* Et quia posses rogare. Domine quid ad hoc faciam? Aggreditur ex professo tractare, & quasi in tabula proponere, ea quæ vt ab eâ, infamia & probro habenda sunt, & de quibus debeat confundi, si egeris, quorum diuersa exponit. Luxurie esse deditum, menlaccem, susurrionem, ingratum, latronem, parentibus immorigerum &c. Et statim ea subiungit, de quibus absit vt quis recundetur, quin potius ex iis sibi famam acquiri persuadear. *Pro his non confundaris, de lege Altissimi & de testamento.* Parce ad hoc Deus, ne confundaris, & nomini tuo labem aspergi arbitreris: si ea quæ sunt legis Dei, sedulus obiteres: hoc enim esset summa impudentia. Quod Dominus VII. suo famulus non seruit, malum est: potest si hoc homo sibi verat dedecori, grauior non dicitur impudicum infamia. Nec potest modo maior esse vestra impudentia, ô Christiane, quod nedum Deo non confutias, nedum præcepta eius non obserues: ne dum ledum vt eius regni cuius non viuas, sed insuper te genitum vt infamem & abiectum ex eius legis obseruatione credas, euasurum. Et tanta sit illa tua impudentia, quod nobis obtestantibus ex parte Dei tui, vt inimico parcas, respondeas effrons: hoc non conuenit honori meo. Et viuens sub lege Evangelica, erubescas ea agere, quæ per illam tibi mandat Deus, ac serua ea, quæ tibi tam clarè præcipit: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros.*

Intendit Theodoretus respondere Gentilium obiectionibus contra legem Evangelicam, & in hunc finem decem doctissimos libros composuit, quos inscripsit: *De veritate fidei, seu de euandis Græcorum affectionibus.* In quibus legis Evangelicæ demonstrat prærogatiuas, & l. 9. v. nam prosequitur: tam efficacem, vt toto orbe publicata, omnes destruxerit leges saucitas à tantis viuis.

VIII. Allegoria de virga Moyſi. Exod. 7. 12. Lib. 19. in Exo. 4. 21. R. V. F.

» vris, tam variis ritibus & ceterononis prout e-
 » rant, radicatus infixæ in cordibus Gentilium, ex
 » quo Gentium idololatria esse cepit, secundum
 » diuersos Deos, quos vnaquæque natio sibi sta-
 » tuerat adorandos. In huius rei confirmationem
 » adducit id, quod Spiritus S. narrat de virga
 » Moyſi, & hoc ipsum annotauit S. Prosper A-
 » quitanus. Ingreditur Moyſes ex diuino præcep-
 » to Ægyptum, conuenit Pharaonem; vt ei quod
 » prætendebat, persuadeat. Proiecit virgam suam
 » in terram, & ecce mutatur in serpentem, citat
 » Pharao magos suos, qui similiter virgas proiecé-
 » runt in terram, quæ versæ sunt in colubros tam
 » immanes, vt virgam Moyſi deuorare velle vide-
 » rentur, sed contrarium accidit: nam deuorauit
 » virga Aaron virgas eorum. Ita vt ne illarum qui-
 » dem vllæ superessent reliquæ, Vocat illas, vir-
 » gas: non quia virga essent, cum iam essent co-
 » lubri (ait D. Aug.) sed quia virgæ fuerunt: eod-
 » dem modo quo Ven. Sacramentum communiter
 » vocatur panis: non quod sit panis, sed quia pa-
 » nis fuit. Magnum arcanaum (ait Rupert. Mago-
 » rum serpentes deuorari, qui Moyſi virgam deu-
 » vorare debuerant. Deuorari ergo, & non deuora-
 » re potuerunt, quæ deuoratrices esse videbantur.
 » Assumunt Theodoret. & D. Prosper hoc ver-
 » bum (deuorauit) quod significat eo modo Mago-
 » rum virgas, à Moyſi virga deuoratas iam
 » versas in serpentes, vt nihil earum superfuert;
 » contritæ: comminuit: & planè omnino deuora-
 » uit. Magnum hoc miraculum, sed aliud longè
 » maius mysterium vult nobis Deus intimari. Vir-
 » ga Moyſi legem signat Euangelicam, quæ vni-
 » uersalis Pastor suas regit oculos: vertitur in
 » serpentem, symbolum sapientiæ: hæc enim lex
 » digesta est per ipsam Dei sapientiam Christum,
 » & in se omnem Dei comprehendit sapientiam.
 » Proiecta est in terram, per mundum prædicata:
 » in hanc surrexerunt Magorum Ægypti virgæ,
 » id est, sapientiam, totius mundi leges versæ in
 » serpentes, sapientiâ terrenâ compositæ: hæc om-
 » nes Euang. hanc virgam videbantur deuoratu-
 » ræ, Deuoratrices esse videbantur.

IX. Leges Euang. mundi scita ceterum. Isa. 55. 1.

» O Domine, quis credat, pauperes piscatores,
 » potentiam & mundi sapientiam deuoratos?
 » Quis capiat, hos abiectos & indoctos sapien-
 » tiam terræ, intellectum mentemque conuulsos
 » vt eis persuadeant ab hominum opinionibus tam
 » aliena? Cui vnaquam venit in mentem pauper-
 » culos, ignaros terræ potentissimos eò aductu-
 » ros, vt hominem quemdam adorarent crucifi-
 » xum? *Quis credidit auditui nostro?* ait Isaias.
 » Verumtamen ò Dei virga: in qua latet Dei

virtus: *Euangelium virtus Dei est in salutem omni credenti.* Proiecta est in terram, per orbem prædicata, aggreditur Gentilium leges, ceremonias, ritus: oppugnat consuetudines, templa, festa, sacrificia; omnia hæc deuorauit: quia eo modo ea omnia perdidit, vt nihil eorum reliqui superesset. *Vbi Sapiens? vbi Scriba? vbi conquisitor huius sæculi? nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?* Clamat Apostolus. *Quo* tot & tam varia euanescent idola? quo abierunt, tot statuæ, imagines Deorum Deorum? vbi cerimonie, vbi aræ, vbi sacrificia, vbi Sacerdotes, vbi tot & tam diuersa festa? In fumum abierunt. Vbi felicissimi illi habitus, qui in Deorum cultum maiori sanguinem profinxerunt Deorum sacrilegas aras intinxerunt? Deuorauit eos legis Euangelicæ prædicatio, quæ descendit de monte Sion, vbi cœnaculum erat, in quo congregati residebant Apostoli, quo die super eos descendit Spiritus sanctus. Ex hoc illi prodierunt, ex hoc prodit Euangelij prædicatio, qua Christus per totum longè lateque mundum ab omnibus adoratur, deuorantur gentium idola, & eorum Christo contrariæ leges abrogantur.

Rom. 1. 16. 1. Cor. 1. 29.

§ 10. Confundit David eos qui vindictæ leges sectantur, lob imitare & cona te hoc libro, & equi collo circumda hinnitum.

Considerat D. Greg. Nyssen. Frater D. Basilij magni quod non sustinens David talem impudentiam, psalmum conposuit quinquagesimum septimum, tales reprehendens & conuincens: *Reprehendens in morem, clamas, & vociferatur.* Probat vero hoc, perpendens huius psalmi titulum, de quo postea videtur Propheta Regius uos audite, vos, inquam, qui titulo Christianitatis gloriamini, qui hunc honoris gradum supremum ducitis, esse Christianos & quidem seniores: qui vobis arrogatis viuere in lege Christi, & cum vt Dominum vestrum, legislatorem vestrum recognoscere, qui contradicentem confodereis. Audit vos David & querit. Adesto amice: Hoc quod ais, an verum sit, an fallum? An hoc intus ita sentis, an verò solum ore tenus ita proloqueris? Iam percipio, quid mihi respondeas, me tibi hac interrogatione detrahere: cum certo certius sis, te hoc dicere corde, & ore, in re ueritate Sicine? Iudicare ergo & censuram dare debes huic conformem, & correspondentem. *Et uerè uirque* Ps. 57. 5.

38. Tract. 2. in Ps. 15.

Pf. 57. 1. *iustitiam loquimini, recta iudicate filij hominum.*
 Attende hoc verbum (*iustitia*) quod signat Christi-
 tum; sic enim à Prophetis intitulatur: a. *iustitia*
 Pf. 71. 7. *oritur.* b. *Propè feci iustitiam meam.* c. *Propè*
 Isa. 46. *est iustitia mea, ut reueletur.* d. *Factus est nobis à*
 13. *Deo sapientia & iustitia.* Etiam designat legem
 c. *Isai. 56.* *ius iustitiam,* per quam obtinemus veram
 13. *ius iustitiam,* quam lex vetus dare non potuit, sic
 30. *ex professo probat D. Paulus. Audio (ait) te dicentem: Deo gratias, qui me præ ludæis promouit, habeo vnde queam gloriari magis ego solus, quàm ceteri omnes: quia me veteris legis iugo non subiecit, quæ subditos & onerabat, & fatigabat, nec tamen iustificabat. sed suauissimum legis suæ Euangelicæ mihi iugum impoluit. Hæc mea gloria, & hinc exulto hæc in fide, hæc in lege me viuere subditum. Eia, inquit Dauid, an hoc lyncerè dixeris? Vide, sis in teo constans, & sententiam feras his consentaneam. Dico tibi, num ita facis? Hinc tuam conuincio impudentiam, ex eo quòd non tantum ita non iudicas, sed omninò oppositum. *Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniustitias manus vestra concinnant.* Aduerbum illud (*etenim*) in Hebraico idem est ac (*attamen*) q. d. Sic est, quòd ore hoc loquaris, attamen video te contrarium in corde sentire, & in manuum tuarum operibus, qui velut homo viuens in terra, non aliud tractas quàm de terra, in corde iniquitates operamini. Hoc manifestum facis odiis, rancoribus, inimicitijs, quas corde tuo foues iracundus, dum dicis: quomodo ego tale perferam verbum, quòd talis mihi improperauit? Quid ni eum persequar ob illatam mihi à blaterone iniuriam. Hæc, absolutè vocat iniquitates, quia sunt peccata maioris notæ, quæ Regnam virtutum, nempe charitatem destruant. Perpende & hoc verbum (*concinant*) quòd D. Hier. transfert (*appendunt*) quòd significat in pondere librare: q. d. Appendunt manus vestrae in bilance, vt iniquitatibus suis & iniustitijs quærant obuoluerum.*

Propone sibi ob oculos Dauid, id quòd agis, quando te quispiam genuino dente momordit; statèram attollis: in vna bilance adest Christus, qui tibi præcipit: *Diligite inimicos vestros; benefacite his qui derunt vos,* memento te esse Christianum, cuius honor sic ignoscere delinquenti, & ipse fateris, cum tibi supremum gradum æstimari honoris Christianum esse, Christianum in lege Euangelicæ viuere. In altera verò, lex est mundi, statutum duelli, quòd docet, maculam honori tuo adspergi, si eum incolumem dimittas, qui te majedicè sua lingua vuluerat,

nec alapa ei respondeas, qui tibi dixerit: *mèntis;* & acrioribus verbis lancinauit. Dic mihi ad quid manum mittis? quid eligis faciendum? an non manum mittis & eligis faciendam iniquitatem? Non concludis te obligari, vt famulæ couulas? Et tu Christianus es? Tu, qui te Christi discipulum isctabas? Tu, cuius supremus nominis apex, erat lex Dei. Non es nisi Satanæ filius, cum eius sequares desideria, sicut Christus dixit: *vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.*

Hæc coniunctio (*Et*) habet vim causalis. q. d. qui vexillum sequitur diaboli, & gloriatur ea facere: quæ inbet, filius est diaboli: Non (inquit Dauid) filij Dei, sed Adæ & Euxæ, patrum terrenorum. *Filij hominum,* qui sicut illi, Dei veritatem reliquistis, quam ipse ore proprio vobis prædicauit, & consilium ininit, vt dæmon mendacis fidem adhibeatis: quæ vobis fallax mundus proponit. Fierine potest vobis gloria de Christiana dignitate, & tamen vobis infamiam ducere, opera Christiani exercere? quis vidit vnquam tale? si verè dixeris, tibi decore esse & honori viuere sub lege Euangelicæ: sic etiam fer sententiam: *Si verè utique iustitiam loquimini, recta iudicate filij hominum.* Ad eò modo, qui dicis, qui fers sententiam te dedecere, iniuriam remittere, & patienter calumnias tollerare: quomodo quis potest iudicare hoc ita esse, qui sole clarus dicit contrarium.

Hæc paucis verbis descripsit Iob, iuxta sententiam D. Greg. licet arduis, & mysterio plenissimis. *Quis mihi tribuat adiutorem?* ita legit Lib. 22. D. Gregor. quòd nostra vulgata habet: *Audite me, vt rem ut desiderium meum audiat Omnipotens Quis & seg. me Iob. 31. 39.* apud Deum adiuuet, vt petitionem concedat liberalis. Quæ est ista tua petitio, & Iob? *Es librum scribat ipse qui iudicat.* Vt ipse Deus mihi det librum scriptum, quasi firmam constitutionem seu legem eius, quòd teneat facere. Peruersè de rebus iudicat mundus: dicit bonum malum, & malum bonum: vtile nocium, & nocium vtile: quòd honorificum, ignominiosum, & ignominiosum, honorificum. O si Deus ipse iudex incorruptus, daret mihi librum, ordinationem omnium, quæ secura possim sequi conscientia: *Librum scribat ipse, qui iudicat.* Postulat (ait D. Gregor.) Dei aduentum in hunc mundum, qui det nobis librum illum pretiosum & tutum Sancti Evangelij. Quid faceres cum illo libro & Iob? Tria. Primum; *vt in huius meo portem illum.* Secundum; *Circumdam quasi*

coronam mihi. Tertium; Et per singulos gradus meos pronuntiabo illum. Prodigiosa verba. Primum; Et in humero meo portabo illum; hoc tibi agendum est de lege Evangelica, in humero tuo porta illum, vive iuxta eius præscripta, & adimple illa, quæ tibi dixit ille, qui eam tibi præscripsit. Tollite iugum meum super vos. Lex est, cuius præcipuum caput prædicationis, est crux. Tollas crucem suam quotidie. Secundum; Legem hanc, quam humero tuo portasti quasi capitis tui fulgentissimam coronam circumdes, id est, hoc sit honor tuus, hoc sit gloria tua, hoc sit fama tua, dicere te Christianum, profiteri te velle vivere iuxta Christi Sanctum Evangelium. O Christiane, quid ad hæc: Optimè novi, te hoc ore proferte, verumtamen velim mihi hoc operibus tuis etiam dixeris. Quid ad hæc: an tibi hoc summo decori & famæ ducis opere implere quod tibi lex præscribit Evangelica? Respondeant ad hæc Monomachia & auctores, & sectatores: Circumdabo quasi coronam mihi. Nota pronomen mihi: qui de Christiano nomine mihi complacito, qui cognosco, & confiteor, quod Deus me per piissimam misericordiam suam fidei suæ luce illustravit, adduxitque in suam Ecclesiam.

Tandem per singulos gradus meos pronuntiabo illum. In cælum per multos gradus ascenditur, qui nobis insinuatur per multiplices illos gradus, quibus ascendebatur ad templum Salomonis, & per illos quibus ad thronum eius ascensus erat, ubi ex utraque parte leones adstant. Ut in cælum scandamus, multi sunt virtutum gradus, sed difficiles. Fides, spes, temperantia, ieiunium, disciplina, mortificatio, dilectio inimicorum, iniuriarum remissio, quorum graduum aliquos enumerat. D. Pet. Curam omnem subijcentes, ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia patientiam, in patientia pietatem, in pietate amorem fraternitatis, in amore fraternitatem charitatem. O Domine, quam difficiles sunt hi gradus, ad scandendum; adstant & levi leones, qui ascendentes terrorem incutiant. Diabolus suis terculamentis, caro suis suspitionibus, clamoribus suis mundus. vna hinc mihi suggerit, quomodo hoc mihi faciendum cum sit contrarium sanitati, aliter inde, ne feceris: obstat quieti tuæ: alij sicut alij cedit in tui honoris detrimentum. Ad hoc igitur (ait Iob) per singulos gradus scandens dicam: hoc mihi Deus sit ut ait faciendum, annuntio illum. An me Deus decipiet? An mihi pro bonis mala persuadent? An mihi rem pro-

ponet maximè gloriosam, quæ me nolet infamiam? An ei, quod Deus proprio mihi ore decernit, potest subesse malum, potest subesse damnum, subesse potest infamia? Tu iudica, num sit sufficiens responsio, tu ferre sententiam, nuna obiectionibus diaboli, mundi & carnis abundè satisfaciatur.

Videtur his verbis Iob alludere David in initio sui Psalterij: & licet ita sit, quod tot Philosophi noluerunt decernere; posse aliquem in hac vita veraciter absolute beatum, ipse tamen David beatum illum canonizat, qui liber vivit à peccatis, qui in his vitæ variis successibus omninò Dei insequitur legem, & hoc est, ait D. Ambrosius quod secundum versionem Aquila David his verbis intendebat. *Beatus vir, qui non abiit &c. Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius resonabit die ac nocte.* Expedit D. Ambrosius hoc verbum: *Resonabit die ac nocte.* Hoc est in prosperis & adversis, in beneficiis quæ ab amicis recipit, & in iniuriis, quibus ab inimicis confiditur. Hic aptè concurrunt verba, quæ Deus locutus est Iob, & nervosè declarantur ad D. Greg. de equo generoso & nobili: cuius Deus collum adstringit, & proprio ceruicem alligat hinc. Numquid præbebis equo fortitudinem, & circumdabis collo eius hincinum? De quibus vide.

S. II. Summo sibi Deo deputat honori, remittere iniurias, quem sancti imitantur.

His manibus & pedibus constringeris, si mentem tuam ad eos deflexeris, qui præ exteris in mundo ad summos honores sunt euecti. Rationem hanc prosequitur D. Chrysostomus nos quoque b. & oprime mundi iudicio conuenit. Inter duelli scriptas leges: vna legitur fundamentalis, ut quis sibi & honori suo plene dicat satisfactum, & omnibus pateat, cum tali contumeliâ sufficinet exoneratum, hoc illi strum Centurionum iudicio decidendum sinunt, seniorum & nobilium eorum qui iustè norunt ex utraque parte appendere & contumeliam & satisfactionem. Hoc igitur velim facias, & suppono rationem quandam. D. Greg. Nyss. Orat. de seu. P. condidit nobis auctor natura scilicet oculos de dor. & faciem, hæc enim minus præ exteris in nomine videmus, num malè, num bonè, num fani coloris, vel non, sine macula, vel fuligine. Speculos. Ad hæc omnia constantur, specula: in quibus tum quis vult quisque dilucidè & distinctè faciem suam insuetur, si hoc bene conueniat, & illud, si color huic

Matt. 17. 23. Luc. 9. 23.

1. Pet. 1. 2.

D. AMBROSII IN 1. PSALM. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

huic quæret, si superuacaneum quid &c. Habent plerumque homines lynceos oculos, quibus aliena detegant vitia; sed sui vultus, nequamquam: manica à tergo. Quisque in propria causa inidoneus iudex, vrpote quem propria obæcat passio, & intellectus trahit voluntatem; ad hoc vrimur speculis vt videamus, num aliquid sit bonum, an malum, sit honorificum, sit ignominiosum.

Hom. 62. Proponite oculos vestris (ait D. Chryso-
st.)
cit. Sap. 7. 26. supremum speculum, Speculum sine macula, quam nec potest quidem contrahere, Deum nostrum. Indubium est neminem melius nosse quid sit honor, ipso Deo, & eadem ratione nemo illo honoris sui audior: cuius illa vox est.

Isa 42. 8. 11. Gloriam meam alteri non dabo. Quocirca Moyses aliquid à Deo volebat impetrare, statim ei proprium suum allegabat honorem, gloriam & estimationem. Statuerat Deus populum interne- cione delere idololatram; opponit Moyses honoris iacturam: Ne queso dicant Ægyptij, callidè eduxit eos, vt interficeret in montibus. Io ue ve- rò, vt Dei iram placaret, supplicat ait: Mi D. mi- ne Deus, audient Chanaan, & omnes habitatores terra &c. Et quid facies magno nominis tuo: Qui tanti facit gloriam suam, certum credo, nihil ei contrarium acturum.

Videamus, quando quisquam Deum offendit, eius transgreditur præcepta: num illico in eum consurgit? num vitam auferit? Minime: quinimo expectat, ictum suspendit, beneficiis occurrit. Patienter agit propter vos, nolens peri- 2. Pet. 3. 9 re. Item Solem suum orti facit super bonos & malos &c. Quid agit cum omnium sceleratissimo, qui millies eius legem contempnit? Quo vultu recepit prodigum, qui omnia sua bona dilapidauerat? quam non benignum se latroni demonstrauit, qui iuxta quorundam sententiam, paulo antè eum maledictis lacessuerat? Quid agit cum populo suo seditioso, qui eum cruci- xerat, & ignominiosâ morte condemnauerat? quid tecum agit commissis à te tam enormibus peccatis? Ipse te nutrit, dat respirationem, vi- tam, diuitias: vocat te, rogat te, prætolatur te, blanditur tibi, & aliquoties iis, qui grauiora committunt scelera, maiora largitur benefi- cia: vt declarauimus. & notat D. Aug. ad illa verba: Noli obliuisci omnes retributiones eius. Vim huius verbi Retributiones perpendens.

Non sibi reputat infamiam parcere inimicis, & his qui eum offenderunt, benefacere, verumtam- en in eo summam suam statuit gloriam & honorem. Ita exponimus verba illa D. Paul.

Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei. Et ea pariter quæ cantat Ecclesia: Gratias agimus tibi, Rom. 11. propter magnam gloriam tuam. Barbarum sonat; cum gloria Regis alicuius gratias non agamus, sed eam admiremur. Gratias sunt propter benefi- cia, proinde, gloria illa, quam Deus reputat magnam: Magnam gloriam. Nostrum est be- neficium, quod est peccata laxare, quibus eius gloria grauissimè detrahimus, & nobis suam impertiri gratiam & dona, & hoc est magna Dei gloria, inimicis ignoscere, iis benefacere, ad suæ misericordiam suam inuitare, caelestes il- lis offerte diuitias. Hæc est illa gloria cuius vi- dendæ tam cupidus erat Moyses: dum ait: O- stende mihi gloriam tuam. Hæc est, inquam, illa gloria, quam Apolloli prædicarunt, de qui- bus, vt D. Paulus notat, David præcinit: Celi enarrat gloriam Dei: vt latius egimus.

Si igitur præcipuus honoris titulus, in oculis Dei, & quo intendit gloriosior, illustrior, & celebrior prædicari (ille qui honoris & gloria- mate est immeusum & abyssus altissima) sit, calumniantibus parcere, peccatoribus diuina sua dona impertiri, num tibi vile, o vermis visissi- me, & abiectum, & inhonorum, idem facere videbitur? Porro, quid hoc au- tio (ait D. Chry- sost.) quid ais o homo vanissime. Domine non tanti hoc est, Deum parcere peccatoribus, cum quantumuis grauius quis eum offendant, perso- nam eius non lædat, nec eum tangat pugionis ictus, nec pugnis, nec flagrum, nec quidquam ei vel minimum auferat: hoc autem ait Mi a- Iob: Si peccaueris, quid ei noceris: Homini qui similis est tibi, noceris malitia tua. Et David: Altissimum posuisti refugium tuum: non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit ta- bernaculo tuo. Sed nec passionibus mouetur Deus, nec ei circa cor sanguis incalescit, nec eum affectus prouocat in hostium suum, meus vero me affligit affectus, tangit faciem meam manus inimici, me percussio lædit, bonis meis nocet; insuper totus peruersis ardeo passionibus, hæ mihi calcet infigunt, ac proinde, quid miraris, quid tanti est, quod sequi non possim nec id quod facit Deus imitari?

Videatur huic proposito conuenire id, quod Spiritus sanctus ait: Quid est homo, vt sequi possit Regem factorem suum? Duo tibi respondeo. Primum te à veritate aberrare: quia licet ita sit, loquendo de Deo in propria diuina natura, se- cundum quam ei nullum nocere potest damnum, verum enim vero fide tuâ nosci, cum humanam assumpsisset naturam, & per hanc inrulerunt ei mole-

molesiam tormenta, verbera, alapa, vulnera, nuditas, nec vlla erat persona, quæ tanta pate-
 retur ab iis qui illum offendeant, sicut Deus, quem proprie vocat *Isaias: Virum dolorem*. Quasi
 diceret, talis ipse erat, super quem omnes dolo-
 rum, & poenarum fluxus inluxerunt, quem
 tormentis oppleuerunt, & sicut mare congrega-
 tio fuit aquarum, his non obliuiscibus, attende &
 mirare quid fecerit, & hoc primarium inuenies;
 quod in eo clarissimum suum statuerit honorem,
 & sublimissimam gloriam, scilicet in remittendo
 sibi illatas calumnias, opprobria, blasphemias;
 & quod erant & grauiora & acerbiora, eo magis
 eius elucebat misericordia: hinc prouipit vox
 eius ad Patrem ex cruce: *Pater dimitte illum*. Et
 eo, quo sortiretur momento, misit salutatam do-
 nis suis & in osculo pacis eos ipsos, qui cum
 crucifixerant, & acciderant inimici, benignè
 offerens peccatorum remissionem iis, & omni-
 bus, qui eam vellent adipisci. Hæc eius est glo-
 ria quam velim meditari attentius, de qua,
 vt diximus, præcæuerat Dauid: *Cali enarrant
 gloriam Dei.*

D. Secundum: vt hunc tibi Dens prætextum tol-
 leret, specula obiecti oculis tuis, homines simi-
 les tui, ex eadem massa, iisdem passionibus in-
 tificatos: hanc rationem prosequitur, D. Aug.
 in *1^a 3^a 3^a 3^a* *Ecce Christus quod docuit, fecerunt & Apostoli,*
 quod ab illo didicerunt, & nobis faciendum prædi-
 cauerunt, *faciamus & nos: quia eisi non sumus,*
 quod ille secundum id quod creauit nos, quod ille
 tamen, sumus, secundum id quod factum est pro-
 pter nos. Et si solum fecisset forte nemo nostrum de-
 beret audere imitari. Ita enim ille homo erat, vt
 Deus esset. sed in eo quod homo erat, imitari sunt
 serui Domini & discipuli magistri, & sece-
 runt, qui nos præcesserunt in familia eius, patres
 quidem nostri, sed tamen conserui nostri. Neque im-
 peraret hoc Deus, vt faceremus si impossibile esse in-
 dicaret, vt hoc ab homine fieret. Christus vt Do-
 minus & Magister: Apostoli Sancti, vt discipuli
 & serui ipsius, & Sancti qui illis successerunt,
 primo fecerunt, quod nos docuerant, vt doctri-
 nam exemplo suo faciilitando, cognosceremus in
 ipsa executione, quæ ipsi nos præierunt, quod &
 nos ipsi eos sine vlla difficultate possimus imitari,
 Et cū ipsi, sine vilo honoris seu famæ detrimen-
 to vel contemptu tam præcisè præceptum hoc
 impleuerint (quoniam ad summum honoris gra-
 dum sint euecti) sane plus æquo est, nos sine vlla
 dedecoris suspitione ea executioni mandare.

43 Illos, quælo, contemplare, illos attende, num
 infames fuerint patienter ferendo iniurias, di-
 Hieron. Bap. de Lanuza, Tom I.

mittendo inimicis, surda aure pertranscundo
 calumnias, orando pro persequentibus, duplicia Exempla
 retribuendo beneficia graui inferentibus sibi eorum
 damna, alteram maxillam percipienti offerendo, qui Deum
 maledicentibus benedicendo: Minime gentium, sunt imi-
 Contemplare Sanctum Ioseph: Quis vnquam tati:
 ei vituperio dedit, quod fratres sibi maxime in-
 fensos placido exceperit vultu, tot beneficiis cu-
 mulauerit, tot honoribus auxerit, tot opibus di-
 tatis, qui cum tam inuido exceperatur corde, tot
 calumniis attereretur, in tam infamem seruitu-
 tem vendiderant, paternam honorum successione
 defraudarant? Sapiens nemo. Quis mortalium
 Moysen despexit: eo quod pro populo preces
 ad Deum fuderit, qui cum lapidibus obrutus
 festinabat? Prudens nemo. Num S. Stephanum,
 vt vilem & infamem relquis, eo quod postis gen-
 tibus pro lapidantibus Iudæis hanc emisit ad
 Christum orationem: *Domine, ne statuas illis
 hoc peccatum*. Num D. Cyprianum abiecti cordis
 & pusillanimitatis condemnas, quando duces
 duces carosifici dari præcepit? Num D. *Ad 7. 57.*
 Christophorum infamiam notam contraxisse ac-
 cusas, dum percipienti sibi maxillam respondit
 Deo dic gratias: quia Christianus sum. Num
 Sanctos Martyres, vt probrosos & hominum
 conuersatione indignos repellis, dum eorum
 acta perlustras, & eos omnium manuine con-
 tra tortores & tyrannos, præfuisse admiraris
 hæc erat eorum virtus primiceria: taciturnitas,
 patientia, cordisque depressio.

Hoc argumento nullum efficacius, quo D.
 Iacobus patientiam in opprobriis & aduersis
 persuadet efficaciter: *Patientes estote & vos, &
 confirmate corda vestra & Chastissimi patientia;*
 quando lædimini: *Confortate corda vestra,* quan-
 do tollant inimici, vt eam petat s: *Nobis inge-
 misere in alterum, fratres: Sustinete, per-
 ferre: Exemplum accipite, fratres, exius mali,
 laboris & patientia. Prophetis qui locuti sunt in
 nomine Domini: Ecce benedicimus eos, qui susti-
 nuerunt. Considera viros Sanctos, & seruo sen-
 tentiam, num malè egerint, parcendo calum-
 niatoribus: tu iudica, si in eo se teræ filios &
 abiectos ostenderint. Num melius aliquid tibi
 videtur? Num aliquid extollis magis? Num
 aliquid plus admiraris?*

Si igitur eos tu ore proprio, vt felices, ho-
 noratos, magnanimos, & omni lauro dignissi-
 mos deprædicas: quia conuicia pertulerunt: quia
 inimicis pepercerunt: quia pro peccatoribus
 preces fuderunt: quia tu fronte audèbis dicere,
 id tibi fore ignauia percipienti maxillam non
 respon-

T

respon-

respondere? Eius tibi exemplum propone: *Exemplum accipite. fratres patientie, Prophetas &c. Ecce beatificamus eos &c.* Energiae verbum est (Ecce) q. d. Oculos aperi & mente considera, id quod in eis extollis, vt quid summe gloriae, & omni beatitudine dignissimum. Hi ipsi Sancti vos in Dei iudicio huius reos proclamabunt, quod proprio iudicio, vt rectum, approbatis. *Ecce beatificamus eos* Quia illud ipsum, quod eis fuisse materiam, & causam honoris dicitis, tanquam ignominiam & infamiam prosciuditis. Hinc capimus, quid David voluerit indicare his verbis: *Exultabunt Sancti in gloria &c.* Loquitur de extremo iudicio, in quo statu manet Dei Sanctos gloria & honor, qui in hoc vitæ ordine in lachrymis & ignominia seminant. Appa- dicio ma- rebunt gloriosi vultu in maiestate, vt Christo as- nibus sident iudices, & ad eum illum tremendi iudicij, gladios, condempnando peccatores, solemnizat. *Vt fa- gerent. Gadij ancipites in manibus eorum.* Et quomodo ve- aucipites nient? *Gadij ancipites in manibus eorum.* A- f. 149. 6. mati carentis, craticulis, manibus ferreis, com- pedibus, & poenarum instrumentis. *Ad alligan- dos Reges eorum in compedibus. & nobiles eorum in manibus ferreis.* Quid hoc, quod secum tot trahent instrumenta? Num ipsi aliquos crati- culis torserunt, & compedibus adtraxerunt? Num gladiis occiderunt inimicos? Ne quid simile suspicaris. Non enim his instrumentis alios cruciatur, sed his ab aliis mortem po- nasque potulerunt. Carnas trahunt, quibus eos Tyranni adhi inxerunt, manicas, quibus manus contpulerunt, craticulas quibus eos vitos tor- serunt, gladios quibus eorum capita discede- runt: & his orati contra eos ferent sententiam, & qui tem iustit: quia illa ipsa, quæ in illis vt triumphos & trophæa celebras, tu ipse vt infamie signata, & dedecoris notas signa quo con- demnas.

§. 12. *Viri Sancti ex remissu inimicū eadē se- bi senta armorum ad sui gloriam.*

44 *Vista statera librat D. Chrysostr. id quod su- perius retulimus de David: cui, absi vt dede- cori quis ynquam vertat, Sauli persecutori acerbissimo ignoscere, orare pro calumniatore, seruare vitam eius qui ei necem intendebat, quin potius nihil sibi duxit gloriosius, celebrius, & in quo pedem fixit ad sui honorem firmius, & ex quo sumpsit, & illustriora sibi eudit insi- gnia. Ad rem notat D. Gregor. Nysten, enodans*

psalmodum titulos mysteris fertiles: & inter *Tract.* hos præcipue tres, in quibus suauissimum Harmo- in 1. 4. nã decantat id, quod inter se & Saulem socer- 6. 5. rum suum accidit: quando spirans sanguinem, Pl. 6. 17. & eadem Saul eum persecrabatur, vt necem 6. 5. inferret: ipsemet in manus incidit Davidis vi- ra reus, nec tamen eum occidit, quinimò & vitam defendit, & incolumentem seruauit. Hic psalmis, quibus hanc decantat historiam, titulum præfixit: *In finem, ne disperdas, David, m. 1. 1. 1. 1. tituli inscriptionem, cum fuger. a facie Saul in spelunca.* Primum hoc verbum: *In finem*, sic interpretatur, D. Gregor. Hæc est celeberrima Davidis victoria; hic ad luminem præclarissimum facinorum ascendit. Hic trophæa erexit, gloriosissima, vltra quæ non datur progrossus. Hæc vero: *David, in tituli inscriptionem* sic exponuntur: Supponimus, Duces inuictos forma- re sibi arma seu insignia, ex illustrioribus præ- ceteris victoriis & facinoribus maxime generosis; quæ celebrari & decantari gestant in æter- num & vltra, cui declaratoriam circumscribunt epigraphen.

Ex ipso David familia traxit suæ nobilitatis originem, qui ex abiecto ouium pastore, in Re- Nobilitatem, euaſit toto orbe celeberrimum, felicissimum, & piissimum. Voluit sibi insignia eulere; qui- bus fama sua viueret in perpetuas æternitates. necesse ergo fuit ea desumere ex opere ceteris eminentiori, & facinore præclariori: quod ad hoc assumet? Vereor ne copia patiat inopiam. Multa enim eius celebrantur præclarissima facinora, quorum vel minimum sufficiens erat natalium eius splendorem reddere conspicabilem. Num forte manus sua digitis disceptos exhibebit leones? Hoc enim lapis iteravit An vltos præfocatos totis capibus demonstrabit? Hoc enim ei, amico Deo, dum pastoritium ageret, successit. Num fortasse gigantem illum, carneam turtim, pedibus suis prostratum depinget? aut immane caput petrâ fronti inharrente: aut fundam & lapidem? Negabit nemo, quin hæc facinora fuerint ita præclara, vt minimum eorum tenebras offundat actibus illustrioribus Castorum Romanorum, Scipionum, Carthaginensium, Vlyſſis, Grecorum, Aneæ, Trojanorum, & Augustorum Latinorum. Ex his insignia non desumpsit horum enim nullum, et primos honores contulſit, aut peperit gloriam nulli secundam. Quod igitur hoc fuit? Hoc eius iudicio primum omnium facinus, hanc ego eius primipilam celeberrimam, quam obtinuit in *spelunca*: dum eum socer suus Saul Rex vt lupus æquarius

eguaris seu lynx insequitur, tigris ferocior, Iohannis cædi eius, millecalumniis conuictus, sed delusus: incidit enim inexpectatō in generi sui Davidis potestatem, ut in eum facere posset quidquid libeter, & cum iure merito, & saluā conscientiā, eum, ut regni periculis confoderet potuisset: abstinent tamen, damnū non intulit, opprobriis non lacessuit, sed defendit, sed propugnat, sed vitæ eius pepercit, & illi ut propriæ prospexit: ut superius diximus. *In finem.* g. d. Huc usque processit Davidis magnanimitas: hoc ultimum eius fuit victoriæ: hoc, cui aptè adscribere possumus: *Non plus ultra*, in Davidis operibus. Hæc eum victoria multis imaginibus nobilissimum reddidit, hæc sua victoria famuliam suam clarissimo stemmate donauit: hanc ei nemo palam abstulerit: *Ne disperdas*, Hinc stemmata confluxit, hinc triumphos celebravit, hinc symbolum inscripsit: *In tituli inscriptionem.* Ad æternam suam gloriam & famam, de traditore, & crudelissimo inimico, non deuictō, non in fugam vesso, non confosso, sed seruato, sed dillecto, sed reconciliato, sed beneficis affecto.

45) Esti rem attentius consideres: praxis est hæc quotidiana viro: um maxime illustrium, quos coluit mundus, ut stemmata, de quibus sibi scuta componunt, in sui nominis non perituram memoriam, delinunt ex inuidia patientia, qua, ut elingues, petrosi sunt opprobria, ut muti calumnia sustulerunt, quibus mitiores. Princeps Apostolorum D. Petrus pro stemmate greci crucem, non in qua hollem suspendit, sed in qua ipse capite ioueo crucifixus occubuit. D. Paulus (ut notat D. Chrysol.) acerbius passus iniurias exhibet ferreas catenas: non quibus persecutores constrinxit, sed quibus victus ille gloriabatur: *Nemo mihi molestus sit: ego enim signata Domini lesu in corpore meo porto.* Eu gladium manu portat in tituli inscriptionem, non quo persecutores deiecit, sed quo ipse, ut agnus ad occisionem ductus, & non aperiens os suum, inclinato capite martyrio coronatus est D. Matheus lanceam attollit, non quā insequentem perdidit, sed quā ipse ab aliis, quibus benefecit percutus interit. D. Stephanus lapides conglomerat, non quibus Phariseos appetit; sed quos gaudens suscepit ab eorum manibus, pro quibus genibus flexis Dominum deprecabatur. Sanctus Laurentius craticulam ostentat, non quā quempiam torquere præsumpsit inimicus, sed quā crudeliter allatus tyrannum deuicit gloriosus. S. Apollonia dentes ostendit, non alieno

ore enulsos, sed quos ipsa patiens pertulit sibi cuncti &c. Denique omnia concludens tu Domine mi, cæli & terræ gloria, primogenitus æternitatis: Tu cui soli honor & gloria (acclamante D. Paulo.) quæ stemmata sumis, quæ extollis insignia, quæ supremis tuis palatijs præsignantur, regijs fortalicijs, summis cistis diuitiarum tuorum seruiis, tuarum cistis diuitiarum?

Crucem vnā, quā susceperis vitam meam profudi, in eorum salutem, qui mihi eam adinabant: flagella, quæ mihi carnes dilacerabant, in eorum remedium, qui me flagellis cædebat: clauos terros, qui mihi manus & pedes, strauerunt, in eorum beneficium, qui mihi foderunt manus & pedes. *Signum filij hominis.* Hoc est eius trophæum victoriæ & honoris, & diem illum, quo hoc erexit signum, vocauit David diem virtutis, diem, quo eius honor clarissime præfulsit: *In die virtutis tuæ, in splendoribus sanctorum.* Et hic ille dies est, in quo suam gloriam reuelauit: de qua dicit D. Iohannes: *& vidimus gloriam eius.* Sicut notauimus: a. Siccine res habet, o Christiani? Num forte hæc mæ sunt chimæ: optationes particidæ, & imaginariæ? Nequaquam, sed veritas est Catholica, quam vel Christianus non es, vel credere teneris certius, quā id quod oculis intueris. Si hæc igitur tota securitate consideres, & eis non obsteris, qui fieri potest, ut dixeris: sustinere iniuriam, est mihi indecorum, parcere conuictoribus, & orare pro persecutoribus, ignominiosum, probrosum.

Quæ ratione iudicas ignominiosum, quod in lege Evangelica tam gloriosum creditur? Affligebat summopere D. Paulum Gentilium cæcitas, in quos tantam exercebat diabolus potentiam, ut le huius sæculi Deum prædicaret & tantas eorum oculis offundebat tenebras, ut Evangelicæ lucis veritatem, ipso lect sole clariorem, non viderent: *Deus huius sæculi cæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio Evangelij glaria Christi.* Quis me reprehendat, si populi Christiani deplangam miseriam sortem, qui recepto Sacro Baptismate, & audito Christi Evangelio, nec tandem vident eius gloriam & claritatem, quæ eluce scit sole clariore in amore, humilitate, mansuetudine & patientia, sed huius mundi tenebris mentes eorum obscurantur, & scriptis Monomachicæ legibus excæcantur & cum ipsis cæcis illa lux appareat, non eam tamen vident: & credunt, ignominiosum esse, id quod maxime honorificum & gloriosum prædicatur.

Matth. 23. 30.

Pf. 109. 3.

100. 6. 10.

14.

1. 20. 2.

14.

2. 4.

4. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

2. 4.

§. 13. *Lex hac vtilis est, & vindictam sumere, maius infert damnum vindicati, licet inimicam solo profert.*

Superest vt vltimo vobis exponam, qua ratione huius precepti obseruancia nocua non sit, sed innumera, & ineffabilibus commodis fecundissima: & hoc est *bonum utile*. Hoc ipsa luce lucidius agnosces, si vel paulisper attendas, & passiones tuas paululum seponas, & choleram, qua te excacat, dimittas. Terribile quid iam accidit (scilicet Spiritu S.) Tobia iuniori iter aggressus est, comite Ang. lo Raphaelo, sed sub ipse & habitu iuuenis spemididi & praecincti ad ambulandum. Vt primum paululum procedere coepit. vt erat iuuenis tenerimus & pedes, oppido lassus reledit, q. iacens itineris refrigerium, accessit ad Tigrim celeberrimum fluvium pedes abluturus. Vix eos aquis tinxerat; *Ecce exiit piscis immannus*. Ore expanso late hians, tali furore, vt iuuenem hunc intra ventris sui claustra conclusisse sibi videretur. Resistit attonitis & exanimis Tobias, Angelum inclamat, *Domine inuauit me*. Succurte mihi. Noli timere, fili mi: respondet Angelus, animosus mitte manum, *Apprehende bran hiam eius, & trabe eum ad te &c.* Exantera hunc piscem. Et laetabitis, dum videris eum non solum tibi nocere non posse, sed us que habet, nihil erit tibi ad vitiatam praestantius. Ex eo hauries, quod possit moderi cecitati oculorum patris tui, quo tibi nihil optabilius. Et hoc depromes tibi vitam & alimentum, quo te incoluntien conferuet: Ex hoc sumes, quo de demonio triumphum agas: solo enim fumo iecoris piscis huius, ad extrema quaque diffugiet. Attrahit illum, fili mi, quem si exenteraueris, crede mihi, sub huiusferitate piscis, nihil inuenies, praeter thesauros opulentos, & fructus vberimos.

Iter aggressi estis, charissimi, huius quadragesime initio, caelum versus, vitam eo perueniatis. Statim ad Ecclesiam diuertistis, ea intentione, vt anime vestrae quateratis alleuamentum; & ideo accessistis ad fluvium, aquas limpidissimas, & refrigerantes Sancti Euangelij, quae per illud desunt. Vix hoc attentatis & ecce ex his limpidissimis profuuis, profilit piscis Tigris: id euenit: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: benefacite iis, qui oderunt vos &c.* O quem tibi terrorem inuicit! & credis actum de vita tua, de honore tuo, de bonis tuis, sic vt

nihil tibi superstit, ita Gentiles obiciebant S. Marcellino, vt in initio retulimus. Eia, charissime, licet ex natura Angelus non sis, officio tamen sum, cum de Praedicatoribus, & Doctoribus dicat Propheta: *Angelus Domini est, te adhortor, sume animos: extrahit illum de passione tuarum & affectuum profundo, extentera eum, & videbis, tantum continere commodi, quantum, crede mihi, nulla res alia: anime tuae vitam, oculis tuis gratia luce & illupendas de diabolo victorias largietur. Vt a rem cognoscas, quod huius precepti obedientia nullum tibi pariat detrimentum, sufficit oculos desistere, & videre eum, qui tibi hoc praecipit. Quis est ille? Christus Dominus noster. *Ego autem dico vobis*. Credidne Christum damnum tuum & perditionem expetere? Cogitasse, quod descendere de caelis, vt te perdat, vt infamia tua & infornis applaudat? Nihil minus: *Non desiderat in perditionibus nostris*. Aiebat illa puillima, cui optime nota erat Dei natura.*

Diuis planè verbis responsi fuit Habacuch Christi in mundum aduentum deprecanti: *Apparebit in finem*: Non ait *in finem sed in finem*: Septuaginta translulerunt, *in bonum*: conformiter doctrinae philosophorum: *Finis est bonum*, vnum sunt. Apparebit in mundo ad bonum nostrum, vitam nostram, salutem nostram, profectum nostrum: *Venit dare animam suam &c.* *Vi omnia qui exierunt in ipsum, non perierunt*. Hoc si credideris, quae ta lo spericandi, legem Evangelicam ab ipso datam, in damnum vestrum futuram? Iam pridem nos per prophetam Isaiam praenunciatur: *Ego Dominus docens te utilia*. Quod alii legunt, *qua ad profectum tuum*. Quis ego sum, attende. Deus tuus, Pater tuus, amicus tuus, qui te amo, plus quam tu te ipsum. Quid igitur tibi sum praecipuus, nisi ea quae sunt e te tua. Tanti Deos fami seruis suos, vt ne capillum eis deperdi pagatur. *Capillum de capite vestro non peribit*. Et vult ipse tibi perire vitam, honorem, quietem, bona, salutem? Falleris. Quis potius, securus esto, ait D. Chrylost. abbi vt inde tibi damnus aliquid oboritur, sed e contra nihil tibi magis perniciosum & contra rem tuam, quam mandatis eius contraire, vltionem expetere, hostem persequi, calumnias ante proferre: ne tibi contingat, id quod api (ait) quae contra molestantem insurgit, vltionem petit, bili suae satisfacit, aculeo pungit, sed hinc eius maximum detrimentum; alteri enim paruum intulit vulnus, quod frusto luti curari potest, ipsa vero propria effudit viscera, & vitam perdidit. Hoc illi contingit, qui in exprobrante arma nudat,

I. Allegoria de pisce Tobia. Tob. 6.3.

Malub. 2.7.

Abas. 28.

Matt. 20.

23.

1. 1. 1.

16.

1. 6. 47.

17.

11.

Deus 10.

11.

11.

11.

11.

undat, quem si percusserit, laferit, calumniatus sit, vitionem in rebus corporeis sumens, ipse animæ viâ priuatur, quæ in charitate vivit, *1. Ioan. 3. ita docente D. Ioanne: Qui non diligit manet in morte.*

14. Perap: è proposito nostro, exponit D. August.

149. 1. 3. Hæc verba Ioannis. *Qui odit fratrem suum, homicida est.* Cuius est homicida? Non alterius, quem odit, quem persequitur: non enim illum occidit, sed suipius & animæ suæ. Et hoc ex philosophia dixit amicus Iob. *Verè stultum in-*

terfecit iracundia: Axioma est, cui nemo contra-

2 L. 1. mo dicit, quod proprium hominis cholericæ epiche-

14. 1. 31. tum est *stultus.* Quia inter illum (vt exponit D.

14. 1. 31. Gregor. 4) & atreptitium nullum est discrimen,

14. 1. 31. & confirmatur à prima veritate: *6 Qui impa-*

14. 1. 31. tions est, exaltat stultitiam suam. Septuaginta le-

14. 1. 31. gunt: *Impetens fortis stultus.* Congrua iracun-

14. 1. 31. di descriptio, confirmata à Spiritu S. & à D. Am-

14. 1. 31. brosi. ad brof. e annotata: *Ne sis velox ad irascendum:*

14. 1. 31. *quia ira in sinu stulti requiescit.* d. Et alio loco:

14. 1. 31. *Eccl. 7. Fatuus, statim iudicat iram suam.* e De quibus

14. 1. 31. eleganter D. Gregor. Nyssenus f & D. Basilius. g

14. 1. 31. Dicit igitur amicus Iob: res est indubia: v. r. i.

14. 1. 31. qui in contumaciam insurgit, & insitit serpentis

14. 1. 31. inimico se opponit, seipsum perimit, cholera eum

14. 1. 31. confodit: aufert ei vi. am animæ.

Contemplatur Spiritus S. Duelli præscripta

g. itam. de sciantem: qui leonem quid spirans contra

pe. secutorem, iurat, hoc mihi soluet, eum con-

fo. diam; & ad nos conuersus, ait. Viden' illum?

videtur inimici sui nocementum: quidquid

mac. inatur agere: scitò tamen, quod *iracundia*

animositate illius: subuerso illius est. Omnia hæc

miur, iuramenta: præsumptiones, dicteria, ia-

stantie, in ei. vergunt, damnum & perditio-

nem: eorum enim quolibet pugio est, quo ipse

propriam deltru. animam, & se ipsum agit in

ternam. *Subuerso illius est.* *Contat.* ait D. A. g.

14. 1. 31. gust. *Plus est quod se ledunt iniqui, & quod sui*

14. 1. 31. *nocent, quam quod sibi videntur nocere illis, quos*

14. 1. 31. *oderunt.* Contormiter declarat idem D. August.

verba Domini ad Cain, secundum Septuaginta,

dum acerbiori bis: in fratrem suum Abel anima-

tus necem eius meditabatur. *Tecesse!* *Quiesce,*

14. 1. 31. *ad te conuerso illius.* In fratrem tuum exacerba-

ris? compone te: prædico autem tibi, quid-

quid contra illum me dicaris, in caput tuum re-

dundabit, tibi que erit maxime perniciosa, &

tandem, dum inimicum tuum prostraueris, dum

ei honorem, bona, & vitam abutuleris, dicitur

eum Lamech interfecit Cain: *Audite me &c.*

14. 1. 31. *quia occidi virum in vulnere meum.* Id est in de-

titimentum meum: certum igitur est: quod li-
cet ista hanc, mille te ipsum ruinis inuoluiti:
Dei gratiæ iacturam fecisti: Angelorum ami-
citæ & iuris ad cælum: te diabolo tradidisti,
rem commisti tibi molestissimam, & quæ tibi
sanguineas efficit lacrymas, pectora tundes,
pœnitentibus, & proptio te ore damnabis, perpe-
ram egisse, non vt decet Chriftianum, solum
voce & planctus emittes misericordiam Dei
requiens: quod si nec ista quidem egens: va
tibi.

Iam iterum prodit D. August. *Gladium eius*
14. 1. 31. *genauerunt peccatores, intendunt arcum suum.* In *Ps. 36.*
14. 1. 31. *Ecce. Gladus eorum intret in corda ipsorum.* O *Cont. 2.*
14. 1. 31. stultos peccatores, qui gladios suos stringunt in *Tom. 8.*

alios, & arcus suos tendunt, sed dum alios læ-
dere se plorantur, se ipsos transfigunt: & si
alios in vellibus tangunt, sibi cor transodiunt.

Perpende, ait, Dauidem non dicere: *Gladus eo-*
14. 1. 31. *rum intret in corpora eorum, sed in corda ipsorum:*

quia in corpora voluerunt occidere, & in anima
14. 1. 31. *morimur.* Quale est autem sanire gladio, nec
14. 1. 31. posse occidere, nisi corpus inimici, & posse occidere
14. 1. 31. animam suam? Despiciunt contra se salutem, insa-

niunt, non se vident, tanquam si vellet aliquis per
corpus suum ferrum spargere, vt concideret iusti-

cam alterius. *Alius concidisti vellam, & tuam*
14. 1. 31. *carnem.* Ac proinde dicit Spiritus S. de talibus
homicidis, qui sibi videntur omnes prostrauisse:
14. 1. 31. *Ipsi quoque contra salutem suam insistantur.* *Pro. 1.*
14. 1. 31. *& moriuntur fraudes contra animas suas.* Arguit *38.*
14. 1. 31. in propriam animam.

Ex hac doctrina declarat idem D. August id
quod Dauid ait: *Cor meum conturbatum est in*
14. 1. 31. *mi, & formido mortis occulit super me.* Ex. bet

hoc Psalmo suas illas persecutorum, qui os eum
attingebant inimici, & ceteris lacessabant, operi-

bus opprimebant, quibus, fateatur cor suum con-

turbati, & mortis formidine contabescere. *For-*
14. 1. 31. *mido mortis occulit super me.* Verumtamen, pro-

pitius sit mihi Deus, de quibus sibi timebat Da-
uid: An ille ipse non erat, fortitudine primus,

qui se incolumem ab omnibus seruare, & expe-

ditum iri consuebat, vt à Gigante liberi & expe-

ditus euaserat? *Persequar inimicos meos, compre-*
14. 1. 31. *hendam illos &c.* An ille ipse non erat, quem ipse

Deus à gladiatorum docuerat, & brachia eius in
omnes suos aduersarios confortarat: ob quam

causam ei laudes cantare potuerit: *Propitius*
14. 1. 31. *Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad*

14. 1. 31. *prælium, & digitos meos ad bellum.* De quo igitur
sibi mortem formidat? ipsum ad id con-

decent: *Si ambulauero in medio umbrae mortis,*
14. 1. 31. *non*

non timbo mala. Ne intellexeris hac verba dicta esse quo ad corpus, sed quo ad animam; sicut supra diximus: in illo enim Psalmo conuenit David mentem nostram ad spiritualia tollere, ne terrenis inhaerent. Nouimus (ait D. August.) docente nos D. Ioanne, animam viuere per charitatem, qua deficiente, moritur.

1. Ioan. Quis non diligit, manet in morte & nos scimus.

2. 3. quoniam transiisti sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, vnde D. August. Est amicitia dilectio, mors tua. Aduerte verb. quotiescumque quis aliquis in te confurgit, maledictus & opprobriis in te debacchatur, ad iniuriam irrogat vix tolerandam: duos contra te simul inimicos commoueri, visibilem vnum, qui corpori nocet, inuisibilem alterum, qui animam petat, vt eam perdat. Duos inimicos tibi constitue ante oculos, vnum apertum, alterum occultum, apertum hominem occultum diabolum. Visibilis impetit corpus, in mortem, vt occidat, vt famam, vt bona dissipet. Inuisibilis animam aggreditur, vt eam priuet charitate, bonis, meritis, salute.

1. V. Hunc, vt magis perniciosum plus debes timere; sic enim praemouit te Saluator: Nolite timere.

Matth. 10. 28. vos, qui cecidistis corpus, & amplius non habent, quod faciant. Hanc mortem sibi modo formidabat David, dum eum inimici persequuntur: timebat enim fieri posse, vt in ipsos iracundus insurgeret, frendens incandesceret, & immemor sui vltionem ab eis expeteret: hoc autem mihi (sic censebat) pergrauē adferret nocentium: dum enim eos in corpore interficio, animam mihi diabolus confodiet, odio & vindictae cupiditate. Hoc timore totis membris contremisco, ait David.

Memoriam nobis refricat David historiae Iob, in quem multis machinis diabolus bellum mouit, sed omnium periculosissimum fuit, dum eum per propriam uxorem aggreditur, quam acriter incitauit, vt vicum variis criminationibus irritaret. Perpendit Origen. verba haec: Dixit illi uxor sua, quae bene conuenit illis: a Dixit serpens ad mulierem. Dixerunt, qui colloquebantur Euz, diabolus & serpens, sed principalis fuit diabolus. Hi duo locuti sunt Iob mulier & Satan, & sic adiungit textus, secundum Septuaginta: Respicens in eam. Conuertit se Iob ad illam: non dicit simpliciter, vidit illam, sed quod conuersus ad illam, responderit: licet eum eam oculis corporis videret; vidit pariter iuxta illam & Satan oculis mentis: & quod illa verbotum suorum aculeis corpus affigendum impeteret, Satan vero in animam spicula

contorqueret, per impatientiam condemnandam, impatientiam, inquam, contra Deum, qui eum, post tot exhibita obsequia plagis, miseris & vulneribus attriuerat: proinde eius reponit diabolus magis, quam uxorem tangebat, cum contestaretur, quas patiebatur calamitates, dona esse Dei, in suam utilitatem sibi collata, sicut in eundem finem ei sanitatem & diuitias ipse contulerat. Si bona suscepimus de manu Dei, &c. Hunc praeter ceteris inimicum plus timuit Iob, vtique qui ei maius posset adferre nocentium, hunc & David formidabat; mouerat enim, si bile commotus in aduersarios, illos aut laderet, aut occideret, sibi grauis damnum acquireret. inimicum quidem in corpore vexaret, sibi vero mortem animae inferret, tanto grauioris damni, quanto praevalet anima corpori: Formido mortis cecidit super me. Vide hanc materiam latius ductam in tractatibus nostris.

§. 14. Medium efficacissimum obtineri di peccatorum remissionem, est calunniarum reuulsiō.

Transiamus ulterius, belum hunc commolentes, & de eius innumeris & ineffabilibus fructibus gaudebimus, quos nobis Christus proponit, hac subiungens: *Vt sitis filij patris vestri, qui in caelo est.* Quid tibi perluades, quod ruinam tuam, mortem & infamiam appetat, dum tibi haec praecipit: *Dilige inimicos & fratres Absit.* Vitam tuam, honorem tuum, & salutem aeternam tibi desiderat, insuper vt filius sis Patris tui per diuinam gratiam, & heres aeternae vitae per gloriam. Omnia reddit facilia, etiam durissima quaque, spes praemij, commodi & lucti. *Dilige inimicos vestros, & suprema quaque percipietis: quid haec? Eritis filij Patris vestri caelestis.* Duo his comprehenduntur, quorum vnum quodque, bonum includit multo praestantius, quam lingua Angelica, nedum humana possit exponere. Fit homo filius Dei, per deo ineffabilia dona supra naturam. Primum, per remissionem peccatorum. Secundum per infusionem gratiae, sicut docet D. Petrus. Dico igitur primo: quod per obedientiam eorum, quae tibi Deus praecipit, obtinebis incomprehensibile quoddam beneficium, remissionem scilicet peccatorum. O quantum hoc beneficium! sufficeret hoc vnicum (teste D. Chrysostomy) vt omnem deliniam difficultatem, licet multo foret illa grauior. *Non solum facti difficultatem, charissimae cogitas, imo populi gratiam*

gratias referre tenetur, quod per beneficium inimico collatum, tanta possit obtinere, quod apud Deum feris tibi fiducia referrentur, ut peccatorum tibi fiat obsumptio.

In Enchi-
rid 33.
Matth. 6.
17.
1. Joan. 1.
1.
Tract. 1.
109.
Matth. 5.
14.
Marc. 11.
Rom. 26.
in acta.
Dua. 22.
14.
Tract. 1.
109.
Matth. 5.
14.
Marc. 11.
Rom. 26.
in acta.
Dua. 22.
14.
Tract. 1.
109.
Matth. 5.
14.
Marc. 11.
Rom. 26.
in acta.
Dua. 22.
14.

benefacere his qui oderunt vos, eius procurare commodum, qui tuo ludent incommodo: quia ad hoc nihil aliud te mouebit, quam solus Deus: Nec enim ad hoc te mouet aut propria voluptas, aut natura inclinatio, aut commodum, aut honor tuus, aut quies tua, sed vnica & pura Dei gloria.

Et hoc Christus in Euangelio clarius indica-
uit: Si amicum tuum diligis, fratres, & filios, Remissio
aut benefactores: parum tibi Deus obligatur: inuicem
quia ad hoc tua te pronocat natura, carnem tuam Deū tibi
amare & sanguinem, & diligere te diligenter, deuincit.
salutantem resalutare, benefactoribus retribuere,
ita agunt homines infideles, hæc Barbarorum
virtus, peccatorum perfectio, quia & belliarum
opus quotidianum: ita ut, licet nullus esset
Deus tibi hoc præcipiens, id ipsum faceres. Dis-
cere vero inimicum, hoc nostro loquendi mo-
do, deuincit Deum, cum sit ad eius solius glo-
riam, proinde opus est quod eum efficaciter in-
surgat, ut tibi & peccata dimittat, & gratiam
largiatur, & illi iure dicere possis, ait D. Au-
gust. a Reade quod promissisti: quia scis quod inf. a Ser. 39.
sisti. Lego D. Gregor. Nyssen. b & D. August. de verbis
explicantes orationem Dominicam quam Chri-
stus ad instantiam Apostolorum nobis compos-
uit doctissimus Magister, ut eam quotidie Pa-
tri nostro cœlesti præsentemus: Magnum no-
bis in ea præstitit beneficium ait D. August. minica,
Qui enim habens causam, & vultum supplicare oratis,
Imperatori, querunt aliquem scholasticum iurispe-
ritum, a quo sibi preces componantur, ne forte si Tract. 7.
aliter petierint, quam oportet, non solum non im-
petrent, quod petunt, sed & penam pro beneficio Tom. 9.
consequantur.

Oportet nouerant Apostoli gratis, difficili &
magni momenti lite coram diuino iudiciali nos
angustari: est autem hæc de nostrorum remis-
sione peccatorum, & nostræ salutis, gratiæ,
gloriæ & vitæ æternæ negotio: maxime aduo-
Ignorantes luitus, & quid nobis sit petendum,
nescimus: sicut postmodum D. Paul. Nam quis
oremus, sicut oportet, nescimus. Saepe numero,
petimus, id quod nobis non expedire nescimus;
quinimo & ipsi Apostoli Iacobus & Ioannes,
tam inconsideratam petitionem Christo obru-
lerunt, ut illam velut fatuam reiecerit. Nesci-
tis quid petatis. Recurrunt ergo Apostoli, ad
Christum: Domine doce nos orare Cum ergo qua-
rerent supplicare Apostoli & non inuenirent quo
modo adirent Imperatori & Deum, dixerunt Chri-
sto: Domine doce nos orare Hoc est lux speris nosser-
atq; hoc Dei, imo confessor, tempore nobis preter-

Confessit Christus, & hanc eis & nobis orationis formulam composuit. Sic ergo orabitis: Pater noster qui es in caelis.

Hanc caelestem orationem explanat D. Gregor. Nyssen & vt pervenit ad illa verba: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Silit & ait: Quid hoc (supreme omnium Magister, non congrue videris nobis hanc formulam digessisse; nec conveniens apparet; vt rogum ego Dominum; Parce mihi Domine & dimitte quod tibi debeo, sicut dimitto debitoribus meis: primo etenim: quod Deo debeo, debitum est infinitum: (tale enim per peccatum mortale contrahitur) ad cuius solutionem, totum caelum, cum stellis suis, sole & luna; addo, & omnes Angeli, terra universa cum omnibus suis digitis, auro, argento, gemmis non sufficiunt. Debita seu iniuriae, pro quibus mihi debitores mei adstringuntur, res flocci sunt, abiecto facta vermiculo. Qua igitur ratione dixerit: Dimitte mihi, quas in te commisi, offensas, cum & ego meas dimittam, mihi illatas? Num esset consequens si ego tibi mille ducatos abstulisset, dicerem: Dimitte mihi Domine, debitum, sicut & ego tali dimitto, qui mihi stipulam abstulit? Vt etiam, ubi hoc repetas, vt ego actiones meas Deo in regulam & mensuram proponam, secundum quam ipsi sit agendum? Quod dicat, vt sumus peccati, & imitemur patrem nostrum, nihil eo melius, & iustius: Verumtamen, quod dicamus, vt Deus nos imitetur, & ipse faciat, sicut & nos: inuersum videtur. Nihilominus, uoveris hanc esse congruentissimam orationem, ab ipsa diuina sapientia compositam. Et omnis alii subtilioribus rationibus D. Gregor. Nyssen, quas plenius retulimus. Hoc assero omnium supremum Magistrum voluisse nobis significare, nihil efficacius posse a te proponi, quo Deum, vt tibi peccata dimittat, permoueas, quam tibi persuadere, vt ob eius amorem peccata dimittas in te peccantibus, & his qui te oderunt, beneficias, quia quanto te minus ille denunciat, tanto se Deus pluris tibi denunciat esse proficetur. Hanc eius est misericordia, ait D. Basil. Te fecit esse medicum tuipsum; quia mensura mensus fueris, mensurabitur & tibi &c.

II. Optima precandi formula.

Tract. 5. nu. 118. & seqq.

D. BAS. Ho. 29. de penit. Tom. 1.

§. 15. Oratio iuaueritati innitatur, & Christum audi: Quodcumque supererogaueris: & hoc quod D. Paulus Philemoni scribit.

Hoc supposito, ait D. August. attende, quas Deo proponis preces, & iuris regulam, quod, quicumque a suo superiore tenet, quam petierit, ratione falsa allegata, irrita sit eius rescriptum, irrita gratia, concessio irrita, & nullius efficacia; quia gratia temper intelligitur concessa: Si preces veritate nitantur, iuris enim forensis est, ut qui in precibus mentis fuerit, non illi proficiat, quod impetrauerit: Statum caelestis iuris per totum, vt preces nostrae, quibus peccatorum nostrorum supplicamus, iustitiam, in eo fundentur, vt dicamus, nos dimittite debitoribus nostris, & ignoscere ut quibus calumniati fuerint. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et erat doctrina haec conformis pandectis iuris diuini. Docuit Dominus de libro iuris caelestis, docuit quomodo orareni. & in ipso, quod docuit, quomodo orationem. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus &c. Hoc statum iuris diuini digessimus: quod eo modo Deus tecum agit, quo tu cum proximo egeris. Iure nos ait D. August. Papa, Imperator, Rex; homines sunt deceptionibus obnoxij, quibus facile possis imponere; pioinde quando tuos, supplices libellos offers Pontifici, narrans: Cum tale beneficium, seu praebenda sit vestrorum antecessorum donatio: vel vacet, eo quod tempore legitimo non sit ei promissum: dum subscribit petitioni vestrae, sic ordinat: si preces vestrae veritate non nitantur; talis gratia, nulla sit. Noniget Deus hanc concedendi formulam: omnia enim nouit, an videlicet preces tuae nitantur mendacis, quocirca antequam accesseris, verifica illas, sit fundamentum verum: si enim verum non sit, tuam tecum defers responsionem, te non metiri talem gratiam: mendax enim est fundamentum.

Hoc Christus indicauit, dum nobis inuouat, antequam Deo preces nostras offeramus, quas ipse, vt Aduocatus noster, composuit, conditionem verificaremur, quam adiecit: Cum stabis ad orandum, dimittite &c. Hoc est opus pure factum intuitu ipsius Dei, & id sibi ipse soluendum assumit. Optime hic quadrat, meo iudicio: quod narrat D. Luc. Docuit Christus Legidorem, quod esset mandatum magnum in lege, scilicet

III. scilicet amor Dei & proximi: cui ille: *Quis est meus proximus?* Ingeniosè hoc exprimit Christus parabola Samaritani, qui profectus de Hiericho offendit in via israelitam eæsum, vulneribus transfossam, vestibus exutum, seminum: imposuit eum super iumentum suum, alligavit vulnera, infudit oleum & viuum, duxit in stabulum, curam illius egit, & stabulario erogavit duos denarios: ista præcautione: *Curam illius habe, & quodcumque supererogaueris, ego cum reddero reddam tibi.* Hic huius vulnerati proximus fuit.

Incedit Christus docere, id quod D. Thom. Doctor Angelicus explicat. Qualemcumque hominem, licet Samaritanum (quo nullus Iudæis infensor) licet Maurum, Arabem, esse proximum eum, quem et talem, teneris amare, illi optare Dei gratiam in hac vita, & gloriam in altera.

Verum quidem est, æquum esse, naturam amando, eius peccata exhorrescere, odisse idololatrias, apostasias, bestialitates, iniustitias, oppressiones, quibus nos infestant; & huius intuitu, iustum est eos punire, & secundum iustitiam optare, ut moriantur, & Principes eis gravissima indicant bella. Nihilominus odiendo multas eorum, personas teneris diligere, secundum naturam quam habent tecum capacem gratiæ & gloriæ. Dein in hoc Samaritano Christus seipsum signat, ut communitè exponunt Doctores, & exinde Magister sententiarum inchoat quartum librum sententiarum. Samaritanus ille. Licet verò quoad hæc multa sint dicenda, hoc vnicum ponderandum: id videlicet quod vobis & vobis, & mihi & omnibus inungit, ut curam proximi non negligamus: *Curam illius habe.* Hoc ipsum multo ante nobis declarauerat Spiritus S. *Vnicuique mandavit Deus de proximo suo.* Et quid dicit? Eius curæ hoc impende, quod tibi modo do, hoc ei ex iustitia debes, & proinde, pro eo tibi satisfacere non tenebor, quod verò supererogaueris, ad quod non teneris: quantumcumque illud fuerit, *Ego cum reddero, reddam tibi.*

51 Multa tibi Deus largitus est in ordine ad proximum tuum, quæ ei ex iustitia debes. Dedit tibi naturam humanam, quæ ratione regitur, cui naturale est, correspondere similibus operibus, tibi ab aliis impensis: salutantem te relatuare, honorantes te honorare, benefactoribus retribuere. Ad hæc obligaris, his enim tibi iam ante solutum est, & eo beneficio, quo tibi alius occurrit, soluit id, quod illi præstiteris; & illi pileo, quem tibi aufert, satisfactum est, illo quo alter apertendo caput suum, te excepit. *Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habent.* *Bapt. de Laniza, Tom. 1.*

bobis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si solitauris fratres vestros tantum: quid amplius facitis? Nonne & omnes hoc faciunt? Quid vero particulariter tibi promittitur soluendum? Ad quod ex iustitia non teneris. Quodcumque supererogaueris: Tanto quanto minus obligaris: tanto magis tibi refundetur. Tanto intelligitur D. Avg. opera esse gratiora (ait D. August.) quanto magis Lib. 1. de ostenduntur indebita. Et hoc significat: Quod cumque supererogaueris, ego, cum reddero, reddam tibi. c. 14. p. 6.

Singula verba expendamus. *Quodcumque supererogaueris.* Quodcumque, quantumlibet illud paruum sit, quod præstiteris, indebitum proximo: quanto minus hoc ei debueris, tanto plus me fateor debitorem. *Ego Au non hoc ego, velit connectere, illi Ego Evangelij: Ego autem dico vobis:* Ego ipse vobis mando, & ego ipse, qui in me suscipio pro hoc tibi satisfacere. *Ego reddam: Cum reddero.* Sive hoc sit in hora mortis, sive in die iudicij, de quo sæpenumero dicit, quod veniet redditurus, tunc usque ad novissimum quadrante, totum hoc soluet, quod proximo tuo præstiteris, licet ei nihil debueris, aut ex iustitia non fueris ei adstrictus benefacere: quia quantum minus illi hoc debes, tanto magis hoc ad meas allumo rationes: quia mei gratia hoc fecisti, & ut impletes, quod tibi commendaui. *Curam illius habe, Diligite inimicos vestros, benefacite eis, qui oderunt vos: ut sitis filij &c.*

Litteras commendatitias scripsit D. Paul. nobili viro Philemoni, deprecans, ignosceret seruo suo Onesimo, qui cum graviter offenderat. Interponit auctoritatem suam, & ait. Non quod offenderit te Onesimus, potro rogo te, si me habeas tibi amicum, ignosce illi, & si ex se hoc non mereatur, hoc facio in mei gratiam, quod ipsum ita in me suscipio, ut tibi syngrapham meam manu tradam, & quodcumque ei præstiteris, hoc mihi imputa: & licet te possem ad hoc adstringere ob multa, quæ mihi debes, in eorum detractionem, eum & te totum mihi debeas: Noli timere: nolim enim eo hoc fiat titulo, sed ego tibi satisfaciam, quasi mihi nihil deberes. *Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. Si autem aliquid tibi nocuit, aut debet hoc mihi imputa, Ego Paulus scripsi meam manu: ego reddam, ut non dicam tibi, quod & ipsum mihi debes. Accipe hæc verba, quasi tibi dicta à Christo, si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. Perpende, item verbum Ergo: q. d. Sic hæc resolutio, quod si gloriaris, & esse desideras mihi amicus, ignosce illi, in cuius persona, ego me filio. Sicut me filio*

in persona pauperis. & hæc velim persuasum habeas, quidquid illi feceris, *Hoc mihi imputa. Suscipe illum sicut me.* Si obieceris, te nihil ei debere, respondeo, transeat, sit ita, nec ob hoc rogo, ut facias eius nomine, sed meo. *Hoc mihi imputa.* Ut verò de pretio te reddam securum, hæc tibi scribo syngrapham mea manu subnotatam, quã tibi eius promitto solutionem: *Ego Christus scripsi mea manu. Ego reddam.* Audin' quã apte congruat illi. *Ego autem dico vobis.* Ne timeas, quòd antiquas à te repetam rationes, & dicam. Plura his mihi debebas: cum quidquid es, aut habes, mihi debeas. *Non dicam tibi, quod & tuipsum mihi debes:* sed quod pro illo tibi satisfaciã, quã nihil mihi deberes: vis plura? Num facere potes aliquid, quo strictius Deum obliges, si obligari possit? Ideo hæc posuit in oratione clausulam. *Sicut & nos dimittimus.* Domine Deus, au alias non potueris adicere conditiones & dicere. *Dimitte nobis debita nostra:* cum ieiunemus: flagelis uos cedamus &c.? Poterat equidem, sed hæc elegit, ait D. August. quã fortius se ipsum constringeret (si constrictus vocari possit) cum sit opus meè in eius gratiam factum, & magis veniat in eius suppurationem; quod est ignoscere delinquenti.

§. 16. *Oleum misericordiae vasis infundere vacuis: velut illa vidua, quo vestra soluentur debita.*

12
Br. 100.
de temp.

Magna D. August. detegit mysteria in muliere illa vidua quondam nupta filio Prophetæ: defuncto viro multis gravata debitis mansit superflua, ob quã & illam & filios eius diuendere prætendebant creditores: modo agendi illis temporibus valde frequenti dicebant enim, mulieri imputandum & filijs, quòd vir tot familiam debitis onerasset. Confugit ad Prophetam Eliseum, exponit extremam suam illi calamitatem: Interrogat eam Prophetæ, quid habes in domo tua? *At illa respondit. Non habeo, necilla tua, quidquam in domo mea, nisi paruum olei quo ungar.* Cui ait: *vade, pete mutuum ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca; Et ingredere, & claudè ostium tuum, cum intrinsecus fueris tu & filij tui, & mitte inde in vasa omnia hæc, & cum plena fuerint, tolle.* Et hoc modo adeo superfluet & redundabit oleum, ut non solum tibi sufficiat, quo creditoribus satisfacias & debitis, insuper & diuitias congeres, quibus tu & filij tui peramplè & abundè possitis vitam transigere. *Postea*

4 Reg. 4.
A.

gna imò & infinita sunt nostra debita. *In multis offendimus omnes.* Qui vero minus debet, debet *Luc. 12. decem millia talenta,* ita Christus notat in parabola hominis Regis: qui *cum cepisset rationem Matth. 18. ponere oblatum est ei vovis, qui debebat ei d. cent mil. 12. lia talenta.* Et is primus erat, Quid de reliquis, qui tanto magis ad reddendam rationem constringerentur, quantò plura contraxissent debita? Solutio faciendã est oleo charitatis. Quæ ceteris virtutibus supernat, ut oleum liquoribus. *Maiores horum est charitas. Operibus misericord. 1. Cor. 13. dia & charitatis satisfit pro peccatis. Charitas 13. operit multitudinem peccatorum.*

Hinc consequenter exponit D. August. consilium Danielis Prophetæ datum infami illi peccatori Nabuchodonosor. *Ecce tua elemosynis Dan. 4. redime,* & *iniquitates tuas misericordis pauperum.* Vbi notat præcipuam elemosynam & misericordiam esse cordis, quando diligimus inimicos, & illis benefacimus, de quo alibi. *Amor hic gignit & charitatis opera, ubi effundenda sunt, quo ha. oleum, beamus ad soluenda debita. Num in vasa plena? Tract. 6. Non hoc: arbitror enim quòd incompetentes mat. 23. possis Deo proponere: Domine miserere mei: quia miserus sum filij mei, & amant me amantem, beneficio beneficium compensaui: responderet enim tibi: quòd feceris hoc, ad quòd adstringebaris: *Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? In vasa vacua mittendum charitatis oleum. Quæ sunt hæc vasa? Inimicus tuus, & tanto magis vacuus, quanto tibi crudelior: cum in illo non sit amoris id est carnis, nec quidquam tibi proficuum, nec delectabile. O Domine non mereris, fateor, & hoc est esse vacuum: quia amare amorem dignum, & benefactori benefacere, est oleum in vasis infundere plemioribus. Oleum illud immisissum vasis vacuis, est illud quod augetur, & valet plurimum; ita ut ex illo proficiat quo debitis nostris satisfacias.**

Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc depre. Eccl. 18. canti tibi soluentur peccata tua, ait Spiritus S. 2. Ponderanda sunt hæc duo verba: *Relinque,* & *sol. Tract. 4. uentur de quibus alias egimus. Ex quo iunocet mat. 13. causa, eut in principio Quadragesimæ, hoc nobis mandatum proponatur. Parcat mihi Deus: Ecclesia sancta, an non sumus in principio Quadragesimæ? An non hi sunt primi passus? Quid à nobis requiritis? *Ego autem dico vobis, Diligite &c. Quid? an hinc exordiris? An non est axioma philosophicum, quòd à facillioribus est inchoandum. An ergo aliquid hoc præcepto difficilior? Recede in omnibus iustificacionibus Domini nisi diligis.**

difficilius inuenies, quam quod quis suos diligit inimicos. Afferit D. August. a & D. Chrysof. b in p. 118. Vocat hoc præceptum: *Vltima corona honorum,* serm. 7. ad *totius virtutis cacumen.* Et D. Paul. e *Fleuit do legis est dilectio.* Qui itaque hoc petit, petit *per* serm. 3. *nitidinem legis,* & opus in lege Dei omnium perfectissimum & eminentissimum.

Iudicarent alij hoc vltimo proponendum, sci. licet in hebdomada sancta, quando iam per frequentes conciones, fidelium cordibus rite dispositis, ipso Parasceues die huius præcepti adimplerionem Christi exemplo prædicamus. Nemo reprehendat Ecclesiam. Instituit hoc tempus, quo agamus de peccatorum obtinenda remissione: ad hanc verò actus omnium efficacissimus (vt nihil dicamus de Sacramentorum receptione) est offerendum remissio. O quam foret efficax oratio illa dum genitrix à Deo misericordiam postulas, illi omnium iniuriarum plenissimam offerres remissionem, quâ tuis indulsisti inimicis. Quando peccata tua confessurus accedis, primum te paululum recollige, & ex intimo cordis affectu inimicis ignosce, & congruè poteris dicere: *Dimitte nos debita nostra, sicut & nos & c.* Nullum reperio opus, cui fortius David innititur, vt suorum peccatorum veniam speraret, quam dum Sauli peperit in spelunca, cuius manibus, vt cædis reus, iam tradebatur occidendus; vt præfati sumus: quo peracto, spelæo egressus coram Deo prostratus, Psalmum celestem inchoat, pleno guttore Dei misericordiam implorat, totâ fiducia. *Miserere mei, Deus, miserere mei, quoniam in te confisus anima mea.* Vt notat D. Gregor. Nysien. & declarauimus. Et quod Semel maledicenti vitam donasset, tantam ei spem contulit obtinendi culpæ suarum indulgentiam: vt per hoc eius se quasi certum consideret, vt ibidem diximus. Huic concinit doctrina Christi. *Seruo offers munus tuum ad altare & c. Relinque tibi & c. & vade reconciliari & c.* Doctrina hæc mysteriis abundantiore quam verbis: vt alias exposuimus. Hinc deducimus, cur Christus affixus cruci, primum pro crucifigentibus eum inimicis & tortoribus Patrem supplicans ait. *Pater, dimitte illis.* Diuinus enim ille Sacerdos, totius mundi in se peccata receperat, & vt eorum obtineret indulgentiam altare crucis ascenderat: etenim sciebat ad eorum remissionem, omnium maximè conduceret, hostibus ignoscere, vt & tibi ignoscatur. Proinde duo hæc coniunxit Iſaias: *Ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit.* Sacratissima verba de quibus alias.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

S. 17. Qui inimico non remittit, ei Diuina non prouiderit misericordia, sicut nec Iob cornu aliaris.

Ridet Spiritus S. vt fatuum, eum, qui nolens inimico remittere calumnias sibi illatas, suorum peccatorum à Deo postulat misericordiam. *Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam,* & peccata eius seruans seruabit. Nihil hic prætereamus; rationem assignat: *Homo homini seruat iram, & à Domino quarit medellam.* Hoc inuit Christus in parabola deseruo, cui Dominus decem millia talenta non dimisit: quia conseruo suo supplicanti centum denarium debitum non laxauit. Vt alio loco diximus a quam parabolam sic Christus concludit: *Sic & Pater meus celestis faciet vobis, si non remisistis vnusquisque fratri suo, de cordibus vestris.* Hæc parabola nitebatur D. Chrysof. auditores suos ad huius obseruantiam præcepti permonere, & tantâ verborum elegantia perorauit, vt ipse in fine concionis fassus fuerit, quod oculis testibus, perciperet fructum quem fecerat, vnde & sibi congratulabatur. *Gaudete & laetor: quia video vos tantâ voluptate, qua dicimus, audire, & plausu tanto excipere, promptissimi esse, & ad Domini mandati adimpletionem paratos.* Vidit igitur D. Chrysof. fructum, quem huius parabolæ propositione fuerat operatus, & certè permagnam, sicut ibidem retulimus: & fortè, eo prædicante surrexerunt quidam Auditorum in medium, dimittentes calumnias, remittentes veteres inimicitias, & in pacis oscula cotruentes. Sicut postmodum contigit Apostolo nostro S. Vincentio Ferrario eandem materiam prædicanti: Supponit D. Chrysof. nihil adeo diuinam irritare iustitiam, quam videre aliquem pertinacem, & obstipum in remittendo sibi illatas calumnias. *Nihil omnium Deus ita odit, & auersatur, vt hominem vltionis audiam, & in animo suo perpetuas aduersus proximum seruans inimicis: tantum enim peccati eius damnus est, vs misericordiam Dei reuocet, nec locum habere sinat.*

Ad huius probationem, perpendit hæc parabolam, in qua Regis clarissimè præfultit & bonitas & misericordia erga seruum suum; cum enim tantum esset debitum, vt pote decem millium talentorum, ei hæc summam vnus humillimæ petitionis intuitu liberalis dimisit, insuper cum nec debiti quidem peteret remissionem, sed temporis tantum dilationem; *Patientiam habe*

54 55
E
Eccle. 28.
1.
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in me; & omnia reddam tibi. Non ei temporis tantum indulgit dilationem, quin & totum ei dimisit debitum. *Omne debitum dimisit tibi: quoniam rogasti me.* Ex quo liquido patet ei Regem plura concessisse, quam ille deprecabatur. Verum enim verò, cum in hoc misericordiz & bonitatis suæ statuerit exemplum, ostendere voluit, quam grauitè offensus, & pronocatus fuerit ad iram contra illum talem seruum, eò quòd conseruo suo nedum debiti centum denarium remissionem, sed & temporis dilationem supplicanti pertinax negauerit & in eum, effera bile commotus, summâ iniuriâ seuerit; ob quam culpam à Domino mali serui nomine damnatur: *Serue nequam.*

Res norat digna: Reprehensus à Rege ob dissipata eius bona, & decem millium talentorum debiti conuictus, numquam audiuit: *Serue nequam:* cum, & hoc nomen tunc a patris me conueniret, tanquam infidelitatis & male administrationis reo, sed modò tantum, cum conseruo temporis prolongationem concedere recusauit. Clementissimo enim Regi nihil adeo reddidit reprehensione dignum seruum hunc quam audire, quòd conseruo suo parere nequam nolisset. *Vide Domini indignationem, vide quantum malum sit iniuria remissæ, cum decem millia talenta consumpsisset, non vocauit eum malum: sed nunc, quando conseruo crudelis fuit. Male serue, inquit, omne debitum dimisit tibi, &c.*

D.
C. 11.
Tom 2.

(a) Pol.
uer al.
iugo.

Tract. 4.
ru. 140.
& seqq.
& Tract.
5. n. 229.
& seqq.

Secundo: cum ei omnia dimisisset, (a) omnia reducit ad iudicium & tunc inat & quasi ei nihil condonasset, ita illum carceri mancipauit ob debitum, vt æternas luat meritissimas pœnas: cum numquam tali debito se hendo sit sufficiens. Sic & *Pater meus celestis* (concludit Christus) *facias vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordib' u vestris. Formidolosa est hac sententia,* ait D. Hieronym. & quæ tibi olla tremore concutiat: quod si ratione rependi debita & peccata semel remissa, nobis sit necessarium eo vii medio, quo hoc declarant Theologi, illud liquido hinc concludimus nullam tibi sperandam à Deo peccatorum veniam, si nec tu proximi calumnias in te commissas remiseris. Quod satis patuit in multis, præsertim in Esau, Saule, Antiocho, de quibus ex intentione diximus. Nominatim verò in Ioab: Appropinquarent dies David vt moreretur: vocat ad se Salomonem quem regni successorem designauerat, de suis disponens, hoc ei præcipit, quod ab eo perfici volebat: Inter alia, fili mi, hoc tibi iniungo: vt me è viuis sublato, statim

vitam auferas consobrino tuo, fororis meæ filio Ioab: sitque ille primus, in quem tuæ potestatis stringas gladium, non ei parcas, non ei ne vnum vitæ diem concedas. Hoc ita ad Critolai libellam Salomon est executus, vt quo die David mortalitatis debitum persoluit, clausitque oculos, illicò mandarit Duci fortissimo Banaia, vt electâ militum manu aggrediretur Ioab, eumque confoderet. Rumores tristes deferantur ad Ioab. Quid ille? Confugit ad tabernaculum Dei, velut ad locum sacrum. Nihil refert, ait Salomon: vade, *Es interfice eum & sepeli;* & *amo;* *Reg. 2. uebis sanguinem innocentem.* Nec vobis durum, ac sacrilegum videatur, consobrini mei sanguine Dei altare purpurare: non enim iustum est, vt ei veniat præsidio tabernaculum, nec in hoc sacro altaris loco inueniat asylum. Res tragica: de qua dubium est, vtrum demerit magis debeas, vel Davidem hoc præcipientem, vel Salomonem hoc exequentem.

Quæ potuit subesse ratio, cur David tam grauitè se offensum ostenderit, vt etiam in horâ mortis, horâ inimicis ignoscendi: horâ, inquam, illâ, quando ei utelissimi quique, non solum ignoscunt, sed & ipsi supplices errorum veniam tam à præsentibus, quam absentibus flagitant; cum esset David tam præclarus hostium reconciliator, hoc statuat primicium, ut parcatur Ioab. Erat Ioab fororis eius filius: Generalis exercitus Dux, feruierat Davidi, celeberrimas obtinuerat victorias, insuper vt Davidi complaceret, vtiam euidenti vitæ periculo expofuerat, quo & cæsus est. An forsan propter hoc cum iussit interfici? Frequentè enim contra quos acerris exardescis, quo tempore incedere res agitur, sunt illi amici, qui tuis nequitis humeros præbuere. Et cum iam illud David, fieri præceperit, admiror Salomonem, illud ad litteram ita fuisse exequutum: cum esset Ioab eius consobrino, & res illa prima esset, quâ Regiæ suæ potestatis ostenderet auctoritatem, ob quam eum procul dubio nimis crudelitatis arguerent; adde, quòd cum Salomon tantus esset tabernaculi Dei, & altaris cultor, noluerit tamen frui Ioab eius præsidio: licet omnes nationes, etiam maximè barbaræ, loca Deo sacrata, iniuria & reorum refugio securissimum esse voluerint, vt aduertit D. August. a.

Huius mandati rationem assignat Abulencius: mirum scruitiam quâ Ioab Absalonem filium David interemit; qui licet patri suo fuisset re-bellis, & acerbioribus eum iniuriis oppressisset, verumtamen in omnium Principum confessa, & exercitu

I. I.
Cur De
uid Salo
mon
præcep
it, occi
deret
Ioab.
L. 1. d.
c. 11. d.
4. & seqq.
1. d. 13.
Reg. 2. 7.
& 2. 15.
37.

exercitu circumstante, praeceperat David, omnium gravissimè læsus, *Servate mihi puerum Absalon.* Ille vero adeo feroci in Absalon est animo concitatus, neglecto Davidis imperio, ut honori sibi duxerit vicisci iniurias, nec vllà vti misericordiã; quinimo data occasione, cum tribus lanceis perdidit: talis iniuriatum vindex, immisericors, & Regis inhibitioni parum obediens, imo totus refractarius, moriatur, nec ei proffit Dei tabernaculum. cornu liceat amplectatur altaris, sine misericordia transfodiatur. Hoc innuere voluit David, (teste Abulense) his verbis: *Tu nosti, quæ fecerit mihi Isab filius Sarvia.* Tenè offudit, o David i tenè lanceã transfixit? Tu nè istum persequisti? Me, me offendit, & licet lanceã cor Absalonis transficerint, vetius tamen me, cor meum transfoderunt: & ego qui læsus & pars offensa, si praeceptam vt ignolceret. *Servate mihi puerum Absalon.*

Dico tibi (amabo) An non Deus ipse tibi hoc praecepit in congregatione Ducum tuorum, Apollolorum, & totius mundi quod licet proximus tuus foret perduellis, ei igno sceres, & fieres ei misericors? qui licet peruersus, filius tamen est Dei per creationem, & germanus tuus per naturam: *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros.* An hoc veritas non est, licet te proximus grauius offenderit, quod Deus sit principaliter pars læsa? Alter enim dum te lædit, peccauit, & omne peccatum primò lædit Deum. Ita vt, quando incidis in adulterium, sic eue David, quo vxoris lædis maritum, potes Deo dicere: *Tibi soli peccaui.* Vos, vos estis tam peruersi, & crudelcs Christiani, vt audientes Regis & Domini vestri, toties repetitas voces, & vobis de nouo hæc mandata renouata, illa contemnuatis, praterea tres lanceas vibretis contra proximum vestrum, vnam, quã eius honorem, alteram quã eius bona temporalia, tertiam, quã eius vitam perdat, quæ omnia libentissimè videres esse pessimè data.

Cum igitur hæc agatis, & in his persistatis maleuoli, scitote, vobis nec Dei tabernaculum, nec sacrum altare ad misericordiam profuturam. O supremum salutis nostræ altare, misericordiam Dei! ad illud periculis pressi recurrimus. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Non tibi erit subsidio Dei misericordia, nec eam in altari inuenies: iam enim pridem tulit sententiam D. Iacob. *Iudicium sine misericordiã illi, qui non fecit misericordiam.* Nec super hac re miseris: vos enim

ipsi singulis diebus sæpius contra vos ipsos fertis hanc sententiam, quando dicitis: *Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos &c.* Ad quæ verba, valde præclara dicit D. Gregor. Nyll. quæ nu 215, alias retulimus & concludit D. Chrysoft, *Tu le- & segg. gem scribis de venia & pona, in cui causa scri D. Cui sententiam: dimittite nobis sicut dimittimus, vide Hom. 38. quid dicas, nec contra te ensem, vt insanus & su in Ioann. reus stringas.*

Addit D. August. declarans hanc petitionem, quam Christus in nostram salutem ori nostro suggellit: *Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos &c.* Comperta est Christo nostra infirmitas, & quàm frequenter in peccata dilabimur, præcabit nobis remedium generale pro omnibus illis, & medicinam cunctis animæ nostræ morbis curandis vniuersalem: cum quotidiana sit eius infirmitas. Quæ est ista? Te persequentibus paete, hypocphantis ignoscere. Quotidie Deo talem moues, indiges remedio. Quomodo hoc mihi? Manibus tuis hoc Dominus tradidit, & te ipsum tibi statuit vt regulam & remissionem, quam petis, nesciam adæquatam. Res mira: Sunt actiones Dei, regula, vestris actionibus: quod si vestras optetis perfectissimas, illum imitemini, eius sint vobis actiones, prototypum. *Estote perfecti, sicut & Pater vestrorum calesii perfectus est.* D. Paul. addit: *Imitatores estote Dei.* Sæpius audiuimus ex D. Gregor. *Omnis Christi actio, nostra est instructio:* quod verum dicimus in virtutum actionibus, quod velit, quanta nostra fert possibilitas, cum imitemur. In vna vero sola virtute comperies, Deum suas velle actiones, vestris conformare & sint vestrae, eas regula actionum. Quas illas dixit? Remittere iniurias: & vobis clarè dico: videte quid agatis, quia pro vt vos hic egeritis, & ipse agat, & hoc vobis vult adeo certum fieri, vt vos ipsi illi hoc proprio ore dicatis: Domine, in eo quod ego inimicis ignosco, volo esse regula & mensura, secundum quam tuas instituas actiones. *Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos &c.* Nescio, ait D. Greg. Nyll. quid pluris Deus in tui gratiam facere poterit in hoc præsertim, cuius magis indigemus: quam te tibi & voluntati tuæ statueret suarum regulam actionum. Beneficium tam extraordinarium, vt se Deus magis humiliare non posse videatur.

Hinc collige cum D. August. quanto ordine Christus procedat in orationis Dominicæ petitionibus. *Pater noster:* quod reseruans pro vltima petitione, nostrorum veniam delictorum, & ad eãdem mensurã, quã aliis mensi fuimus, statim

Tract. 5.
nu 215,
& segg.
Cui n.
Hem. 38.
in Ioann.
To. 3.
56.
Ser. 9.
de di-
uersis
c. 11.
& segg.
Malte.
5. 48.
Ephes.
c. 5.

D. 1. *fris, ut dimittat nobis Deus debita nostra. Qui vult*
 2. *dicere efficaciter, (adiungit idem D. August.) Di-*
 3. *mitte nobis debita nostra, oportet quod dicat vera-*
 4. *citer, sicut & nos dimissimus debitoribus nostris, si*
 5. *hoc, quod est posterius, aut non dicit, aut fallaciter*
 6. *dicit, illud quod prius est, inuenter dicit.*
 7. *Optimè hoc nouerat caelestis magister, (vt*
 8. *notat idem D. Aug.) cum (qui nobis eam à se*
 9. *compositam orationem dederat, in qua conti-*
 10. *uentur omnes petitiones eorum omnium, quæ*
 11. *nobis sunt necessaria ad corporis & animæ salu-*
 12. *tem; petimus enim vt Dei nomen in nobis san-*
 13. *ctificetur, hoc est, vt nos reddat sanctos, vt det*
 14. *nobis regnum suum, & panem quotidianum*
 15. *&c.) super illarum nullam reflectat nisi super*
 16. *hanc: Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos di-*
 17. *missimus debitoribus nostris, tamquam quæ nobis*
 18. *permaximè expedit, & immediatè subiungit: Si*
 19. *dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet &*
 20. *vobis Pater vester caelestis delicta vestra. Et ratio*
 21. *patet: quod si in prioribus petitionibus erraue-*
 22. *ritis, ecce remedium præsens, vt hanc nimirum*
 23. *adimpleas; porro in hac si erraueris omni careat*
 24. *aliæ remediõ. Quare post hanc orationem, non*
 25. *aliquid inde nobis tractauit, vel quod à capite po-*
 26. *nit, vel quod in fine conclusit, vel quod in medio*
 27. *collocauit? Si enim non id vobis sanctificatum fue-*
 28. *rit nomen Dei, aut si non pertinueritis ad regnum*
 29. *Dei, aut si Deus non vult eu iudicari, vt non iure-*
 30. *tu in tentationem, quare nihil horum? Sed quid?*
 31. *Amen dico vobis, quia si dimiseritis &c. propter il-*
 32. *lud, dimittite nobis debita nostra, sicut & nos dimis-*
 33. *imus debitoribus nostris: prætermisisti omnibus pe-*
 34. *titionibus quas nos docuit, illam maxime docuit.*
 35. *Super illa Dominus non reflectit, quod si in illis*
 36. *quis delinquat, in hoc posuit remediõ, vnde*
 37. *super illud datà reflectit opera, Non multum fue-*
 38. *runt illa commendanda in quibus si peccator est,*
 39. *vnde curetur agnoscat, commendanda cetera, in*
 40. *quibus si peccaueris, non est, vnde sanetur.*

§. 18. Huius legis obseruatione, maximum om-
 niam obtinetur donum, quod homini Deus
 concedere potest. & hoc est, vt in rei veri-
 tate sit filius Dei.

57 Iam secundum intelliges, quanti sit commo-
 di huic obedire mandato, si audieris id quod
 Christus dicit; quod illo medio obtinebis
 donum sublimissimum, quod Deus ipse totà suà
 omnipotentia tribuere potest puræ creaturæ,
 quod est, sua diuina gratia, quæ est diuina suæ

naturæ quædam participatio, eminentissima
 quæ realiter & verè hominem facit filium Dei:
 filium Dei te implicat esse per naturam, sed
 facit te talem per gratiam. O quæ gratia hæc
 tam immensa! O quæ magnitudo & excellen-
 tia huius supernæ virtutis! quæ nos constituat
 filios Dei per gratiam, cum tales non esse per
 naturam omninò sit impossibile: *Vt sitis filij*
Patris vestri. Valde subtiliter expendit hoc D.
 Chrysolost. *Cogita, obsecro, dilectè, quanta sit hu-*
ius virtutis magnitudo, & discite, vel ex præmij,
quæ propter illam vniversi Dominus promisit. Præ-
clarum quiddam est gratia, quam nobis Deus
ad huius præcepti concedit obseruantiam, sicut
liquidò patet, in eo quòd nos ad dignitatem fi-
liorum Dei per gratiam attollat, & nobis hinc
subsequatur præmij magnitudo, quam nobis
promittit mandatum hoc custodientibus Domi-
nus vniversi. Hoc mirantur omnes. De quo e-
legantè D. August. Mira semperque miranda
diuina propitiationis benignitas: serui digni non
sumus, & ecce filij Dei facti sumus, heredes qu-
dam Dei, coheredes autem Christi. O præcel-
lens, & caeleste donum. De hoc titulo plurimum
Papa gloriatur: Seruus seruorum Dei. Si esse ser-
uum & famulum Dei, res tanti sit, vt ipse sum-
mus Pontifex se seruuum talis serui cognomi-
net, quid erit, realiter nominari & esse filium
Dei? Hanc incomprehensibilem obtinebis alti-
tudinem, si in rei veritate, & sincera charitate
dixeris eos, qui te odèrunt, benefeceris tibi
malefacientibus. Qui ultra tibi requirendum?
Num quid sublimius posset mens tua deside-
tate?

Licebit nobis modò canere illud Dauidis: *Re-*
plac in bonis desiderium tuum. Hoc primum ho-
 minis fuit desiderium: erimus sicut Dii, &
 præsertim, vt notat D. Thom. erimus similes
 filio Dei. Accedens diabolus, promisit illi fra-
 dulenter & mendaciter, se eius desiderio satisfac-
 turum, si rem inhihitam faceret, si Dei præ-
 ceptum transgrediretur. Infelix ille tanto eius
 æstuabat desiderio, vt se in illam partem decli-
 naret, & nedom factus non est similis filio Dei,
 sed & bestiis comparatus: sicut repetitò carmi-
 ne cinit Dauid: *Homo cum in honore esset, non*
intellexit: comparatus est iumentis insipientibus,
& similis factus est illis. Adest Christus Domi-
nus, & replac in bonis desiderium tuum. O Ho-
mo: optas verè & realiter fieri filius Dei? Ve-
tene esse similis ipsi Deo? Quò rem agas bo-
nam, hoc tibi offerò: Diligite inimicos vestros
&c. vt sitis filij Patris vestri.

D. CHR.
 Ho. 27. in
 Gen. ad
 finem.
 To. 1.
 D. Avc.
 Lib. medig.
 c. 16.
 To. 29.

§ 8
D. Avg.
Lib. 2. de
de adul-
ter. con-
ing. ad
Pollu-
tium.
To 6.
Lib 3. in
Gen. c. 3.
Genes.

Hic gratissima erit sententia D. Avg. quam proponit, vt marito persuadeat, remittat opprobrium sibi ab vxore illatum, Domine (ait) Herculanus vires hic desidero. Procul absit, replicat D. August. si fide viua premium accenderis, quod tibi promittitur: *Si ad sit fides, non erit aurum.* Magnopere demiratur Rupertus, qui fieri potuerit, quod primaeva illa mulier, tam cunctanter egerit, & sine vlla commotione collocuta fuerit serpenti, & cum eo fœdus iniert. Num ignorabat illa, serpentem ex se loqui non posse, & eius linguam à natura alia superiori moueri, quæ nec esset Deus, nec esse posset Angelus: cum ab ea exigeret, vt quid ageret contra Dei præceptum? Num latebat eam, illud, quod ei promittebatur, per serpentem compleri non posse, dixerit ulterius, nec per totam naturam creatam? Quid igitur mulierem detinuit, adeo securam, & per otium colloquentem cum serpente, vt se vltro ei tradat, & proprii cordis dominum consignet? Nihil te moueat (ait Rupert.) Attende, quam præclara ei spondeat: ad minus, *Eritis sicut Dg.* Propitius sit mihi Deus: quam libenter audituris, qui aliquid promittit. Rem stupore dignam aduertimus in oculis Pri-

cipum: Quam patiens alter perferat & malor dies, & peiores noctes obmutescens, seipsum comprimens, demordens sibi linguam, dissimulans in rebus sibi durissimis: spero enim, ait, Domine, quòd me ad talem commendam seu dignitatem, seu officium, seu locum honestum in patria mea promonebunt: Hac spe allectus, & promissis mendacibus, dolosis, & adulatoris sibi applaudit miser hic: hac fultus, laboribus non parcat, silet in opprobriis, dissimulat in dictis.

Si fallacia promissa sufficiant ad inendum fœdus etiam cum ipsis serpentibus, & pacifice cum illis conuersandum, an non plus tacis erit promissum tam nobile. *Ve siu filij carni vsuri qui in calis est,* iuratum ab eo, qui nec mentiri nec mentiri potest: vt fœdus in eis cum eo, qui tibi serpens est, cum inimico, qui tibi inuidet, qui te offendit? O Domine serpens est, coluber est, venena spirans. Transeat, sed aures arripe ad ea, quæ tibi promittuntur, si fœdera pacis cum eo faceris, ex charitatis visceribus: remissionem peccatorum, & culpam obrinebis indulgentiam, Eris sicut filius Dei per gratiam: quæ regni celestis & gloriæ felix hæres efficiatis. Amen.

Gen. c. 3.
4.

S V M M A R I V M

HOMILIAE QUARTAE SEQUENTIS

COMPREHENDIT Sanctum Evangelium stupendum plane miraculum quod iam pridem ceciderat Dauid, perpendens in eo sex admiratione dignissima a. Et per hoc proponit nobis Christus octo documenta. Primum, quod nobis imittat tempestatem, in bonum nostrum b. vt maioribus nos periculis eripiat c. Secundum, quod, vt qui nauigat, timeamus periculum, cui vt exponatur nauis, sufficit vel parua ventus d. & proinde in hoc mundo, quo quis sanctior, eo timet magis e. Tertium, ventus est, quidquid nos molestat, f. Quartum, mundi prosperitatibus minimè fidendum: subito enim illas insequitur tempestatas g. Quintum, vt animos sumamus in his quæ patimur, scientes nos habere Deum spectatorem h. cuius oculi nobis vires & alas addunt, multo efficacius, quam struthionis pallis suis i. Sextum, quod celerrimus incedat inflatas calcans vndas, vt no- stas sedet tempestatas k. Septimum, quod quando Dei præstolamur auxilium, fortiores ingruant nobis calamitates, idque ad salutem nostram: quia sæpe venit in eo, quod nobis videtur phantasma l. Octauum, vt consideremus, quod ille sit, qui proprietate verbi dicere potest: *Ego sum;* quo nobis spem erigit in desperatissimis laboribus m.

a §. 1.

b §. 2.

c §. 3.

d §. 4.

e §. 5.

f §. 6.

g §. 7.

h §. 8.

i §. 9.

k §. 10.

l §. 11.

m §. 12.

n §. 13.

o §. 14.

p §. 15.

§. 1. Ep